

P OSTAFORDULT V VAL

Tisztelt Főszerkesztő Asszony!

Januári számában olvashattuk a „Roma gyerekek iskolai sikertelenségének

Címlapon:
II. János Pál pápa
Fotó: MTI



a Magyarországi Nemzeti
és Etnikai Kisebbségi
Közalapítvány
támogatásával.

Kiadja: az „Oktatási
és Továbbképzési
Központ” Alapítvány
5000 Szolnok, Aranka utca 3.

Telefon/Fax:
06-56/513-952, 513-953,
513-954

Levelezési cím:
SZOLNOK Pf.: 77 5001
e-mail: lungodrm@axelero.hu
Internet cím:
www.lungodrom.hu

Főszerkesztő: Paksi Éva

Főmunkatárs: Farkas Kálmán

Tervezőszerkesztő:
Gudmon Andrásné

Munkatársak:
Hegedűs Sándor,
Józsa Zoltán, Lukács Ilona,
Nyári Gyula

Rácz Lajos

Szerkesztőségi titkár:
Pálfi Elvira

Felelős kiadó: Farkas Flórián

Nyomdai munkák:
KARCAGI NYOMDA KFT.
Felelős vezető:
Tankó Csaba
ügyvezető igazgató
ISSN 1216-982X

okai” című cikket **Tóthné Kiscsatári Irén** elemzését, melynek számos megállapítása akár a mi iskolánkról is szólhatna, olyan igaz.

A diagnózis, a betegség felismerése és meghatározása az orvos első lépése – szokták mondani. Eddig a diagnózisig eljutottunk, majd kerestük a megoldás lehetőségeit, hiszen abba nem szabad beletörödni, hogy nem működik kellő mértékben a roma család és az iskola között a kommunikáció.

S most idézem a cikk egyik legfontosabb megállapítását:

„...felelőssé tenni csupán az egyik felet nem lehet, de a kezdeményező szerepet mindenképpen az iskolának, a pedagógusnak kell vállalnia.”

Nos, ezt a kezdeményező szerepet e tanév elején felvállaltuk, hiszen az eredményes tanításhoz tanuló kell, aki pontosan megérkezik, nem hiányzik indokolatlanul, és nem megy haza az iskolából egy-két tanóra után.

Szükségünk lenne tehát roma pedagógiai asszisztensekre!

Segítséget nyújtott az anyagi feltételek megteremtésénél a Kisebbségi Önkormányzatunk **Budai Sándor** elnök vezetésével, **Rácz Béla** kulturális munkatárs közreműködésével, valamint a városi Önkormányzati Testület és a Munkaügyi Központ törökszentmiklósi kirendelt-

sege abban, hogy két roma asszisztentst tudjunk alkalmazni iskolánkban.

A két asszisztens, **Radics Béla** és **Varga Rózsa** előzetesen részt vett egy 10 napos asszisztensi felkészítőn, amelyet a Munkaügyi Központ szervezett számukra. Az iskolánknál megismertettük velük pedagógiai programunkat, céljainkat, majd végigjárták a roma családokat, bemutatkoztak azoknak, akik esetleg nem ismerték őket. Elmondták, hogy mit szeretne az iskola elérni a reggeli és a délutáni kísérés biztosításával.

A tevékenységük ugyanis elsősorban abban áll, hogy reggel negyednyolctól a lakóterület különböző pontjain gyülekező roma gyerekeket elkísérik az iskolába, így nincs késés, és az igazolatlan hiányzás egytizedére(!) csökkent. Ha valamelyik tanuló nincs a megbeszélthelyen, akkor az asszisztens kimegy 8 óra után a családhoz, megérdeklődik a hiányzás okát, amennyiben elaludt a gyerek (ez az első hetekben bizony többször előfordult!), akkor bekíséri a tanítási órára, ha beteg, akkor az orvoshoz (ha a szülő kéri). Délután a napközit követően a gyereket hazakísérik, nincs az utcán csetepaté, hangoskodás, a korábban sokszor problémát jelentő kötekedés a kisebbek és a nagyobbak között.

Hogy mit jelent a végzett munkájuk a roma tanulók

tanulmányi előbbre jutásánál, azt igazán a tanév végén, a statisztikai elemzés fogja legalaposabban megmutatni.

A két asszisztens jól beilleszkedett az iskolai munkatársi közösségbe, feladatukat elismerésre méltó módon látják el. A félévi nevelőtestületi értekezleten a felszólaló pedagógusok értékelték a roma asszisztensek lelkes és fegyelmezett munkáját.

A félévi szülői értekezletek során is kedvező visszhangot tapasztaltunk, a roma szülők is jóra értékelték az asszisztensek gyermekszeretetét, kedvességét, lekiismeretességét.

Ajánlani tudom ezt a megoldást, mert a gyerekek nem késnek, kevesebbet hiányoznak, nem maradnak le társaiktól. Azt a követelményt támasztjuk valamennyi tanulóval szemben, hogy pontosan érkezzenek a tanítás kezdetére, s ezt ezzel a segítséggel meg lehet valósítani. Városunkban jelenleg már három általános iskolában alkalmaznak roma asszisztenseket.

Köszönetet mondunk a fent említett szerveknek, személyeknek, hogy segítik a roma szülőket a gyermekek nevelésében, a roma gyermekek tanulmányi előbbre jutásának kedvezőbb feltételeit biztosítják, ezáltal az oktató-nevelő munkánkat eredményesebben végezhetjük.

Nevelőtestületünk, a szülők és tanítványaink nevében szívből köszönöm Rózsa néni és Béla bácsi asszisztensi munkáját!

Tisztelettel:

Soós Kálmán
iskolaigazgató
Petőfi Sándor
Általános Iskola
Törökszentmiklós



Fény és árny: Nyírség...

„Visz a vonat, megyek utánad, talán ma még meg is találalak...” Dúdoltam **József Attila** gyönyörű sorait, pedig nem is vonat, hanem autó vitt Nyírbátor felé. Néztam a tájat. Futottak a fák, és megmagyarázhatatlan boldogságot éreztem. Talán így éreznek a madarak, ha repülnek, vagy a virágok, ha megöntözik őket. Gyerekkori barátom keze vezetett, bele temetkezve a harsogó AC/DC zenébe, de bennem más muzsika szólt. Nem bántam. Így legalább nyugodtan gondolkodhattam...

Aki a nyírséget „kívülről” közelíti meg, nem vonhatja ki magát a táj szépségének varázsa alól. Alföld ez a táj, de varázsa éppen az, ami benne nem szokványosan alföldi. A homokbuckás felszín néhol merészebben tagolt, mint a dunántúli pannon halmok lankái, és ezt a tagoltságot csak fokozza a növényzet. Valamikor régen ötvenezer holdnyi almás volt itt. Mára már jó, ha a fele megmaradt. Fény és árny, roppant belső feszültségek és ellentmondások körzete ez a terület, de mindig is ilyen volt... A táj szelíd szépsége, gazdag természeti erőforrások takarója, a megmaradt almások, dohány, burgonya és dinnyeföldek, az emberi leleménységet, szorgalmat és hozzáértést jelzik, ugyan akkor az egy főre eső kis produktivitás, a küzdelmes szegénység, súlyos, feloldhatatlan problémát jelez, és ez a probléma több évtizedes: az országnak is pontosan behatárolható, térképezhető legsúlyosabb gazdasági-népességi problémája. Megvan ez a probléma országszerte is, különösen éles a mezőgazdasági területeken, de olyan mértéket, akkora feszültséget sehol nem ér el, mint éppen a nyírségben, és a vele határos Szatmár-Beregi tájkon. Így nem csoda az elvándorlók magas száma. Persze az elvándorlás magában nem a legfőbb rossz, hiszen az elvándorlás nem kivándorlás! Az elvándorlók végcélja a főváros, a szerencse délibáb városa. Délibáb, hiszen a földjüket maguk mögött hagyók nehezen jutnak állandó munkához, lakáshoz, átképzéshez Budapesten is. De úgy látszik még sem mindegy hol nyomorog az ember... Az pedig teljesen nyilvánvaló, hogy az elvándorlási folyamat nem áll le, mert ugyan mitől állna le? Nincs anyagi fedezete a földművelésnek, nincs

megtartó ereje a földnek, haldoklik a magyar mezőgazdaság! A kistermelők lassan éhenhalnak, a napszámból élő cigányság úgy szintén, és a „szakemberek” ezt nyugodt szívvel végig nézik! De visszatérve a népességre, nyilvánvaló, hogy itt, ahol statisztikailag is megfoghatóan a népesség egyharmadánál fejlődésük törvényszerű következményei mint demográfiai „taszítóerők” hatottak és hatnak, a társadalmi, erkölcsi, kulturális fejlődés is valahogy másként megy, mint általában. Általánosítva ezt talán úgy tudnám megfogalmazni, hogy az ország gazdasági átforgalmazása szükségszerűen maga után vonja a foglalkozási átalakítást, emez viszont a népesség területi átszerveződését. A foglalkozási és területi átszerveződéssel való összefonódása az egész fejlődést bonyolultabbá teszi, növeli a nehézségeket és mindenképpen megfelelő intézkedéseket igényelne! Nem csak nyírségi probléma ez, hanem országos, de vitathatatlanul legsúlyosabb csomópontja a nyírség.

Beszélgettem egy mezőgazdásszal, aki Kanadába óhajt kitelepülni. Azt mondta, hogy szerinte az a legnagyobb szépséghibája a nyírségnek, hogy sok a cigány és sok a homok... Teljesen elképedtem! Bár homok és cigány az van szépen, ez tény, de a nyírségi cigányok dolgozók, földrevágók, földet művelni akarók, rendkívül értelmesek, tanulni vágyók, minden értelemben szép felépítésű emberek. Ami a homokot illeti, jó homok az, bár csak magas színvonalú agrotechnikával hasznosítható, de korszerű agrotechnikával művelve, a legjobb talaj-anyakőzet! Ha nem így lenne, akkor hogy volt lehetséges az, hogy 1970-ben a nyírségi mezőgazdasági kísérleti intézet újfelhértói gazdaságában, idézem: 1 hektárról 600 mázsa almát sikerült lehozni, a nyírbátori járásban 1 holdról 400 mázsa takarmánydinnyét takarítottak be... Bizony, hogy jó homok az a nyírségi homok, a mi homokunk, a magyar föld homokja! De nincs pénz a korszerű agrotechnikára. Pedig most már 2005 tavaszán (az Európai Unió tagjaként) a konkrét helyzet kívánná, hogy országos érdekből is több támogatás jusson el a nyírségi gazdákhöz, kistermelőkhöz... Az anyaföldhöz...



Országgyűlés Hivatala

Az Országgyűlés politikai nyilatkozata a cigány holokauszt ügyében

A Magyar Országgyűlés a nemzeti szuverenitás megtestesítőjeként, a pártok egybehangzó nyilatkozata alapján, megköveti a magyar nemzet részét alkotó cigányságot, a holokauszt idején a romák ellen elkövetett bűnökért.

A magyar nemzet befogadó nemzet. Ennek ellenére közös történelmünk folyamán sokszor sújtotta a cigányságot elkülönítés, kirekesztés, jöllehet korábban a többségi nemzet létében nem veszélyeztette a cigányságot. Erre Magyarország náci megszállása idején, illetve a nyilas hatalomátvételt követően, a németekkel kollaboráló magyar kormányok együttműködésével került sor.

Ezért lett ez az időszak Magyarország történetének legszégyenteljesebb korszaka.

A zsidók és a cigányok ellen elkövetett bűnök végső soron a magyar nemzet elárulását jelentették. Méltó hát, hogy a magyar zsidó áldozatok után az Országgyűlés most a hazai cigányságot is megkövesse.

A magyar cigányokat ma is sújtják az előítéletek, a szegénység és az iskolázatlanság. E hátrányokat a többségi nemzeti és a cigányság csak együttesen, közös erőfeszítéssel számolhatja fel. Ennek az együttműködésnek feltétele a közös múlt vállalása és a többségi nemzet nevében elkövetett bűnök bevállása.

E gondolatoktól indítatva, a Magyar Országgyűlés, a holokauszt után hatvan évvel, a parlamenti pártok közös elhatározása alapján, emlékezve az áldozatokra, megköveti a magyar cigányságot az elszenvedett gyötrelmekért.

Budapest, 2005. április 12.

Farkas Flórián, FIDESZ MP SZ,
Dr. Suchman Tamás, MSZP,
Herényi Károly, MDF,
Gusztos Péter, SZDSZ

MINISZTERI BIZTOS A GAZDASÁGI ÉS KÖZLEKEDÉSI MINISZTERIUMBAN IS

❖ **Lakatos Sándort**, a Gazdasági és Közlekedési Minisztérium (GKM) korábbi referensét március 4-i hatállyal miniszteri biztossá nevezték ki. Lakatos Sándor 2002-től dolgozik a GKM-ben, feladata a roma kis- és középvállalkozások gazdasági integrációjának elősegítése konstrukciók kidolgozásával, támogató intézményrendszer kialakítása.

PARKGONDOZÓK, TAKARÍTÓK LESZNEK

❖ Két évvel a pályázat benyújtását követően februárban elkezdődhetett a Tiszazugi romák munkaerő-piaci reintegrációja elnevezésű program. Az unió Phare-kerete által támogatott programban szociológusok, munkaügyi szakértők, kisebbségi és helyi önkormányzat képviselői két településen, Kunszentmártonban és Öcsödön választották ki a jelentkezők közül azokat, akik a képzés során OKJ-s parkgondozói szakmát szerezhetnek. Ezt követően nyolc és fél hónapnyi munkaviszonyt is biztosítanak számukra parkgondozó, takarító munkakörben. Az ötven ember májusban teheti le vizsgáit, majd állhat munkába Kunszentmártonban, illetve Öcsödön.

EGYMILLIÓ SZEGÉNY EMBER

❖ A világon közel hatszázmillióra tehető azok száma, akik a legelémibb dolgokhoz, például az ivóvízhez sem férnek hozzá. A Föld nyomorgóinak közel egyharmada él a legfejletlenebb országokban. A szegénység azonban korántsem az elmaradott országok gondja. Az ENSZ adatai szerint Kelet-Európában és Közép-Ázsiában 80–90 millióan élnek napi egy

dollárnál, azaz 183 forintnál kevesebb jövedelemből. Magyarországon a rezsikifizetése után egymillió embernek havi 3 ezer 400 forintja marad a megélhetésre. A Létfelmarad Alatt Élők Társasága szerint több mint egymillió ember él a minimálbér feléből, azaz 28.500 forintnál kisebb egy főre jutó havi összegből.

LEGALÁBB 8 MILLIÁRD KELLENE

❖ Legalább 8 milliárd forintra lenne szükség a jövő évi költségvetésben a 463 romatelep gyorsabb felszámolásához, komplex szociális és képzési programmal kísérve – állítja **Kolompár Orbán**, az OCÖ elnöke, aki szerint nagyon kevés az idei évre erre a célra szánt 800 millió forint.

AZ INFORMATIKAI MINISZTER A SZOLNOKI DR. HEGEDŰS T. ANDRÁS KÖZÉPISKOLÁBAN

❖ A XXI. Század oktatási intézményének nevezte a szolnoki dr. Hegedűs T. András középiskolát az informatikai miniszter. **Kovács Kálmán** szerint itt valóban használható tudást kapnak a halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek. Jó úton indult el a minisztérium az iskolák széles sávú internet-hozzáféréseinek biztosításával, a digitális tananyagok kidolgozásának támogatásával, – mondta a miniszter. Kovács Kálmán az elmúlt évek informatikai fejlesztéseinek hasznával ismerkedve járta március 3-án Jász-Nagykun-Szolnok megye iskoláit. A látottak arról is meggyőzték, hogy még több számítógépre lenne szükség az iskolákban.

VÁDEMELES KÁRPÓTLÁSI ÜGYBEN

❖ Befejeződött a nyomozás a roma kárpótlással kapcsolatos szombathelyi visszaélések ügyében. A városi rendőrka-

pitányság az ügyet vádemelési javaslatlalt juttatta tovább az ügyészséghez. Négy szombathelyi személyt gyanúsítanak azzal, hogy kárpótlásra jogosult idős romákat jelentettek be saját lakásukra, majd különböző ürügyekkel kicsalták tőlük az Osztrák Megbékélési Alap által megállapított kárpótlási pénzeket. Ezzel az igényelt 2 millió forintból 1,3 millióhoz jutottak illetéktelenül, az összeg többi részének kifizetését a hatóságok időben leállították.

A MORVAORSZÁGI ROMÁK STRASBOURGBAN TILTAKOZNAK A KIREKESZTÉS MIATT

❖ A morvaországi romák a strasbourgri emberjogi bíróságnál feljelentették a cseh államot. **David Strupek**, a morvaországi romák jogi képviselője elmondta a Népszabadság pozsonyi tudósítójának, hogy egyes csehországi iskolákban rasszista szempontokat érvényesítenek. A bőrük színe miatt minden felmérés nélkül, azonnal kisegítő iskolákba küldik a roma fiatalokat, akiknek emiatt nincs esélyük az érvényesülésükben az esélyegyenlőségre. Ezzel az elkülönítéssel egyre több másodosztályú állampolgára lesz hazánknak, – mondta David Strupek. „Hiába fordultunk az illetékes tárcához, majd a hazai bíróságokhoz, mindenhol süket fülekre találtunk.”

CSÉPÁN MÁR A MEGSZŰNÉSEN GONDOLKOZNAK

❖ Mind kevesebb összegből gazdálkodhatnak a kisebbségi önkormányzatok Jász-Nagykun-Szolnok megyében. Az állami támogatás nem emelkedik és a szintén anyagi gondokkal küzdő települési önkormányzatoktól is egyre kevesebb segítségre számíthatnak. Csépan a kisebbségi önkormányzat léte kérdésessé vált. Tavaly ugyanis

a kistéleplés önkormányzata 300 ezer forinttal egészítette ki az állami forintosokat, idén azonban már erre nem futotta a költségvetésből. 714 ezer forintnyi központi támogatás szinte csak a működési költségre elegendő. **Bódi Mihály**, a CKÖ elnöke a pályázatokban sem igen bízik, így szinte idén aligha jut programokra. Már pedig, ha nem tudnak semmit nyújtani a romáknak, akkor minek a cigány önkormányzat? – mondja az elnök.

TALENTUM GYÖNGYÖSÖN

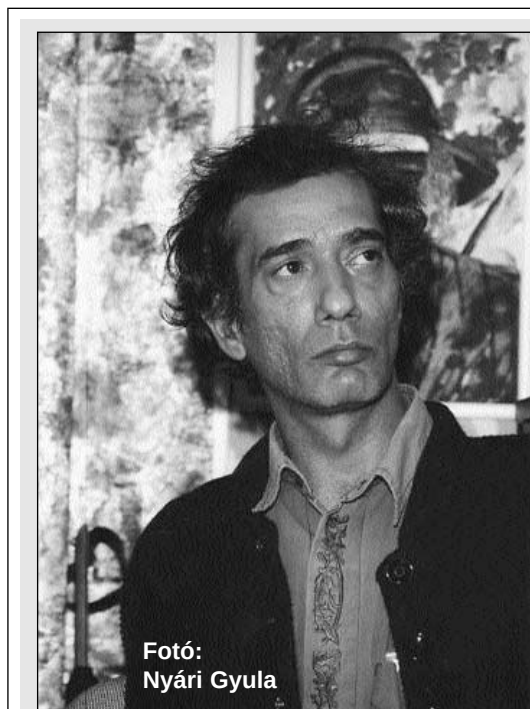
♦ A Talentum nemzeti kisebbségi művészeti iskola igazgatója bejelentette, hogy Gyöngyöspata után Gyöngyösön is szeretnék elindítani a fővárosi intézmény kihelyezett tagozatát. Várhatóan szeptemberben kezdik meg a romagyerekek zenei képzését, amelyben elméleti és hangszeres oktatás egyaránt szerepel majd.

SZÁZÉVES LENNE A KÖLTŐÓRIÁS

♦ Öcsödön, **József Attila** egykori iskolájának udvarán emlékeztek a helybéliek az egyik legnagyobb magyar költőre. A magyar irodalom jeles alakja száz esztendővel ezelőtt született. József Attila-évvé nyilvánította a 2005-ös esztendőt a kulturális tárca, így állítva méltó emléket a költőnek. Így a hagyományosan költészet napjaként nyílvántartott április 11-i ünnepségnek különleges aktualitást adott a kerek évforduló. Az ezer vers egy nap alatt címet viselő rendezvény sorozatban több iskolában, óvodában is József Attila verseit szavalták a fiatalok.

XII. BUDAPESTI NEMZETKÖZI KÖNYVFESZTIVÁL

♦ Az Országos Idegennyelvű Könyvtár, mint a nemzetiségi-etnikai kérdéskör szakkönyvtára ebben az évben már 11



Fotó:
Nyári Gyula

ALTERNATÍV JÓZSEF ATTILA-DÍJ BALOGH ATTILÁNAK

A Fővárosi Cigány Önkormányzat 2005. április 8-án, a Nemzetközi Roma Napon **József Attila** születésének 100. évfordulójának alkalmából, Alternatív József Attila-díjban részesítette **Balogh Attila** költőt. Az első alkalommal odaítélt díj átadására a Magyarországi Roma Parlamentben került sor. Az Alternatív József Attila-díj adományozói a jövőben olyan személyeket jutalmaznak a díjjal, akiket az állami kitüntetések odaítélő kuratórium tagjai méltánytalanul elfelednek.

alkalommal vállalkozik komplett kiállítás megrendezésére. Az április 21–24-ig tartó, a Nemzeti Kisebbségek Magyarországon című kiállításon a Magyarországon élő 13 nemzeti és nyelvi kisebbség kulturális intézményrendszerét, tankönyveit, könyvtári-, és iskolahálózatát, könyvkiadását, sajtóját, valamint a róluk szóló elemző irodalmat és publicisztikát mutatják be.

KONFERENCIA

♦ A Kölcsény Ferenc Protestáns Szakkollégium április 23-án „A romák helyzete a mai Magyarországon – Az érdekvégyesítés és az érdekképviselet lehetőségei” címmel egésznapos konferenciát rendez. A rendezvény célja, hogy megismertesse a hallgatóságot a romák érdekvégyesítésében részt vevő szervek, intézmények helyzetével, problémáival, illetve hogy az ezeket érintő kérdésekről – a szakmai és laikus közönséggel közösen gondolkodjanak és vitázzanak. A konferencián többek között, **Kemény István** szociológus, **Szuhay Péter**, **Ladányi János** és **Kállai Ernő** tartanak előadást.

DIPLOMÁCIAI ROMA GYAKORNOKI PROGRAM

♦ **Teleki László**, az Ifjúsági-, Családügyi-, Szociális és Esélyegyenlőségi Minisztérium roma ügyekért felelős politikai államtitkára, valamint hazánk Washingtoni, párizsi és berlini nagykövetei által kiírt diplomáciai gyakornoki program keretében három roma egyetemista kapott lehetőséget 2005 tavaszán arra, hogy megismerhesse a külképviseleti, diplomáciai munka alapjait. A 30 napos program során a külképviselet munkájában, megismerkedhet az adott ország kül- és belpolitikai intézményeivel, valamint a nemzetközi szervezetek munkájával.

NYÍLT LEVÉL

♦ **Zsigó Jenő** lemondott a Romaügyi Tanácsi tagságáról. A Roma Parlament elnöke a miniszterelnöknek küldött nyílt levélben így ír: „A Romaügyi Tanács felállítása kormányzati kezdeményezés volt. Nem tűnt haszontalannak egy független, a kormányzati döntéseket előkészítő, véleményező szakértői grémium felállítása a körül-

mények ismeretében, hiszen az Országos Cigány Önkormányzat súlyos szakmai és legitimációs deficitet működik.

Fájdalmas látni, ahogyan a kormány saját kezdeményezései becsődölnek, nemcsak a Romaügyi Tanács működése, hanem a középtávú roma kormányprogram végrehajtása, a kisebbségi törvény módosítása, reformálása az eddigi alkotmányosértő gyakorlattal szemben, az átfogó programok elindítása – bocsánat, egyelőre és még mindig csak a végiggondolása – is mind akadozik, rétestésztá módjára húzódik.

A Romaügyi Tanács kritikus véleménye talán javíthatott volna az elmúlt két év és az ezt követő évek mérlegén is.

Papírforma szerint tartozni valahová, ám valójában magatehetetlen módon statisztálni egy kor romákat érintő politikai szakmai döntéseire, számomra erkölcsstelen és vállalhatatlan.

Önök még tekintélyes idő áll rendelkezésére változásokat kezdeményezni, amihez persze manapság nem elég miniszterelnöknek lenni, államférfiként kell döntéseket hozni.

Ebben kívánok Önnek őszintén sikereket, jó egészséget, társadalmi békességet."

Összeállította: Paksi Éva

A hónap hírei • A hónap hírei



Le Themesko svatosko Hivatalo

Le Themesko Svatosko politikalo phendipe pa romano holokausto

Le Ungrickone Themesko svato jertipe mangel le romendar, ke azbajlas le romendar, kana o holokausto sas ando Ungricko Them.

O ungricko naciolalo kamel le strejinen. Butfali vici traisaren kathe.

Le romen butivar azbailie ando Ungricko Them, de zhi kodi chi kamle te mudaren len. Atunchi kamline te mudaren le romen, kana ando Ungricko Them sas le naciivi nyamcika kethani. Kadi vrama sas le Ungrickone themeska historijako legmajbaro lazha-vo.

Le biboldengo thaj le romengo azbipe sas le ungrickone niposko purripe.

Akanak si kathe kodi vrama, te mangel jertipe pala le ungricka bibolde vi le romendar le Themesko svato.

Vi akanak si le romen but bajura: pe lende, sar pe nasul manusha gindiyasaren, o chorripe, bisityardi. Kodol bajura feri kethane zhanen te nashaven le roma thaj le gazhe. Feri kade zhanen te zhutin jekhkavreske, te le gazhe chaches avri phenen, so kerdine dulmut nasules.

Pala o holokausto shovvardeneshe bershenca, sa parlamentoske partura jertipe mangel kathar le ungricka roma.

Peshta, 2005. aprilishi 12.

**Farkas Florian, FIDESZ MPSZ
Dr. Suchman Tamas, MSZP
Herenyi Karoly, MDF
Gusztos Peter, SZDSZ**

MINISTEROSKO BIZTOSHO SI VI ANDE EKONOMIJAKO THAJ DROMIPESKO MINISTERIUMO

❖ *Lakatos Sandores*, le Ekonomijake thaj Dromipeske Ministeriumoske (GKM) dulmutane referenshos pe marciushi 4. ministeroski biztoshoske phedas avri. Lakatos Sandor kathar 2002. bersh kerel butyi ande GKM. Leski butyi si te zhutil le romane cine- thaj mashkarutne vallakozashura ande ekonomijaki integraciovo.

PARKOSKO GRIZHARA, UZHARA AVENA

❖ **Pala duj bersha ande februari shaj kezdisardas le Tisazugoske romenga butyaka zorake forosko programmo.** Ande Europicko Uniovo zhutisardo programmo sociologushura, butake oficijara, majcinipeske, le gaveske thaj foroske butyara pe duj than, ando Kunsentmartono thaj ando Öchödo alosarde avri mashkar le manusha kodolen, kon shaj sityon le parkosko grizhisaripe. Pala kodo von shaj keren butyi oxto thaj dopash shon sar parkosko grizhari thaj uzhari. Panzhvardesh manusha shaj len tele egzameno, shaj len te keren butyi ando Kunsentmartono thaj ando Öchödo.

JEKH MILLIOVO CHORRE MANUSHA

❖ *Ande luma 600.000.000 manush si, kas naj lasho paji. Ande luma 2000.000.000 manusha traisaren ande legmajchorre them. O chorripe naj feri le legmajchorre themengo bajo. O ENSZ ka-*

de gindil ande Ushtyimaske plajeski Europa thaj ande Mashkarutni Azhia 80-90 milliovura manusha traisaren jekh dyes anda majcerra love, sar jekh dollaro (183 forintura si jekh dollaro). Ande Ungricko Them pala rezhivoske avri potynipe jekh milliovo manushenge feri 3400 forintura ashon te train. Tela le trajosko minimumo zhuvindengi organizacija kade gindil, majbut sar jekh milliovo manusha traisaren anda dopash trajosko minimumo, anda 28.500 forintura.

OXTO MILLIARDURA TRUBULAS

❖ *Oxto miliardura trubulas ande kaver bersh kaj 463 romenge telepongo xasardyaripe, komplekso socialishone thaj sityipeske programmosa – phenel **Kolompar Urban**, le OCÖ-vosko sheruno, kon kade gindij zuraes cerra-j pe kado bersh 800 milliovura forintura.*

LA INFORMATIKAKO MINISTERO ANDE SOLNOKOSKI DR. HEGEDÜS T. ANDRAS MASHKARUTNI SHKOLA

❖ *Le bish thaj jekhtone shelengi shkola phendas pe la solnokoski dr. Hegedüs T. Andras mashkarutni shkola la informatikako ministero. **Kovacs Kalman** kade gindil kathe lasho zhanipe hutylene le chorre shavore. Po lasho drom las te zhal o ministeriumo, hoj zhutisardas le shkoli le internetosa thaj le digitalishe sityaripesa – phendas o ministero. O ministero pe marciushi 3. ande Jas-Nadykun-Solnokosko medyevo kamlas te pinzharel andel shkoli sosko-j le informatikako si-*

tyaripe. Voj dikhlas, ke majbut komputerura trubunas andel shkoli.

ANDO MUJALIPE LE DOSHAKO DELIPE

❖ *Le rolyaripesko agor si ando sombathelyo pala le romenge doshako delipe. Le forosko shingalipe ando mujalipe das o dyelo. Pe shtare sombathelyoske manusha phenen kado, ke von phure romen ingerdine ande lengo kher thaj xoxadine len. Chi dine le phure romenge lenge doshake delipeske love kathar anda Austrija. Ande 2 milliovura rupune 1,3 milliovo chorrdine.*

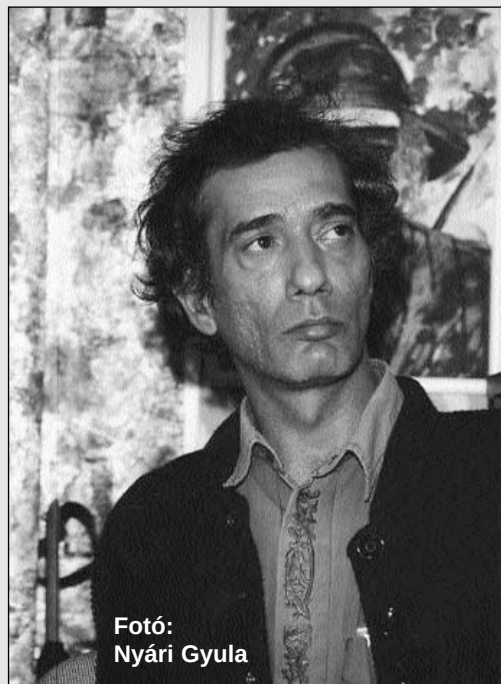
LE MORVICKE THEMESKE ROMA ANDO SHTRASSBURGO

❖ *Le morvicke themeske roma ando shtrassburgoske manusheska krisako mujalipe vatyisarde le chehicko stato. **David Strupek**, le morvicke themeske romenga krisako sheruno phendas le Nep-sabadshag- oske iskiritoroske, ke ande unyi chehicka shkoli rassizmo si. Pala lenga morchako rang ande avri zhutipeske shkoli bishaven le romane ternen, kon kothe chi zhanen lashes te sityon. Ande kodo but nasules sityarde, dujtone klassoske manusha avna amare themeske, – phendas David Strupek. Ando ministeriumo thaj ando mujalipe kashuke kan arakhlam.*

ANDEJ CHEPA PO PHANDIPE GINDIYASAREN

❖ *Cerra love si le majcinipenge sherunipes ando Jas-Nadykun-Solokosko*

medyevo. Le statoske love chi avna majbut thaj chi le gaveske kheres naj dosta love, chi kodo chi zhanel te zhutil lenge. Andej Chepa le majcinpengo sherunipe anda kadal cerra love aba chi zhanel te kerel butyi. Ande nachilo bersh le gavesko sherunipe inke zhanglas te del lenge 300 miji forintura, de ande kado bersh aba chi zhanglas te del love. 714 miji statoske love naj dosta. **Bodi Mihaly**, le CKÖ-voske sherunes aba naj speranta, kade gindil chi avna love pel programmura. Te chi zhanen te keren programmura le romenge, atunchi sostar si le romengo sherunipe andej Chepa? – phenel o sheruno.



Fotó:
Nyári Gyula

ALTERNATIV JOZSEF ATTILESKI MITA BALOGH ATTILESKE

La Peshtako Romano Sherunipe 2005. pe aprilishi 8. pel internacionale romengo dyes pe *Jozsef Attileske* sheltone rakhadyipesko dyes ande alternativoski mita das *Balogh Attileske*, kon iskitori-j. E angluni mita ande Ungricke Themesko Romano Parlamento dine leske. Le Jozhef Attileski mita kasave manushenge kamen te den kadi mita, kas le statosko kuratoriumo bistrel thaj chi del lenge mita.

TALENTUMO ANDO DYÖNDYÖSHO

❖ Le Talentumoski nacionalni majcinipeski kulturaka shkolako direktoro phendas, ke palaj Dyöndyöshpata vi ando Dyöndyösho kamen te keren kesavi shkola. Kade gindij, ke romane shavore ande septemberi kezdisaren le bashajipesko sityipe.

SHELE BERSHENG AVLAS O BARO ISKIRITORI

❖ Ando Öchödo pe *Jozsef Attileska* dumutana shkolkiki avlina serile le manusha pe jekh legmajbaro ungriko iskitori. O baro iskitori angla shel bersh arakhadyilas. Kado bersh, 2005. Jozsef Attilesko bersh si, phendas la kulturako ministero. Pe kado dyes, pe aprilishi 11., but bare dyesa sas ando Ungriko Them. „Jekh mija vershura pe jekh dyes” sas lesko anav. Pe kado dyes ande but shkoli thaj ovodi leske vershura phendine le terne.

DESHUDUJTO PESHTAKA INTERNACIONALA GINADYAKO FESTIVALO

❖ Le themeska internacionala shibako biblioteko ande kado bersh aba deshujekhto avri tordyaripe kerdas. Mashkar aprilishi 21–24. inkrel „Le nationale majcinipe ando Ungriko Them” avri tordyaripe. Kache andre sikaven ando Ungriko Them trainde 13 nacionalne majcinipenge kulturaki shtuktura, sityimaske ginadya, bibliotekura, shkoli, ginadyako avri delipe, nyevipe.

KONFERENCIJA

❖ O Kölchey Ferenc Proteshtansho Kollegiumo pe aprilishi 23. konferencija organizisarel. Lesko anav si: Le romengi pozicija akanak ando Ungriko Them. Kodola konferencijaki butyi te pinzharel le manushen kodole problemonca, so ande kadi butyi si. Kado kamen, ke le manusha kethane te gindyisaren pe prob-

lemura. Pej konferencija *Kemeny Istvan* sociologusho, *Suhay Peter*, *Ladanyi Janos* thaj *Kallai Peter* vakerena.

DIPLOMACIJAKE ROMENGO PROGRAMO

❖ *Teleki Laszlo*, le Ternipeske- Familijake- Socialisho Ministeriumosko romenge dyelonca butyarindo sekretari thaj amare themesko washingtonosko, parizhosko, berlinosko avri bishade manusha avri iskitisardine jekh programo. Ande kado programo trin romane sityimaske racle hutyle shajipe ande 2005. primavarasa pe kodo, shaj te pinzharen andel kavre themeska diplomacijaki butyi. Ande tranda dyesengo programo le trin terne shaj pinzharen kodol thema thaj le internacionale organizacijangi butyi.

PUTERDO LIL

❖ *Zsigo Jenő* tele phendas ande Romenge dyelosko

svato pesko than. Le Romengo Parlamentosko Prezidento andel ministeroske prezidentoske bishaldo lil kade iskitil: Le Romenge dyelosko svato opre tordyaripe statosko gindyipe sas. Kade dichilas kado dyelo lasho avla, ke zhanela te zhutil le Themeske Romane Sherunipeske. Dukhalo-j te dikhas, sar chi zhanel te kerel butyi amare themeske sherunipe. Nasules kerel butyi le Romenge dyelosko svato thaj le statosko romano programo.

Le Romenge dyeloske svatosko gindo shaj lashardasas ande nachile duj bersh thaj vi ande kaver bersh.

Kade me chi zhanav te kerav butyi andel Romenge Dyelosko svato.

Le themeske sherunes si inke but vrama te lasharel le gindura, de kaj kadi butyi trubul t'avel voj statosko mursh.

Ande kado donosarav leske lashi butyi, lasho sastyipe, pacha.

Összeállította: Paksi Éva
Fordította: Géczy József

Le shoneske nyevipe • Le shoneske nyevipe

„TOTUS TUUS – Egészen a tiéd”

Elhunyt II. János Pál pápa

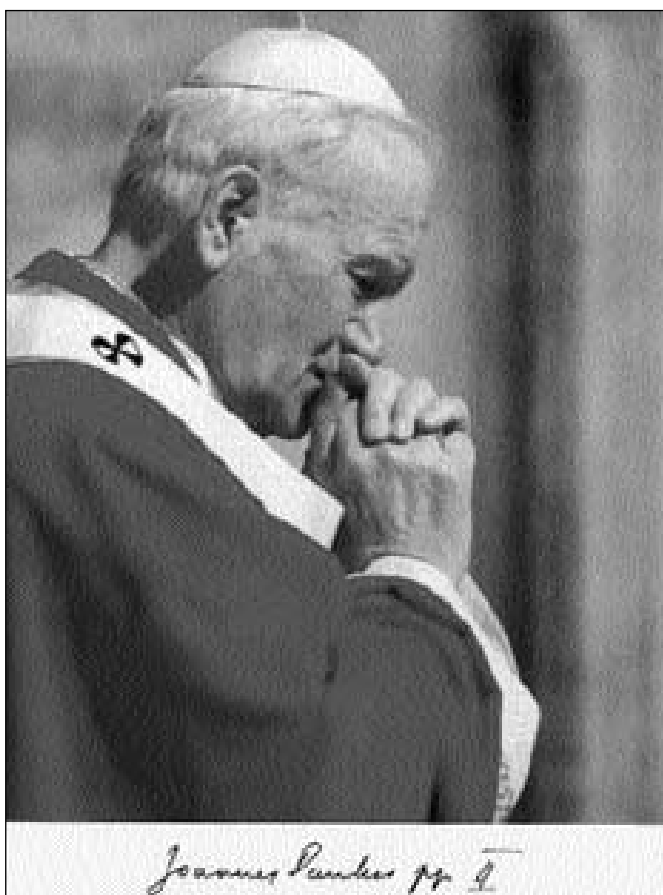
„Az Isteni gondviselés készítette fel egyedülálló pápai küldetésére”

1978. október 16-án fehér füst szállt fel a Szixtusi-kápolna kéményéből. „Habemus papam” – visszhangzott a római Szent Péter téren a hagyományos latin bejelentés, hogy új pápája van a katolikus egyháznak. Délután negyed hatkor jelent meg a bazilika lodzsáján az egyházalapító Szent Péterről számított 264. pápa, Karol Jozef Wojtyła, 1523 óta az első nem olasz pápa, ráadásul a vasfüggöny túloldaláról. „Messziről jöttem. Ha majd elhibázok valamit olaszul, ti kijavítotok!” – mondta tört olaszossággal és szavait üdvözlőfogadás fogadta. Róma rögtön befogadta az idegen pápát.

KAROL JOZEF WOJTYŁA,
1920–1978

Karol Jozef Wojtyła 1920. május 18-án született Wadowicében, Krakkótól 50 km-re. Édesapja, *Karol Wojtyła* nyugalmazott katonatiszt és szabó, édesanyja, *Emilia Kaczorowska* tanárnő. Ketten vannak testvérek, ő a fiatalabb. Édesanyját kilencéves korában veszítette el, 12 éves volt, amikor orvos bátyja egy kórházban kapott fertőzés következtében elhunyt. Édesapját Lengyelország német megszállása idején veszítette el.

Kilenc évesen volt elsőszülött és 18 éves korában bér-munkásnak. Már az elemiben is kitűnő diák. Nagy kedvvel ministrál, hamarosan főministráns lesz. Mindemellett szereti a tréfát, a játékot, a barátságokat, a tábornokot, a természetet. Wadowicében jár gimnáziumba, majd érettségi után a krakkói Jagello Egyetemre iratkozott be, ahol lengyel nyelvet és irodalmat, valamint filozófiát tanult. Lengyelország 1939-es náci megszállása után bezárták az egyetemet. Hogy megélhetését biztosítsa, előbb egy kőfejtőben, majd a krakkói szódagyárban dolgozott munkásként. 1941-ben színházat szervezett, amelyben szerepelt is, rendezett, és darabokat is írt.



1942-ben fordult a pápi hivatal felé. Jelenkezett Sapięka krakkói érsek szemináriumába, amely a német megszállás miatt illegálisban működött. Az érsek felfigyelt kiváló tanulmányi eredményeire, s elhatározta, hogy Rómába küldi. 1946. november elsején páppá

szentelte, s Karol Wojtyła néhány nap múlva elutazott Rómába, ahol 1948-ig az Angelicum, a domonkos rendiek által fenntartott pápai egyetemen tanult.

Hazatérése után Krakkóban teológiából doktorált. Ezután Niegowic faluba került segéd-

lelkésznek, majd 1949-ben az érsek kinevezte a krakkói Szent Flórián templom káplánjává. Lelkipásztoriként új módszerekkel igyekezett egyházi közösséget megszervezni. Maga köré gyűjtötte a fiatalokat és kirándulásokra, gyalogtúrákra vitte őket, nyáron evezőtúrákat, télen síelést szervezett számukra. 1951-ben főhivatású tudományos kutatómunkákba kezdett, a Jagello Egyetemen elvégezte a teológiai kar etika szakát és kandidátusi fokozatot szerzett. 1953-tól a krakkói pápi szemináriumban, majd a Jagello Egyetem teológia karán, 1954-től pedig a lublini Katolikus Egyetem etika szakán tanított. 1958. július 4-én **XII. Pius pápa** címzetes püspökké nevezte ki, szeptember 28-án szentelték fel a Wawelben lévő érseki főszékesegyházban. 1962 októbere és 1965 decembere között aktívan részt vett a II. vatikáni zsinat ülésszakain. 1964. január 18-án **VI. Pál pápa** Krakkó érsekévé nevezte ki, tisztségébe március 18-án iktatták be. Három évvel később, 1967 májusában VI. Pál bíborossá nevezi ki Krakkó érsekét.

Tizenöt éven keresztül irányítja a Krakkói érsekség életét. Mintaegyházmegyét szervez, könyvet ír (Szeretet és cselekedet), látogatja a fiatalokat,

aktívan részt vesz a római színdúsokon. Meghívásoknak eleget téve bejárja a fél világot Észak-Amerikától Ausztráliáig. Őt is látogatják bíboros társai a világ minden részéről. A látogatók a „lengyelországi egyházat” akarják tanulmányozni, melyben tele vannak a templomok, nem fogy, hanem egyre nő a papi hivatások száma, s képes megbirkózni az ateista kommunizmus hitet rombolni akaró erejével is.

VI. Pál pápa halála után a bíborosok **I. János Pál** névvel **Albino Luciani** velencei pátriárkát választják pápává, aki 33 nappal később – máig tisztázatlan körülmények között – elhunyt. A temetést követő konklávéból Karol Wojtyła kerül ki győztesen. A nyolc választási forduló után a 111 bíborosból 104 szavazott a krakkói érsekre. A pápaság kétezer éves történetében először fordult elő, hogy egy kelet-európai pap ült Szent Péter székébe. Pápaként a II. János Pál nevet választotta. Ünnepléses beiktatása 1978. október 22-én került sor. Megválasztásakor Carter elnök tanácsadója, a szintén lengyel **Zbigniew Brzezinski** azt jósolta: „Nagy Pápa lesz belőle!” A jóslat bevált. II. János Pál 25 éves pápasága nagy történelmi fordulatokkal esett egybe. Ez a negyed évszázados pápaság a harmadik leghosszabb az egyház kétezeréves történetében.

II. János Pál Pápa 1978-2005

II. János Pál programjában arra törekedett, hogy helyreállítsa a tanbeli egységet, megrendszabályozza a túlzókat, a tanítóhivataltól eltérőket. A katolikus egyház kormányzásában is új rendszert vezetett be. II János Pál „az emberiség morális lelkiismeretként” gyakran hallatta szavát a minden embert érintő nemzetközi kérdésekben. Sohasem tagadta meg gyökereit: lengyel hazája iránti szeretetét, a népi hagyományokban gyökerező Mária tiszteletet, a munkásként szerzett tapasztalatokat, a zsidók deportálásának elítélését és a kommunizmus elleni harcot.

Első Urbi et Orbi üzenetét megválasztása másnapján, október 17-én közvetíti a rádió a hívőkhöz. Első apostoli utazására 1979. január 25-én kerül sor, a Dominikai Köztársaságba, Mexikóba és a Bahamákra utazik.

Az elmúlt 25-évben 102 külföldi látogatása során több mint egymillió kilométert tett meg a Föld körül, és több mint 3300-szor szólt a hívők tízmillióihoz az általa kezdeményezett új evangelizáció jegyében. Az összes kommunista országot megjárta. Zárt kapura csak Oroszországban,

Kínában és Észak-Koreában talált.

II. János Pál az első pápa, aki elment a római zsinagógába, a jeruzsálemi siratófalhoz, a damaszkuszi mecsetbe. Bangkokban a buddhistákkal, Canterburyben az anglikánokkal imádkozott.

25 éves pontifikátusa talán legnagyobb és a legtöbb vitát kiváltó döntése volt a 2000-ben meghirdetett megbékélési programja, amelynek kulcsfontosságú eseménye volt az a március 12-én, nagybőjt első vasárnapján a római Szent Péter bazilikában megtartott szentmise, amelyben II. János Pál pápa bocsánatot kért Istentől az egyház nevében elkövetett történelmi vétségekért. A mise bűnbánati részét hét szakaszra osztották. Egy általános bűnvallomás után az igazság szolgálatában elkövetett vétkek, a Krisztus Testének egysége ellen elkövetett bűnök, az Izrael népével szemben elkövetett bűnök, a szeretet, a béke, a népek jogai, a kultúrák és vallások tisztelete ellen elkövetett bűnök, a nők méltósága és az emberi nem egysége ellen elkövetett bűnök, s végül a személy alapvető jogai ellen elkövetett vétkek megvallása következett. **Galileit** rehabilitálják, **Giordano Bruno** máglyahalála fölött pedig sajnálkozását fejezi ki a Vatikán.

A 3. fatimai titok

1981. május 13-án, délután 5 óra 19 perckor lövés dördül a Szent Péter téren. Egy török fiatalember, **Mehmet Ali Agca** pisztolyával súlyosan megsebesíti a katolikus egyházfőt. A pápát azonnal a Gemelli kórházba viszik, ahol 6 órás műtét után tudják csak stabilizálni az állapotát. Ali Agcat elfogják. II. János Pál a kórházi ágyán közli, hogy megbocsátott Ali Agcának. Merényletével kapcsolatban csak annyit jegyez meg: „Ez volt a 3. fatimai titok.” A merénylet meg volt írva a sors nagykönyvben. Mint ismeretes, a portugáliai Fatimában látomása támadt 3 pásztorgyermeknek, és az egyiknek a Szűanya elmondta, hogy egyszer majd merényletet kísérelnek meg egy főpap ellen.

1995-ben csípőoperációt hajtottak végre rajta, 1992-ben jóindulatú daganatot távolítottak el vastagbéléből, 1994-ben combnyaktörést szenvedett. 1996-ban vakbélműtéten is átesett, Parkinson-kórban szenvedett, de súlyos betegsége ellenére sem foglalkoztatta soha a visszavonulás gondolata. Erős szellemet, erős lelket zárt magába a törekeny test. 2005-ben egészségi állapota súlyosra fordult, februárban gégemetszést hajtottak végre rajta. Állapota március végén fordult válságosra. Április elsején, pénteken 7 óra után bezárták a Szent Péter-bazilika jobb oldali bronzkapuját. A szokás szerint ez olyankor történik, ha meghal egy pápa. Pénteken folyamatosan romlott az állapota. Egy nappal korábban megáldozott és fölvette az utolsó kenetet. Szinte az utolsó pillanatig tudatánál volt, a Bibliából olvastott fel. „Derús vagyok, legyetek derűsek ti is” – szólt utolsó üzenete. Április 2-án 21 óra 37 perckor II. János Pál elhunyt.

Magyarországi látogatásai

1991 augusztusában járt II. János Pál pápa először Magyarországon. Az ötnapos látogatás alatt **Paskai László** prímás és a Magyar Katolikus Püspöki Kar tagjain kívül a szentatyá többek között **Göncz Árpád** köztársasági elnökkel, valamint **Antall József** mi-



Fotó: Nyári Gyula

Wadowicze – templom. A pápa szülővárosa, ahol pappá szentelték.

niszterelnökkel is találkozott. A pápa egyik beszédében kitért arra is, hogy az immár szabaddá vált katolikus egyház nem követel privilégiumokat, de szüksége van az anyagi eszközök minimumára. A pápa a zsidó hitközség képviselőivel tartott megbeszélésén azt fejezte, hogy a keresztényeknek és a zsidóknak együtt kell működniük az antiszemitizmus ellen. Legközelebb öt évvel később, 1996 szeptemberében jött Magyarországra II. János Pál. A pápa ekkor fogadta **Horn Gyula** miniszterelnököt is: a néhány perces megbeszélésen az egyházak finanszírozási gondjaira is kitértek.

Roma delegáció a Pápánál

2003 november 19-én 180 fős roma delegációt fogadott II. János Pál pápa. Az audiencián az áldást kérő roma zarándokok a magyar kormány és a magyarországi katolikus egyház képviselőivel együtt vettek részt. A IV. Pál Teremben az imádságot megelőzően a roma küldöttség elénekelt a Gelem, gelem című nemzetközi roma himnusz és a Zöld az erdő című beás éneket, amit sokan szintén himnusznak tekintenek. A kormány képviselőjében **Lévai Katalin** akkori esélyegyenlőségi miniszter kísérté el a roma zarándokokat az útra és vett részt az audiencián. A pápa megáldotta azt a Magyarországról vitt keresztet, amelyet később a Komárom-Esztergom megyei Csatkán helyeztek el.

Részletek Erdő Péter II. János Pál pápa lelki üdvéért bemutatott szentmiséjéből

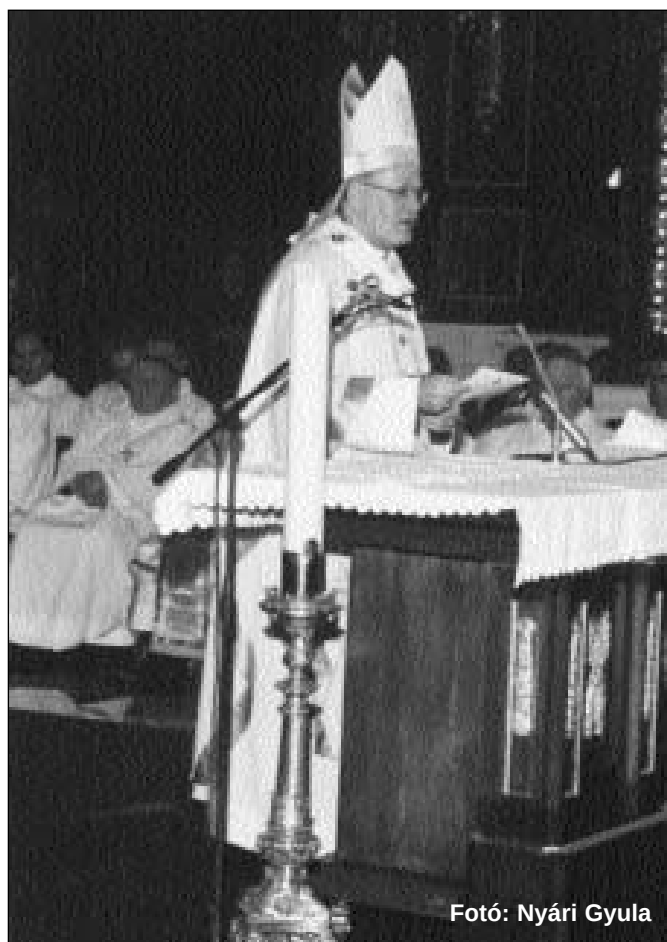
Budapest,
Szent István Bazilika,
2005. április 4.

„Ezt a mostani szentmisét II. János Pál pápa lelki üdvéért mutatjuk be. Egy olyan emberért imádkozunk, egy olyan nagy egyéniségre emlékezünk, aki egész életével az isteni szeretet tervét akarta szolgálni, aki a Gondviselés kiváló eszköze volt. Elhunyt Szentatyánkat az Isteni Gondviselés készítette

fel egyedülálló pápai küldetésére. Három etnikai identitás találkozott benne: a lengyel, a szláv és az európai. Megválasztásában prófétai jelet látott, annak a történelmi küldetésnek a jeleit, hogy a hitet szláv földön újjáélessze, de azon túl európai küldetést is, a földrészek egységének előmozdítását hitünk értékeinek szilárd alapján. Személyes megkülönböztető vonása volt a Krisztushoz fűződő elemi erejű kapcsolat és Szűz Mária tisztelete. Ezt fejezte ki már jelmondatában is: Totus tuus – egészen a tiéd. Lendületes, nagy tetterővel megáldott ember volt és ugyanakkor az imádság embere is. Már közvetlenül megválasztása után, 1978. október 29-én egy Mária-kegyhelyen tette meg pápasága első felajánlását. Ekkor mondta: „Az imádság értelmet ad az egész életnek, minden pillanatában, minden körülmények között”. És ehhez az életelvéhez utolsó leheletéig hű maradt. Utolsó szavai is az imádság szavai voltak. Holtában is magához ölelte Krisztus keresztjét.”

„Vallotta, hogy az Egyház hiteles reformja „az, ami szeret és nem gyűlöl, ami segít és nem bírál, ami nem letör, hanem helyrehoz, nem kitalál, hanem fejleszt, nem áll meg, hanem folytatódik”. (Levél Ratzinger bíborshoz 1984. április 8.) Ehhez a meggyőződéshez híven folytatta és az Egyház gyakorlati életének és tanításának részleteibe is elvitte a Zsinat által kezdeményezett megújulást. Ez a szándék vezette, amikor teljesítve XXIII. János pápa ígéretét kiadta az Új Egyházi Törvénykönyvet, majd a Keleti Egyházak Kánonjainak Kódexét. 1988. június 28-án kibocsátotta apostoli rendelkezését a Katolikus Egyház központi szervezetének, a Római Kúriának megreformálásáról. Nem sokkal ezután pedig kiadta a Katolikus Egyház Katekizmusát, mely szintén a II. Vatikáni Zsinat tanítását közvetíti a mai ember felé.”

„Ki győzné összefoglalni lenyűgözően gazdag pápaságának eseményeit? Apostoli utazásaival az Evangélium örömet akarta elvinni az egész világra. A szentek és boldogok avatásával új példaképeket állított Isten



Fotó: Nyári Gyula

Erdő Péter szentbeszéde a Szent István Bazilikában.

Népe elé. Püspököket, papokat, szerzeteseket, de igen nagy számban világi embereket is, családjukat és édesapákat, a legkülönbözőbb nemzetek és foglalkozások képviselőit. És persze a vértanúk hatalmas seeregét, a mártírokat, akikben olyan gazdag volt a véres XX. Század. Egész pápasága alatt tanított. Nagyhatású körlevelei, katekézisei, melyeket fáradságtalanul megtartott az Örök Városban, szentbeszédeinek hatalmas gazdagsága aktuálisan, emberközeli módon és ugyanakkor megragadó elméleti és lelki mélységgel mutatta be katolikus hitünket. Örökös gondja volt, hogy számot adjon a keresztény reményről Szent Péter apostol tanítása szerint. Hozzá akarta segíteni a csüggedéstől és kétségfől gyötört mai embert, hogy átlépje a remény küszöbét. De tanításában nemcsak egyéni prófétai hangját hallottuk, hiszen legnagyobb megnyilatkozásai előtt kollégialis szeretettel hallgatta meg az egész világ püspökeinek véleményét.”

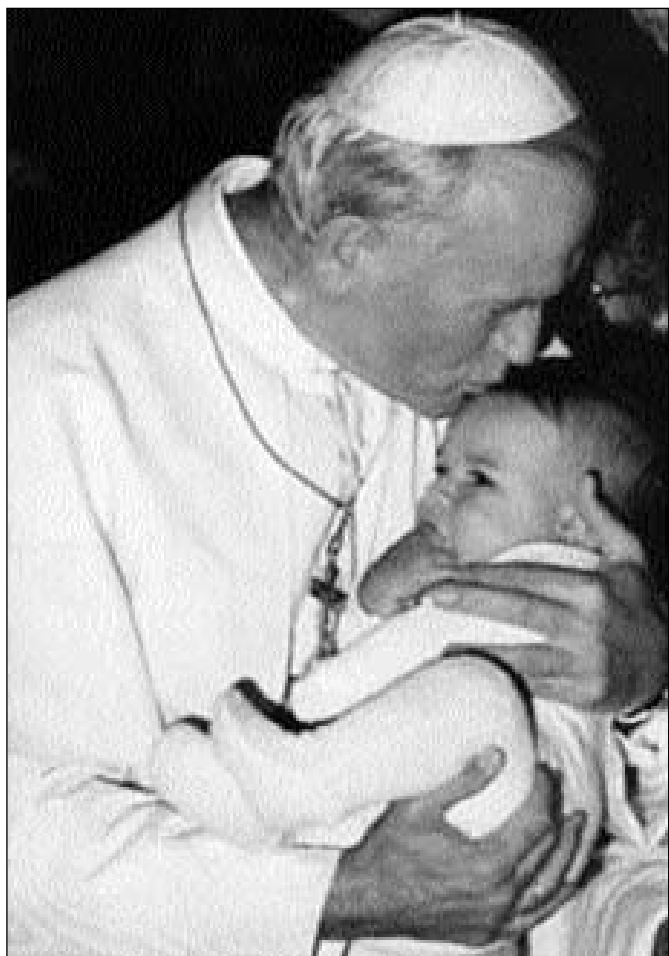
„Hangsúlyozta és személyes stílusával is tanította, hogy a ke-

resztény „üzenetnek be kell épülnie a modern hírközlés által az új kultúrába” (Redemptoris missio). Méltán mondják hát róla, hogy a média pápája is volt. Személyes szeretetének kisugárzása mindenki számára vonzóvá tette egyéniségét és üzenetét. Ezt érezték meg rajta a fiatalok is, akik egyre nagyobb számban és egyre nagyobb szeretettel gyűltek össze a vele való találkozásra. Mert II. János Pál pápa értett a művészet nyelvén, értett a szimbólumok nyelvén, a jelképes értékű gesztusok nyelvén, mert egész személyét sugárzóvá tette a szeretet.”

„Szeretete különösen és személyesen is megérintett minket, magyarokat. Egyházunk és egész társadalmunk szívébe zárta személyét. Két magyarországi látogatása, egyházunk és hazánk vezetőivel való személyes találkozásai, a megújuló diplomáciai kapcsolatok és a hazánkkal kötött kétoldalú egyezmények mind az őszinte együttműködés vágyát fejezték ki.”

„Köszönjük Szentatyánk magyarországi látogatásait és azt a

gazdag útmutatást, amit nálunk mondott beszédeiben adott számunkra. A Püspöki Konferenciához intézett szavaiban (1991. augusztus 20.) meghirdette az egység és együttműködés programját, a közös lelkipásztori tervezés és a közérdekű kérdésekkel kapcsolatos együttes cselekvés fontosságát. Bátorított, hogy ápoljunk szoros kapcsolatokat a többi földrészek püspökeivel is, közös összefogással mozdítsuk elő öreg kontinensünk újraevangelizálását. A papok és püspökök szoros együttműködését, a nehézmúlta is tekintettel lévő szolidáris, testvéri egységet hangsúlyozta. Személyének is köszönhető, hogy a rendszerváltozással újra lehetővé vált a szerzetesélet, a katolikus iskolák szolgálata, az iskolai hitoktatás kiterjedése, az egyházi egyesületek és mozgalmak szabad működése. A megújult valóság alapján bátoríthatta Szentatyánk püspöki karunkat a szerzetesekkel és a világi hívekkel való együttműködésre.



Buzdított arra, hogy tartsunk egyházmegyei zsinatokat a II. Vatikáni Zsinat által kezdett

egyházi megújulás életre váltása érdekében. „Ne engedjétek, hogy a papság erői teljesen kimerüljenek a meglévő struktúrák igazgatásában, hanem bátorítsátok azoknak a lelkesedését, akik az elveszett bárány keresésére indulnak”. Arra biztatta hallgatóit, hogy újra fedezzék fel a gazdag magyar kulturális örökséget, amelyet mélyen átjárnak az evangéliumi értékek. „A hívő ember semmiféle fatalista pesszimizmust nem fogadhat el – mondta –, mert a hit azt tanítja, hogy Isten az, aki működik a szívekben, úgy működik, ahogyan ő akarja, akaratának titkos tetszése szerint (vö. Ef 1,6-9)”. „Ez legyen elég nekünk arra, hogy átjárjon minket az öröm, amiért valamiképpen együttműködhetünk az élet új és csodálatos formáival, amelyeket Isten már itt, Magyarországon is kezd kicsírázni Egyházában”.

Hálásak vagyunk azért, hogy Szentatyánk itt, Magyarországon példát mutatott nekünk az ökumenikus lelkültre, amikor

párbeszédre, amikor találkozott a hazai zsidóság képviselőivel, a kultúra és a tudomány embe-
reivel.”

Köszönjük, hogy tisztelettel megállt **Mindszenty** bíboros sírjánál Esztergomban, hogy Budapest, Pécs, Szombathely, Debrecen, Máriaócs, Győr és Pannonhalma meglátogatásával reményt öntött a szívünkbe. Köszönjük, hogy **Batthyány-Strattmann Lászlót, Apor Vilmost** és **Romza Tódort** boldoggá avatta és így új példaképeket állított elénk. Köszönjük, hogy boldog **Hedviget, Kingút** és a kassai vértanúkat a szentek sorába iktatta.

Köszönjük, hogy bátorította a katolikus oktatást és felsőoktatást, hogy 1999-ben pápai alapításúvá emelte a Pázmány Péter Katolikus Egyetemet. Köszönjük a római magyar kápolna megnyitását a Szent Péter bazilikában. Köszönjük minden bátorítását és szeretetét, köszönjük, hogy ismert minket és a sorsunkat, a nyelvünket, a kultúránkat, az élet és a család tiszteletét hazánkban a szívén viselte. Köszönjük, hogy tavaly Pünkösdkor személyes levelet és áldást küldött a csíksomlyói zarándokoknak.

Különösen köszönjük azt az üzenetét, melynek szavai ma is olyan aktuálisak a számunkra: „Kedves magyarok! Arra van szükség, hogy mindannyian egyetértésre jussatok az igazi humanizmus olyan alapvető értékeiben, mint az igazság, az igazságosság, a szabadság, a kölcsönös tisztelet és a szolidaritás. Olyan értékek ezek, amelyeknek a gyökere a **Jézus Krisztus** megváltó kegyelme által felemelt és megerősített emberi természetben van” (II. János Pál üzenete a magyarokhoz az 1991. augusztusi találkozás előtt).”

Köszönjük, Szentatyánk, hogy itt, a gyász órájában most mindannyian testvérként együtt lehetünk.

Mindenható Istenünk, add, hogy elhunyt János Pál pápának útmutatást követve megújuljunk a reménységben, neki pedig add meg a boldogság, a világosság és a béke országát, mely azoknak készült, akik szeretnek Téged. Isten irgalmából nyugodjék békében! Amen”.

Összeállította: Paksi Éva

A legék pápája

- 455 év óta ő volt az első nem olasz pápa
- 102 pápai látogatást tett Olaszországon kívül a világban, amelyek során több mint egymillió kilométert tett meg a Föld körül
- 144-szer járt Olaszországon belül
- Mint Róma püspöke a 334 parókia közül 301-ben járt
- 469 embert avatott szentté és 1340-et boldoggá
- 14 pápai enciklikát, 13 apostoli buzditást, 11 apostoli alapszabályt tett közzé Jeruzsálemben
- 42 apostoli levelet, valamint 3 könyvet írt
- 201 bíborost nevezett ki
- Szokásos szerdai pápai audienciáira összesen 17 millió zarándok látogatott el
- 700 audienciát adott államfők részére, 235-öt pedig miniszterelnököknek
- II. János Pál volt az első pápa, aki meglátogatott egy zsinagógát, és szintén elsőként tett látogatást az auschwitzi holokauszt emlékműnél
- A pápák közül elsőként kért bocsánatot a Szent-
szék nevében a katolikusok által a múltban elkövetett bűnökért
- Beszédeit maga írta, és a „pápai többes szám” (MI) helyett az egyes szám első személyt (ÉN) használta
- Két alkalommal járt Magyarországon: először 1991. augusztus 16–20 között, majd 1996. szeptember 6–7-én a pannonhalmi benecés monostor fennállásának 1000. évfordulója alkalmából
- Több mint húsz alkalommal kíséreltek meg ellene merényletet
- Ő volt a huszadik század leghosszabb ideig uralkodó pápája

Szocializáció két kultúrában

A szocializáció fogalmát a szakirodalomban legelőször Émile Durkheim használja. A Nevelés, erkölcs és társadalom című híres, 1902–1903-ban a párizsi Sorbonne-on tartott előadásában hangzott el először, hogy a nevelés módszeres szocializáció, tehát olyan állandó folyamat, amelynek minden társadalomban minden ember alá van vetve, és éppen ezért azt a társadalom olyan specifikus és speciális alkotásának kell tekinteni, amelynek révén a társadalom önmagát fenntartja.

A szocializáció egy részről az egyes embernek a társadalmilag létrehozott szociális világba történő beilleszkedését, másrészt pedig személyisége kialakulását valósítja meg.

A szocializációs folyamat különböző szakaszokban megy végbe. Ez két alapvető szakaszra: egy elsődleges és egy másodlagos szocializációs fázisra osztható. Az elsődleges szocializációs szakasz a születéstől az 5–6 éves korig tart. A másodlagos szocializáció az 5–6 éves kortól a 14–15 éves korig megy végbe. Ezt követően figyelhető meg az úgynevezett „másodlagos szociális fixálódás” folyamata, ami azt jelenti, hogy a felnövekvő ember megtalálja helyét a felnőttek világában, hogy alkalmas a kulturális, szociális, gazdasági és politikai szempontból jelentős munka és értékelés folyamatok elsajátítására. Ez természetesen nem jelenti azt, hogy a szocializáció folyamata ezzel befejeződött, hanem épp ellenkezőleg, a szocializációs folyamat az ember életének végéig tart.

A szocializációs folyamat különböző intézményes formák keretében megy végbe, elsődlegesen a nyelvben, a társadalmi viselkedésben, vallásban, művészetekben,

tudományban, továbbá szervezett formában valósul meg. Azok a szervezetek, amelyek ezt a folyamatot lehetővé teszik kellő mértékben ismertek. Legjelentősebbek a család, az óvoda, az iskola, a munkahely.

A család az elsődleges szocializáció legfontosabb intézménye. A gyerek a család által közvetített szocializációs minta és nevelési hatások által szerez tapasztalatokat és ismereteket az életről, az őt körül vevő világról. A családi szocializációt számos külső és belső tényező befolyásolja: szülők iskolázottsága, vagyoni helyzete, település viszonyok. A roma gyerekek esetében azonban meghatározó szerepe van az etnikai, szubkulturális sajátosságoknak is. A szokások, a hagyományok, a nyelv, a többségi társadalomhoz viszonyítva eltérő életvitel és értékrend kialakulását eredményezi. Mindezek következtében a roma gyerekek „más” tudással rendelkeznek. A szocializációs probléma nem abban a formában

jelentkezik, hogy a gyermek rosszul szocializálódik a saját csoportjában, inkább abból, hogy a többségi társadalomban a szocializációs folyamat követelményei mások, mint a kisebbségi társadalomban.

A roma családoknál a családi szocializáció igen jól működik. A társadalom szempontjából épp ez a jó működés eredményezi a társadalmi beilleszkedés problémáit.

Ha egy országon belül egy kisebbségi és egy többségi kultúra él egymás mellett, akkor mindkettőnek be kell építeni a kultúrák értékeit sajátjába, vagy választva az ellentétes értékek között vagy kompromisszumot kötve közöttük. Ha a kölcsönös alkalmazkodás kérdését a kisebbségi csoport tagjai szempontjából vizsgáljuk, akkor a hangsúly a tanulási folyamatra, a szocializációra kerül. Az egyén feladata, hogy megtanulja, hogyan tud két különböző társadalmi közegben élni, a saját kisebbségi kultúrájának közegében és a többségi társadalom kultúrájában. Ez

rendkívül nehéz, bonyolult helyzetek megoldására kényszeríti a kisebbségi kultúra tagjait. Helyzete nem könnyebb akkor sem ha elrejtőzni törekszik, vagy egyszerre akar eredeti közösségében és a többségi társadalomban is helytállni.

Az óvodába, iskolába belépő cigány gyermekek sok tekintetben különböznek nem cigány társaiktól. Különböznek, mert családjuk szokásai, hagyományai is mások, eltérőek nem cigány társaiktól. De vajon mi pedagógusok ismerjük-e ezeket a hagyományokat, szokásokat? Figyelembe vesszük-e pedagógiai gyakorlatunk során a gyerekek etnikulturális és szociokulturális sajátosságait? Kialakul-e bennünk az a fajta érzékenység és tudatosság mely hozzásegíthet a családi szocializáció esetleges különbségeiből fakadó következmények felismerésére?

A kisebbségi kultúrák és szubkultúrák ugyanis igen nagy hatással vannak az e kultúrában felnövekvő gyermekek korai családi szocia-

lizációjára és az az oktatást pedagógiai alkalmazkodásra kell, kellene, hogy késztesse. Az a pedagógiai gyakorlat ugyanis amelyik nem veszi figyelembe a gyerekek etnikulturális sajátosságait, kudarcra van ítélve.

A cigány gyermekek nevelésével, oktatásával foglalkozó pedagógusok tapasztalhatják, hogy a cigány és a magyar gyermekek családi szocializációjában sok eltérő vonás található. A sajátos szociális közeg, a másféle tulajdonságokat előtérbe helyező nevelés, a más nyelvi-kommunikációs közeg, az iskola sokszor számukra követ-hetetlen, értelmetlennek tűnő szabályai, a másféle célok az okai a másféle képességek kialakulásának. Szerepeiket, amelyeket et-

nikai hovatartozásuk szerint be kell tartaniuk jól elsajátítják. Más kérdés azonban, hogy ezek a szerepek ugyanolyan szereptartalom-mal bírnak-e, mint amelyet a társadalmi közeg elvár.

A sikeres társadalmi beilleszkedés, a két kultúrában történő szocializáció igen nehéz feladat elé állítja a kisebbségi társadalom tag-jait, de nem könnyebb a feladata annak a pe-dagógusnak sem aki szívü-gyének tekinti ennek a folyamatnak az elősegítését.

Az iskolának azonban vállalnia kell ezt a felada-tot a társadalom széles esz-közlehetőségeivel karölt-ve, melyek a szülők atti-tűdjeinek megváltoztatá-sához vezetnek. Termé-szetesen mindezt úgy, hogy közben a család, a

hagyományok, a kultúra sajátos pozitív vonásai megmaradjanak.

Ezek a feladatok megva-lósításához azonban olyan pedagógusokra van szükség akik:

- jól ismerik a cigányság szokásait, hagyományait, kultúráját,
- képesek a tanulókat meg-ismerni, egyéni képes-ségeiket kibontakoztatni,
- mentesek az előítéletektől,
- képesek kialakítani a tanulóknak a felelősség-érzetet, az önbecsülést, de nem akarják belőlük „kiir-tani” népük gyökereit.

Felhasznált irodalom:

F. W. KRON:
Pedagógia
OSIRIS Kiadó Budapest
1997

ANTHONY GIDDENS:
Szociológia OSIRIS Kiadó
Budapest 1997

Forrai Katalin–
Hegedűs T. András:
Cigány gyermekek
szocializációja
AULA Kiadó 1998

Tanári kézikönyv
a cigány fiatalok
szocializációjáról,
Nemzeti szakképzési
Intézet 1994
Szerk.: Német Ilona

Tóthné Kiscsatári Irén
pedagógus



„Az a pedagógiai gyakorlat, amely nem veszi figyelembe a gyerekek etnikulturális sajátosságait, kudarcra van ítélve.”
Fotó: LD archivum

Elhunyt Bogdán Béla

Súlyos, gyógyíthatatlan betegség következtében 2005. április 13-án, 55 éves korában Budapesten elhunyt Bogdán Béla tanár, a Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Hivatal alapító munkatársa, a Gandhi Alapítvány Kuratóriumának első elnöke, a Kalyi Jag Roma Nemzetiségi Szakiskola igazgatója, volt kormányfőtanácsos.

Bogdán Béla a Somogy megyei Szentán beás cigány család gyermekeként született. A középiskolát követően Szombathelyen a Berzsenyi Dániel Tanárképző Főiskolán szerzett oklevelet. Fiatalkorában értelmiségiként egyik alapítója, majd ügyvezető titkára lett a Magyarországi Cigányok Kulturális Szövetségének. Az 1990-ben megalakuló Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Hivatal munkatársaként az első kormányzati köztisztviselő, aki szabadon vállalja cigány identitását.

Bogdán Béla jelentős érdemeket szerzett a Kisebbségi törvény megalkotásában, a kormányzati roma programok elindításában, a kisebbségi önkormányzati rendszer kialakításában, a civil szervezetek támogatásában. 1997-től a Kalyi Jag Roma Nemzetiségi Szakiskola tanáraként, majd 1998-tól igazgatójaként dolgozott. Megalakuláskor elnöke lett az ország első cigány gimnáziumát működtető Gandhi Alapítványnak, mely megbízatást a Gandhi Közalapítványban 2004-től ismételten betöltötte.

Bogdán Béla halálával pótolhatatlan veszteség érte a magyarországi cigányokat, a roma közélet egészét. Kiemelkedő életpályája, óriási munkabírása, soha kétségbe nem vonható tisztessége mindig példaadó mérték és érték marad. Fiatalon félbeszakadt életével sokáig betölthetetlen űrt hagy maga után.

Négy gyermeke, családja, barátai, munkatársai és tisztelői gyászolják.

A Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Hivatal, a Gandhi Közalapítvány, a Kalyi Jag Szakiskola saját halottjának tekinti.

Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Hivatal
Budapest, 2005. április 13.

2003. áprilisi lapszámunkban Szécsi Magda beszélgetett a Kalyi Jag Szakiskola igazgatójával. Az interjú újra közlésével emlékezünk a napokban elhunyt Bogdán Bélára.

Az elfutó évek tapasztalata...

– múlt-jelen idéző *Bogdán Bélával*, a Kalyi Jag Szakiskola igazgatójával –

Bogdán Bélát 1990-ben mutatta be nekem egy szép, öntudatos tűzről pattant cigánylány azzal, hogy „ő az az ember, akivel közösek az álmaim...” A lányt Sárközi Ildikónak hívták. Gyakran jöttek le hozzám Tatára, ahol hosszú órákat tudtunk beszélgetni, nevetni, és elkeseredni a világ dolgain. Aztán elmaradtak a látogatások. Tettük a dolgunkat, ahogy tehettük... Bélával a Kalyi Jag Szakiskolában beszélgettem. Alig változott az évek folyamán. Kedves, mint mindig. Csak szakálla lett őszebb, szeme fáradtabb, fűrkészőbb... Na, és hiányzott mellőle a tűzről pattant lány... Életről készségesen beszélt. „Nincsenek titkaim” – mondta, és elmosolyodott keserűen.

– 1949. június 8-án születtem Szentán, Somogy megyében, beás családban. Szentán három cigánytelep is volt. Én felváltva éltem a három közül kettőben, Szőlőhegyen és Tüskeváron, az erdők és a mezők határán. A telepek szép és hasznos területen feküdtek, mert volt víz, gyümölcsös, szántóföld, amin lehetett állatokat tartani. Nagypármnak tehenei, disz-

nói voltak, ő még szántott is. 1956-ig laktam Szentán. Közben ide-oda mentünk apámmal, mert brigádvezető volt. Mezőgazdasági idénymunkákat vállalt. Az 56-os események miatt nem tudtam Szentán befejezni az általános iskolát, 1957-ben Kaposváron kezdtem el újra, többek között azért is, mert apám a kaposvári kórházban kapott munkát. Szüleim

1955-ben elváltak. Apám nevelt fel... Hárman vagyunk édestestvérek, de vannak „mostoha” testvéreim is, így nyolcan vagyunk. Nyaranta visszajártam Szentára, öregapám és öreganyám védőszárnyai alá, de amikor meghaltak a nővéremnél voltam nyaranta. Nagyon szerettem játszani... Blinkézést, nyulazást, ezek dobós játékok, talán már nem is ismerik a mai

gyerekek ezeket a játékokat. De sokat másztunk fára, gombásztunk, jártuk az erdőt, mezőt. Szép volt... Az ottaniak valami különös nyelvet beszéltek. Emlékszem, én 2 hét alatt tanultam meg. Hogy milyen nyelv volt az? Nem beás és nem magyar. Egyfajta betűtorlódáson alapult az a nyelv, amit mikor megtanultam, már nem tréfáltak meg többet. Izgalmas gyerekkorom volt. Állandó mozgásban éltem. És rendkívül szép volt maga a környezet... Erdő, mező, tavak... Mi gyerekek egész nap elvöltünk. Marhákat legeltettünk. Esténként meg néztük a felnőtteket, akik énekeltek, táncoltak, zenéltek, tüzet raktak, szalonnát, kukoricát sütöttek, vagy nyulat, amit mi fogtunk a búzatáblában... Élménydús volt a gyerekkorom.

Öregapám teknővájó volt. Alacsony, vékony, szikár ember. Hajnalban kelt, alig valamire való étellel elment kaszálni, fát vágni. Söprűt, kanalat, melencét faragott. Nagy munkabírású ember volt. Szeretett és tudott is dolgozni. Soha nem ült csak úgy, mag elé nézve a semmibe. Mindig tevékenykedett...

* * *

Az általános iskola elvégzése után ipari tanuló lettem és cukorgyártó szakmunkás-vizsgát tettem, majd elvégeztem az érettségit adó élelmiszeripari szakközépiskolát. Vállalom, ma is, hogy nekem a KISZ sokat jelentett! Kiteljesedést és önmegvalósítást. Rengeteg társadalmi munkát végeztem, mert jól esett. Később KISZ-titkár lettem... Ami elég nagy botránnyal is járt, mert akkoriban működtek a csúcsitkárságok, és engem akartak csúcsitkárnak, de cigány nem lehetett csúcsitkár. Sokan kiálltak mellettem, de még sem... Végül kompromisszumot kötöttünk és KISZ titkár lettem. Bálokat, vetélkedőket, kirándulásokat szerveztem. Megtanultam az emberekkel bánni... Gondoltam népművelő leszek és jelentkeztem egyetemi-főiskolai előkészítőbe. Nagy nehezen elértem, hogy a cukorgyár támogatásával tanulhassak. Akkori-

ban készült rólam egy riportfilm „A Béla” címmel. Ez is nagyot lendített az utamon, hogy felvegyenek a szombathelyi Berzsenyi Dániel Tanárképző Főiskolára, ahol népművelőtörténelem szakon végeztem nappali tagozaton, társadalmi ösztöndíjjal.

* * *

Kaposváron olyan személy voltam, hogy tiszteletet parancsoltam. Nagyon sok barátom volt. Elfogadtak olyannak, amilyen vagyok. 1969-ben



Bogdán Béla

nősültem meg. Ez is csodaszámba ment, mert egy világszép magyar lányt vettem el, szőke hajút, kék szeműt. Ezzel megosztottam a várost. Az egyik felének tetszett a házasságom, ideális párnak tartottak bennünket. A másik felével pedig nem egyszer verekezésbe kerültem. Nehezen viselték el, hogy egy cigányfiúnak egy szép magyar szőke lány a partnere. 1973-ban született meg az első fiam. A fiatalságom rovására írható, hogy 10 év után tönkrement a házasságom. Felőrölt az albérletezés, a sok munka, a pénztelenség... És ritkán voltam otthon, a feleségem pedig iszonyatosan féltékeny volt. Főiskolásként újra nősültem. Megint egy magyar lányt vettem feleségül. Ebből a házasságomból két gyermekem szüle-

tett. 83-ban egy kislány, 85-ben egy kisfiú, aki sajnos testfogyatékos. Imádom! Minden gyermekemet imádom! Ez a házasságom is 10 évig tartott. Pedig a pénz miatt elmentem még a bányába is dolgozni! 1985-89-ig Ajkán, a 301-es számú Ipari Szakmunkásképző Intézet tanára voltam. Előtte viszont 10 hónapot a bányában töltöttem el, mint földalatti lakatos. A csodámra jártak az emberek, mert nem láttak még diplomás lakatost, se diplomás cigányt... Magda, én világéletemben annyit dolgoztam, mint egy állat! A Művelődési Házban is kidolgoztam a lelkemet, bele adtam apait, anyait, hogy jó legyen az embereknek, mindezt havi 4000 forintért. Jártam a vidéket és módszertani előadásokat tartottam. A főiskola elvégzése után 1 évet időztem Somogyban, Darányban, ahol Műv. Ház igazgató voltam. Szerettem volna mindig világosságot gyújtani az emberek fejében, akiknek erre volt is igényük, hiszen az én rendezvényeimen egymást taposták az érdeklődők. Hogy elszakadtam-e a cigányoktól? Dehogya! Én szerveztem a Somogy megyei cigány kulturális napokat... Soha nem szakadtam el a fajtámtól, a cigányságtól...

* * *

1989-ben kerültem fel Pestre, és 1991-ben nősültem meg újra. A Magyarországi Cigányok Kulturális Szövetségének ügyvezető titkára lettem. Ott ismertem meg későbbi feleségemet, Sárközi Ildikót, aki a CISZ elnöke volt. Balázs fiam 1991 decemberében született meg. 1990. májusáig voltam titkár az MCKSZ-ben, és 1990-ben kértek fel a leendő Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Hivatal tanácsosának. (Később főtanácsos lettem.) 1 hónap után döntöttem el, hogy vállalom. Nem viccelek Magda, képzeld el széleskörű felmérést végeztem, hogy szabad-e, kell-e elvállalnom? Konzultáltam számomra tiszteletre méltó emberekkel, majd úgy döntöttem, el kell vállalom a felkínált lehetőséget... Mert el kellett kezdeni beépülni – a romák érdekében – az állami gépezetbe. Nem bántam meg, hogy

vállaltam! Amíg szabad teret kaptam, csináltam a dolgom. Amíg elértem a kitűzött, kiharcolt célokat volt értelme. De amikor fékezni kezdték a munkám bizonyos erőik, és olyan helyzetet teremtettek, ami lehetetlenné tette a további munkát, amikor leárlóztak és leveleket írogattak ellenem, lemondtam. Hogy kinek a kudarca volt a lemondásom? Érdekes kérdés amire őszinte válasz jár: lemondásom nem az én személyes kudarcom volt... A cigányság kudarca volt... Nézd, amíg én ott tevékenykedtem 5 évig a Hivatalban, sok minden született. Például a Gandhi Gimnázium, a Kalyi Jag Szakiskola, óvodák létesültek. A kántorjánosi, a hodási templom is az én segítségemmel épült fel... A roma ösztöndíj alap létrehozása is az én gondolatom volt... Hogy egyáltalán cigány oktatási, nevelési intézmények létrejöhettek, az én miattam történt. És még sorolhatnék sok mindent... A közép és hosszú távú roma cselekvési program is hozzám kötődik... Még is, lemondásom után gyakorlatilag az utcára kerültem. Senki nem nyúlt utánam! Se a többségi társadalomból, se a fajtám közül... Nehéz időszak következett. Egy évig táppénzen voltam, majd rokkant nyugdíjas lettem. Mielőtt azt gondolnák a Lungo Drom olvasói, hogy volt miből megélnem, gyorsan elmondom, hogy ez nem kibulizott áltörténet, és nem jövedelemforrás. Mind a két vesém polycisztás, tehát bármelyik pillanatban leállhat. (Ez nem gyógyítható! Szerk.) Tehát indokolt a rokkant nyugdíj...

* * *

A sors úgy hozta, hogy életem sokadik mélypontján összefutottam *Varga Gusztávval*, aki valami szép ráérzéssel született pszichológusként megkérdezte, hogy mi van velem. (Varga Gusztáv a Kalyi Jag Roma Művészeti Egyesület elnöke, a Kalyi Jag Szakiskola alapító elnöke, a világhírű Kalyi Jag együttes vezetője. szerk.) Akkoriban szociológiai tanulmányokat végeztem, amiért nem fizettek persze... Gusztai ajánlotta fel, hogy tanítsak a Kalyi Jag Szakiskolában. És elkezdtem tanítani. Majd, amikor 1997-ben *Choli-Daróczi József* megvált az iskolától, akkor kineveztek igazgató helyettesnek, pontosabban Varga Gusztáv

kért fel a feladat ellátására. A következő évben lemondott *Pálfi György* igazgató, onnantól kezdve én vezetem a Kalyi Jag Szakiskolát, ami örömmel tölt el.

* * *

Az iskolát a Kalyi Jag Művészeti Egyesület alapította. 1992. szeptember 20-án tartott testületi ülésükön határozat született az iskola létrehozásáról. Az alapító azzal a céllal hozta létre a középfokú oktatási intézményt, hogy az általános iskolát elvégzett cigány fiatalok továbbtanulási esélyeit növelje, illetve elősegítse a társadalomba való integrálódásukat. Iskolánkba olyan tanulók jelentkeznek, akik etnikai hovatartozásuk, rossz anyagi-szociális helyzetük miatt választják. Vannak olyanok is, akik más oktatási intézményekbe nyertek felvételt, de beilleszkedési zavarok miatt 1–2 hónap után átjelentkeztek iskolánkba. Arra törekszünk, hogy alapfokú ismereteket nyújtsunk tanulóink részére, amely lehetővé teszi számukra a továbbtanulást. Nagy hangsúlyt fektetünk identitástudatuk megőrzésére, megerősítésére. Ennek érdekében a középiskolai tantárgyakon kívül nemzetiségi tantárgyakat is tanítunk viszonylag magas óraszámban. Az iskola a működési engedélyt 1993. március 4-én kapta meg a Művelődési és Köznevelési Minisztériumtól. Az oktatás 1994. szeptember 1-jétől folyik. Tekintettel arra, hogy ekkor még iskolánk nem volt közművelődési, az első évfolyamra jelentkezők száma 28 fő volt. Az ezt követő évfolyamokba átlagosan mintegy 35 fő nyert felvételt intézményünkbe. Ma már 108 gyerek tanult itt, 3 osztályban. Évente, évfolyamonként kb. 15–20%-os a lemorzsolódás. Ennek okai többnyire a fővárosiak esetében a vidékre való költözés, lányoknál a férjhez menés (élettársi viszony), szülés, fiúknál pedig a munkavállalás. A tanulmányaikat befejezők közel 50%-a érettségit adó intézményekben tanult, illetve tanul tovább. Közülük évente 2–3 diák felsőfokú intézményben folytatja tovább tanulmányait. A Kalyi Jag szakiskola fokozott figyelmet szentel tanulói szabadidejének hasznos eltöltésére is. Ennek érdekében a diákközművelődési és az iskolaszék közre-

működésével sikerült néhány programmal hagyományt teremteni. Ilyen programok többek között a Szalagavató, és Farsangbál, a Balagás, a közös Mikulás és Karácsonyi ünnepségek, az ingyenes Kalyi Jag koncertek, a Gandhi napokon való részvétel, valamint a nyári életmód táborok. Szeretnénk elérni, hogy tanulóink ne érezzék kényszernek a tanulást, és tudatosan készüljenek az önálló felnőtt életre. Hogy értek-e támadások bennünket? Ó, persze, hogy értek! Bizonyos körök, azt állították, hogy mi gettósítunk... Ez nevetséges! Eredményeink, a gyerek létszám mind azt mutatja, hogy nagyobb szükség van a Kalyi Jag Szakiskolára, mint valaha. Remélhetőleg hamarosan szakiskola és szakközépiskola leszünk. Bővülne a választható szakmák köre, több tantárgyat tanítanánk, és az anyaiskolában érettségizhetnének a gyerekeink. Iskolánk az iskolacélú átalakítás után a Bajza u. 53-ban fog működni. Az épületet a Fővárosi Önkormányzattól kaptuk. Hogy mikor indulunk az új helyen, csak pénz kérdése. Remélhetőleg jó időben be tudjuk fejezni az átalakítást, a felújítást.

* * *

Szeretek tanítani. Ez a munka nem hasonlítható össze semmi mással. Minden rossz, ami jellemző lehet egy többségi iskolában, itt koncentráltan jelentkezik. A követelmény rendszerünk magas. Téved aki azt hiszi, hogy a Kalyi Jag Szakiskolában nem kell tanulni! Igyekszünk jó iskolát csinálni. Én arra kérem a tanárimat mindig, hogy legyenek rugalmasak, találják meg a hangot a diákokkal. És, hogy meg is találják, azt eredményeink igazolják.

* * *

Beszélgetésünk elején mondtam, hogy nekem nincs mit takargatnom és szégyellnem. Úgy érzem sok mindent megtettem ami hasznára vált a cigányságnak. Ehhez képest, egyik napról a másikra hajléktalan lehetek... Holott egyedül nevelem a 11 éves fiamat... 54 éves vagyok Magda. Az újrakezdéshez már nem vagyok fiatal. Sok mindent megéltem, de úgy érzem az utolsó percig harcolnom kell az életben maradásért, minden értelemmel...

A Cigány Világszövetség 1971-es londoni alakuló ülésének határozata alapján
április 8-át, mint a Cigány Kultúra Napját ünneplik világszerte.
Rácz Lajos gyönyörű versével szerkesztőségünk is az ünnepnek adózik.

Emlékeket égetek

Mert emlékeket égetek
Fekete emlékeket
Kötném immár cölöphöz
Menekülő lépteimet

Hiába kutattalak
Fölgyújtott éjszakák
Romjai alatt
Hiába írtam üzenetet
Az álmok tűzfalára

Évek lohbantak el
És a bőrömre égtek
Csalódások fekete foszforjelei
Amíg utat söpört
A szél hozzád
Amíg rádtaláltam
Amíg melléd szegődtem

Emelj föl magadhoz
Emelj föl
Emelj föl engem
S tiszta szóval
Taníts meg élni
Ne mindegy módra
Bitangoló sátorvágymat
Jó lenne leverni végre
És száműzni kéne
Már szívemből esavargó
Ösztöncémet

Én érinthetővé szelídülnék
Ha jószágod tűzénél
Fölmelegíthetném
Didergő testem

Ha mosolyoddal
Csillapíthatnám éhem
Cserébe elmesélném
Vándorutamat
S énekelnék olyan dalt
Amitől átverzik
Hótiszta blúzod

Te legalább örököltél
Igazi történelmet
Míg én csak
hamvadó cigánytüzeket
Én átkot
Én táncot
Én ravaszságot
És sorsot
Amely nehezebb a keresztnél

És hiába fújnak
Bőjti szelek
Föltámadni mégsem tudok
Szálkaként élek
Mélyen a szemetekbe fúródva
S nincs egy késhegynyi irgalom
Amit szívemnek szegezhetnék
Letérdepelek elébed
Öledbe hajtva fejem
Lassan megnyíllk szikla-dacomb
Hallod a visszafojtott
Pataksobogást
Fiatal tűzhányó
Viaskodik bennem
Ne kérdezd miért téged
Szemeltetek ki
E törvényen kívüli nászra

S ha megmozdul a
Föld alattad
Ne kérdezd
Lesz-e folytatása
Csak simulj hozzám
És remélt
Gyönyörködj
A pillanat lobogásában
Figyeld
A vajúdva születő esodát
Amelynek féltése
Ott vibrál
Minden mozdulatomban

Valami furcsa láz
Kerit hatalmába
Vizes lepedőt
Boríts rám



Nyelvtévesztők

A 2000-es felsőoktatási törvény életbe lépését követően – államilag elismert, általában „C” típusú középfokú nyelvvizsgálathoz kötik a diploma megszerzését –, ugrásszerűen megnőtt a „diplomakívánók” körében a romani, vagyis a cigány nyelv népszerűsége. 5 év elteltével néhányan még mindig a hiányos követelményrendszert és az ellenőrizhetetlen nyelvtanítást kihasználó nyelvbiznisz újabb formáját látják az állítólag minden hetedik magyarországi cigányember által használatos lovári nyelvforgatásban.



Géczy József

A főként nem romáknak hasznát hozó oktatási rendszert egyesek a nyelv degradálásának tartják, azonban valljuk be, a rendszerint tanulmányaik utolsó évében fejükhöz kapó hallgatókat nem igazán az érdekli, hogy a nyelv, amit kiválasztottak hosszútávon hasznos lesz-e számukra, sokkal inkább „nyelvvizsga-papír íze” van döntésüknek.

A vizsgán való megfeleléshez szükséges idő és pénz, a többi nyelvhez képest „elenyésző”, hiszen egy költségtérítési képzésben első diplomájához közelítő hallgatónak mit a plusz 100 ezer forint. (Mit is jelent az ingyenes első diploma?!). Így az idő mellett jelentős

pénzmegtakarításban is reménykedő diákok nem csoda, ha előszeretettel választják a lovárit. (Összehasonlításként, ma például angol nyelvből, középfokú nyelvvizsgáért megközelítőleg 400 ezer forintot kell fizetni, míg ugyanez lováriból legfeljebb 100 ezer forintba kerül.)

Van még valami, amiért favorit nyelv a cigány. A hallgatók többsége azt gondolja, könnyű elsajátítani nyelvi követelményrendszerét. Ezzel szemben **Choli Daróczi József**, lovári anyanyelvű pedagógus azt mondja, a sok többjelentésű szó és a nyelvtanuláshoz szükséges technikai és személyi feltételek hiánya ellensúlyozza

a viszonylag alacsony szókészletet. Choli azt is gyakran szóvá teszi, hogy nagyon kevés a lovári anyanyelvű tanár. Általában tanfolyamokon, iskolákban „kiképzett” nem cigány származású emberek adják tovább tudásukat a többnyire nem roma egyetemistáknak, főiskolásoknak.

De miért is olyan nagy baj ez? Közelítsük meg egy kicsit reálisan a dolgokat. Hány cigány származású, cigány nyelvet beszélő, „pedagógus vénával” rendelkező (vagyis a saját nyelvét másoknak átadni képes) „testvérünk” dolgozik a nyelv piacon!? És itt a hangsúly az „átadni képes” kifejezésen van. És hány olyan, aki ugyan kitűnően beszél a – saját – nyelvét, de tanítói didaktika képességének és tudásának hiányából eredően képtelen azt érdemben másoknak átadni, bár folyamatosan próbálja. Választ nem várok, pusztán kérem, hogy most gondoljuk át miről is beszélünk, amikor nyelvbizniszt emlegetünk.

Jómagam is a sürgősen nyelvvizsga papírra áhítózők csapatát erősítem, s a dilemma engem sem került el. Mit tanuljak, ami olcsó és rövid időn belül elsajátítható!?

Csoporttársaim többségének (származásom ismeretében) érthetetlen volt, hogy ami számukra evidens, az számomra miért kétely. Vagyis, hogy miért nem a cigány nyelvet választom. És valóban miért nem!? Talán, mert nem vagyok „minden hetedik cigány ember”, aki beszéli anyanyelvét (nem tudom hányadik vagyok a sorban), és így – nulláról – szubjektíve hasznosabb nyelvet tanulnék!? Vagy talán nem győzött meg egyik nyelviskola, tanfolyam, stb., a garantált sikeres végkifejletről!? Én magam sem tudom... De semmiképpen sem a cigány nyelv nem cigány oktatói tartanak viszsza. Angolt sem csak angol anyanyelvűektől tanulunk...

Szóval így dilemmáztatok, azok után is, hogy már 50 órát angolt „dadogtam” egy nyelviskolában, ahol egyébként romanit is oktatnak. S ekkor jött a sors keze... /vagy nyelve (?)/

Bár ritkán fordul elő, nem régen azonban mégis ráadtam a fejem egy társasági „hepajra”, s ím utólag a rádöbbenés, közben a magam hasznára fordítottam az előzetesen nem kívánt dialógus teljes estét. Arról van szó, hogy ennek a bizonyos

nyelviskolának a cigány nyelv tanára is ott volt a „hepajon”. Amikor megtudtam, hogy ő az a bizonyos, – akit ugye nem választottam – és ő megtudta, hogy én vagyok az a bizonyos, aki cigány léte nem őt választotta (szóval értik), szóba elegyedtünk, s az „Öntsünk tiszta vizet a pohárba!” című felvonás vette kezdetét.

Az én sztorimat már ismerik, most ismerjék meg **Géczy József** nem cigány származású cigány nyelv oktató történetét, vagyis hogyan lett belőle is „nyelv-évesztő”.

„Sajnos egy nagyon negatív impulzussal kezdődött az egész, ami csak így utólag tudatosult bennem. Néhány évvel ezelőtt összekocantam egy másik autóval, aminek cigány tulajdonosa volt. Mivel az én hibámból történt a dolog, azonnal elismertem a kötelezettségemet és máris ki akartam tölteni egy betétlapot a részükre, amikor fogalmazzunk úgy, hogy nagy meglepetés ért. Óriási veszekedés vette kezdetét, mert ők nem értették, hogy miért nem akarom nekik kifizetni az okozott kárt azonnal. Hiába magyaráztam, hogy ennek ez a rendje, hiszen ezért fizetünk biztosítást, teljesen elbeszélünk egymás mellett. Hajthatatlanok voltak. Olyannyira eldurvult a helyzet, hogy fel kellett hívnom egy régi, és hozzáteszem egyetlen cigányszármazású ismerősemet, hogy jöjjön, és szó szerint mentsen meg, mert ebből lincselés lesz. Amikor oda ért ez a bizonyos ismerősem, csak annyit láttam, hogy kb. három mondatot beszéltek, minek folytán a „károsultak” beültek az autóba és elhajtottak.

Akkor éreztem igazán azt, hogy nem egy világban élünk. Nagyon rossz érzés volt.

Mint ahogyan nagyon sokan hazánkban, én is úgy

gondoltam, hogy a társadalomnak két oldala van. Az egyikén ott vagyunk „mi”, a másikon pedig ott vannak a cigányok. Mint ahogyan másoknak, nekem is voltak cigány osztálytársaim, láttam őket az utcán, hallottam róluk ezt-azt, vagyis felnőtt koromra kialakult egy alapkép bennem a cigányokról, ami bevallom őszintén nem volt pozitív.

Később jogot szerettem volna tanulni, amihez, mint tudnivaló, szintén szükségeltetik egy nyelvvizsga. A cigány nyelv volt a legkézenfekvőbb, hiszen nagy sláger volt a diplomázni akarók között már akkor is. 2001-ben beiratkoztam Szolnokon egy nyelviskolába, ahol minden egyes órával valami megváltozott bennem. Nagyon érdekesnek találtam a nyelvet. Valamennyire beszélek angolul, németül és oroszul is, de a romanit sehova nem tudtam beilleszteni. Tudat alatt el kezdett érdekelni maga a nyelv, és a nyelven keresztül a „használói” is. Egyre alaposabban készültem az órákra, és egyre inkább vártam az alkalmakat, hogy mehessek. Előfordult olyan is, hogy lemondta a tanárom az órát valami miatt, én fogtam magam és kiültem a Tiszaparra tanulni. Rengeteg háttér irodalmat olvastam el a cigányok életéről, történelméről, valamint számos kutatást, melynek szintén ők voltak az alanyai. Teljesen átfordult a cigányságról alkotott képem. Valahogy minden olyan tiszta lett. Már az „autós” ügyet is másként látom. Egyszerűen egyszerű a megoldás. Én hibáztam, és mint olyan fizessem ki a kárt, ne egy papírt adjak a kezükbe. Évszázadokon keresztül nem tettünk mást csak lebéklőztük őket, s mind ezt miért, mert azt gondoltuk, hogy másként nem élhetnek a mi

országunkban, csak ha átveszik a normáinkat. S ha erre nem hajlandók, akkor szankcionálni kell. Persze némi konformitás szükséges a társadalmi együttélés szabályainak megóvása érdekében, de a szubkulturális adottságokat nem szabad leigázni. Valahol meg kellene találni a közepmezsgyét.

Egyébként sokat változott hazánk ezen a téren. Én magam, amit tudok tenni ennek érdekében, azt megteszem. Például a romani oktatásával. Azt tapasztalom, hogy a nem cigány hallgatók, sokkal inkább elfogadják tőlem a tanítást, mint egy cigány származású embertől. Az elsőórás ismerkedésnél általában kiderül, hogy a legtöbben egy nagybajuszú, barna bőrű cigány emberre számítottak a „katedrán”, és szinte hallani a megkönnyebbült sóhajokat, amikor meglátnak. Ez persze mind abból ered, hogy nincs elég ismeretük a cigányságról. Még mindig félnek a másságtól.

Szóval nagyon jól ment a nyelv elsajátítása. Letettem a középfokot, majd ekkor történt egy újabb fordulat az életemben. Az a tanárom, aki Budapestről járt le Szolnokra cigány nyelvet tanítani, nem tudta tovább vállalni az oktatást, s jobb híján engem javasolt az iskolának, hogy győzzenek meg a nyelv átadásának bennem rejlő képességéről.

Mondanom sem kell, mennyire meglepett a felkérés. Pont én... Miért én... De hát én még soha... Jöttek a kételyek. Aztán valahogy mégis igent mondtam. És hogy ne csak a tanítás egyszerűségével kelljen első körben megküzdennem, hanem (akkor még) előítéleteim egy másik sarkalatos csoportjával is, rendőröket kellett oktatnom. Nagy kihívás volt.

Közben folyamatosan tanultam tovább a nyelvet, és letettem a felsőfokú vizsgát. Azóta két nyelviskolában oktatok. Mégis azt mondom, hogy csak hobbi, kikapcsol a hétköznapi világból. Főállásban ugyanis munkavédelemmel foglalkozó saját vállalkozásban dolgozom.

Úgy érzem, a tanulók elégedettek velem. Néhányan csalódtak, na nem bennem, hanem a nyelv nehézségi fokát számolták el egy kicsit. El lehet sajátítani a nyelvet 5 hónap alatt, viszont kőkemény tanulást, odafigyelést igényel és nem utolsó sorban a magyar nyelvtani szabályok ismeretét. Enélkül ugyanis nem értik meg, amit magyarázok. Egy 88-as Choli Daróczi Józseftől származó alap nyelvtankönyvből tanultam. Véleményem szerint abszolút reális tartalmú, életszagú történetek cigánynyelvű csokra. Én a mai napig is ebből tanítok.

A legtöbb hallgatót valóban a diploma megszerzése motivál, és valóban kevés az az ember, akit maga a cigány nyelv érdekel. Én azt gondolom, így vagy úgy mindenki, aki tanulja a nyelvet, közelebb kerül a cigányság kultúrájához, hagyomány és szokásvilágához. Kell ennél jobb közeledés!?

Nekem nagyon sokat adott ez a nyelv. Főként toleranciát. Gyakran szembesülök azzal a dilemmával, amivel Te is. „Ha már tanulok, tanuljak hasznosabb nyelvet.” Mégis, ha hozzásegít a diplomához, és szemléletmódbeli változást okoz a társadalomban... pont Te ne tanulnád meg!?”

A „pont Te” felelősségét soha nem tudtam feldolgozni, így hasznossági elv átdolgozva, belevágok őseim nyelvjárásának elsajátításába is. Végül is két jó nyelv egy sájában is elfér...

Csókolom a szívedet! – mondta, mint korábban is minden beszélgetésünk végén, mielőtt letette a telefont. Ezúttal kissé hosszabbra sikerült eszmecserénk a szokásosnál, hiszen mindketten tele voltunk súlyos mondandókkal. Azelőtt mindig erősen tamaskodtam, amikor a népszerűsége törő ifjú vitézlők szó szerint idézték a „nagy emberrel” folytatott legvégső diskurzusukat. El nem tudtam képzelni, hogy az esetlegességeket lehántja az idő, s a lecsúszott lényeg tényleg megmarad. Emlékszem: fáradt örömmel volt teli. Éppen bevégezte az az óta – leírni is nehéz: temetése után – megjelent kötete, az „Elsorvasztott mozgalom” kéziratának korrektúrázását, s máris újabb terveit dédelgette. Elmondta, hogy ezúttal egy olyan házaspárról készül megírni egy kisregényt, amelyben a cigány feleség egykori férjét másokkal együtt halomba lőtte valami nyilas keretlegény, s ő maga négy gyermekével a sorsára marad. A másik főszereplő, a férfi, szintén családapa volt. Családapa és zsidó. Mindenkije az auschwitzi gázkamrákban végezte. Hitvese és a gyermekei is. Két iszonytató, kiheverhetetlen fájdalom, két üldözött, kirekesztett ember, akik végül egymásra lelnek, s egymás támaszaivá faragja őket az idő. A cigány nő ismét odaadó aszszony lehet, a férfi pedig becsülettel, sok-sok áldozattal felneveli a – sajátjaiként szeretett – cigány gyerekeket. Szép történet, mi? – tette fel a hamiskás kérdést. Gyönyörű! – feleltem gyanútlanul. Nem nagyon mesterkélt? – folytatta a kérdezősködést, és bizony lépre mentem. Óvatosnak kell lenned, hogy hihető maradjon! – óvtam, s próbáltam ecsetelni a lehetséges csapdákat. Tudod – mondta, majd nagy hatásszünetet tartott – közéről ismertem mindkettőt... Szavaiból aztán megtudtam még a neveiket is (amit – lám csak! – kirostált az emlékeimből az idő). Azt is elárulta, hogy a két, tisztességből jelesre vizsgázó ember évtizedeket töltött együtt. Külön-külön gyászuk, merőben

eltérő indíttatásuk, vallásuk és hitük másságát tudatosan sodorták egybe, soha többé nem hagyva szerte tekeredni. E témája, mint minden írása – beleértve szépirodalmi vállalkozásait is – a valóságban gyökeredzett. Tulajdonképpen azért is hívott, hogy segítsen kideríteni: pontosan mikor szabadult fel Auschwitz. (A kért adatot azonban már nem

ta az előbbieket.) Nem éltek benne illúziók az úgynevezett „nagypolitika” kapcsán. Újságcikkein nyomon követhető, mennyire jól látta, hogy a hatalmárok világa egyre inkább elidegenedik a kisembertől. Talán ezért is választotta látószögül azt a sajátos alulnézetet, amely az elesettek, kiszolgáltatottak érvrendszerét tükrözte, s a számukra hasznosságon mér-

rendszerességgel írta rádiós és televíziós kritikáit a Cigány-félóra és a Roma Magazin adásairól. Aki képes volt időről időre felvenni a kagylót, hogy egy-egy írásom kapcsán megossza velem a véleményét. A legtöbb hallgató, a legtöbb néző címet legalább annyira kiérdemelte volna, mint élete utolsó kitüntetését, azt az Aranytollat, amely örökre a halhatatlan újságírók klubjába emelte. Ott voltam magam is az átadásán, s láttam, hogy mennyire törekennyé lett az aranylakodalma óta. Megkapta ezt az újságírók által megítélhető legmagasabb elismerést, de nem volt felhőtlenül boldog. „Éva nénéd nem lehet itt...” – adta magyarázatát.

Aki közel férközött a szívéhez, s többször beszélgetett vele, tanú lehet rá: saját bajairól mélyen hallgatott, betegségeiről, csak hosszas faggatásra mondott – hogy szabaduljon a témától – néhány félmondatot. Értőn figyelt azonban arra, akivel szót váltott, többször is visszakérdezett a korábbi gondokra, tervekre. Mindig szolgált néhány jó tanáccsal. Igazi bölcsész edzette a tapasztalás. Akit szeretett, szinte családtagként kezelte, s mivel aligha akadt ember, aki jobban szeretete az övét... rangot adott ez a szeretet.

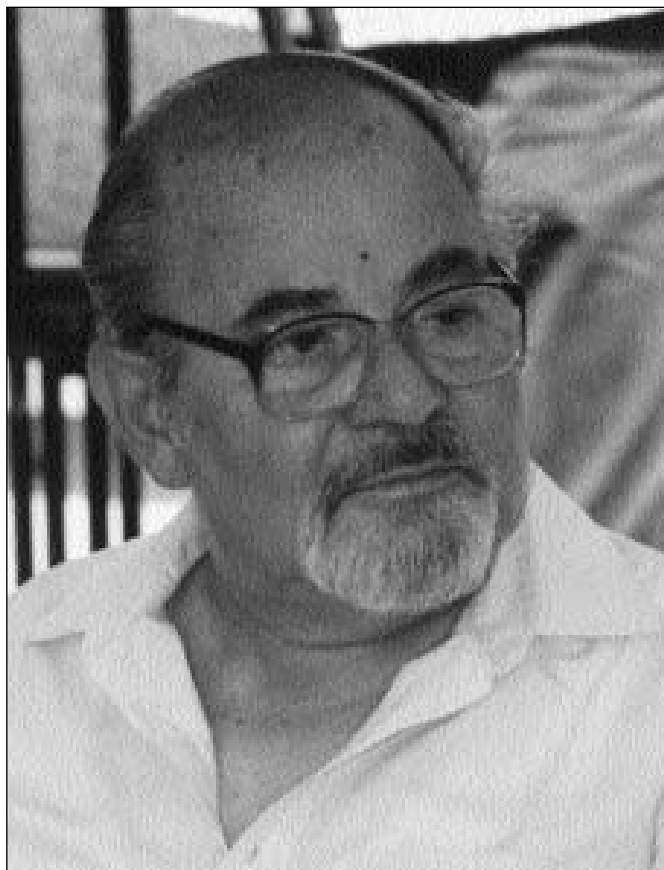
A 2004. augusztus 20-a alkalmából neki ítélte Ezüst Érdemkeresztet személyesen már nem vehette át, augusztus 8-án ugyanis elhunyt.

Utolsó éveit (sajnos csak az utolsók) valamelyest rácsafoltak a néhai jó **Szepesi József**re, aki egyik költeményében azt írta (félék, hogy nem pontosan idézem): Közönybe fullad minden próbálkozásunk, gúny, főlény szorgalmunk bére, s érdemérem – értsd jól meg – érte nem dukál.

Farkas Kálmán többet kapott a sorstól, mint cifra rendjeleket. Általános tiszteletet, amit – mint tudjuk – megkövetelni nem lehet, csak kiérdemelni. Farkas Kálmán pedig alaposan kiérdemelte ezt a pályabért.

Március 9-én lett volna hetvenöt éves.

– **Hegedűs Sándor** –



tudta felhasználni. Ez a történet – s ki tudja még hány? – örökre a sírba szállt vele.)

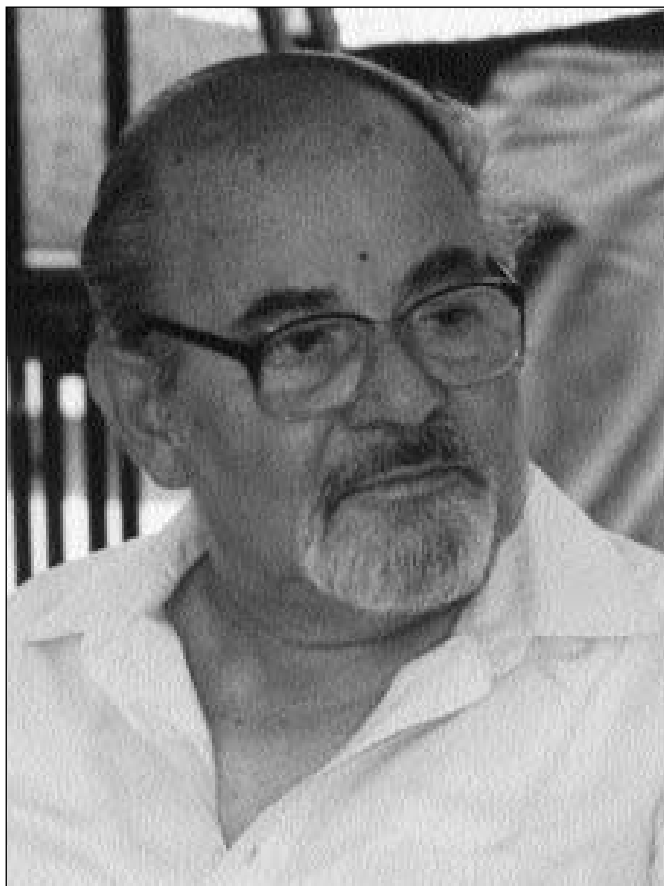
Nem szállt azonban a sírba (Hogyan is szállhatna?) szellemi hagyatéka. A könyvein túl ránk hagyta, hogy nincsenek kis és nagy ügyek, a mérték csak az irányuk lehet: előbbre visznek-e, vagy visszahúznak. Farkas Kálmán (ugye, régen kitalálták, hogy róla van szó?) ezért látogatta oly szívesen, fáradhatatlanul a gyerekek olvasótáborait, zsűrizte versmondásaikat, meséiket. Számára ezek az események semmivel sem voltak kevésbé fontosak, mint az országos politika különféle tanácskozásai. (Alighanem hasznosabbnak is tartot-

ta és értékelte a politika teljesítményeit. **Zola**, a kiváló francia író – aki a **Dreyfus**-per idején egy időre az emberiség és az újságírás lelkiismerete volt, hisz egyedül is szembe ment az árral – úgy hirdette: „Az újságírás hatalom”. A mi Farkas Kálmánunk ilyesmit, hiszem, hogy még csak nem is gondolt. Írásai alapján tudható, hogy számára az újságírás szolgálatot jelentett, mindvégig szolgálattevő volt. Nem hadparancsok, érdekkörök, a meggyőződés, a felelősségérzet és a tiszta lelkiismeret vezették a tollát. Mások teljesítményét is képes volt nagyra tartani. Fáj papírra vetni, de ő volt az első – s eledig utolsó –, aki programszerű

Chumidav tyiro jilo- phendas, sar vi dulmut sa pala amare vorbisaripe, kana tele las o telefono. Akanak majlungo-j sas amaro vorbisaripe, ke selduj-amen sas phare vorbi. Angla kodo sagda xolyarnyiko somas kana le terne iskiritora kade iskirisarde tele lengo legmajpaluno vorbisarkeripe „le bare manushesa”, sar voj phendas. Chi zhanglom kade te gindij, ke voj chaches kade kamlas te phenel. Seruvavma, khine losshanca sas pherdo. Atunchi kerdas gata e datunchara – vi tele te iskirij pharo-j: pala lesko praxope – avilas leski ginadyi, le „mudardo mishkisaripe” – leske vasteske iskiripeski korrektura, thaj aba pe nyeve planura gindisardas. Phendas, ke akanak pa kasave rom thaj romnyi kamel te iskirisarel jekh cini ginadyi, ande soste la romnyake romes kethane kavre manushenca pushkedas jekh nacicko raklo, thaj voj peske shtare shavorenca korkorri ashilas. O kaver manush, vi o mursh familijako dad sas. Familijako dad thaj biboldicko-j. Leske nyamura ande aushvicoske gazoski soba muline. Peski romnyi thaj vi peske shavore. Duj bare dukha, duj nashade manusha, kon pe jekhkavreste rakhen, jekhkavresko zhutipe avna. E romani zhuvlyi pale lashi romnyi shaj avel, o mursh apol patyivasa, thaj but-bute butyanca opre bararel le – sar pesken kamelas – romane shavoren. Shukar pecipe, so? – las opre o xoxamono pushipe. Zurales shukar! – phendom bideyanuvo.

Naj bares avri gindiyisardo? – pushlas thaj chi lom sama, ke so gindiyisardas. Trubul t’aves ferisaro te ashol chacho! – ferisardomles thaj zumadom te phenav leske le shajipe pel dosha. Zhanes – phendas thaj jekh cerra vrama azhukardas – pashal pizhardom seldujen... Anda leske vorbi apol zhanglom vi lenge anava (so aba datunchara bisterdom). Vi kodo purrisardas, ke le duj, patyivale manusha but bersha pherde kethane.

Lenge kaver-kaver briga, lenge kaver-kavre gindyipesko, patyalipesko kaveripe godyaveres kerdine ande-kh, chi mukhenas te rumusardjol. Vi kadi ginadyi, sar sa leske iskiripe – chachho iskiripe sas. Akanak anda kodo akhardasma te zhutij leske te phenav, kana avilas slobodo Aushvico. (Kado dyelo aba chi zhanglas te hasnil opre. Ka-



di historija – thaj kon zhanel inke sode? – ando murmunto huradas lesa.)

Chi huradas ando murmunto leske gindyipe. Pasha leske ginadya pe amende muklas, ke naj bare thaj cine dyelura, feri kado fontosho-j, zhutin amenge vaj palpale cirdename. Farkas Kalman (te chi zhanenas pe leste si vorba) anda kodo gelas bikhines andel shavorenge ginvipeski kumpanija, zhurizisardas penge vershosko phendipe, paramichi. Leske kadal dyelura kesave zurales fontoshi sas, sar le themeski bari politika. Voj inkerdas majfontoshi le shavorenge dyelura. Chi trai-

sarde ande leste illuziovura la „bara politikasa”. Ande leske iskiripe shaj ginaves, ke le „bare manusha” kaver gindiyisaren, sar le „cine manusha”. Shaj anda kodo alosardas kodo gindyipe, so kesavo sas, so le chorre manushenge sas lasho. Kade gindiyisardas, ke e polika atunchi lashi-j te lasho-j le chorre manushengo trajo. **Zola,**

tevevoske kritiki pal Romane dopash chasosko thaj Romane Magazinosko delipe. Kon zhanglas pa vramate pe vramate te lel opre o telefono, ke pe jekh-jekh muro iskiripe te phenel lesko gindyipe. Le legmajhatyarinde, le legmajdikhinde dikhareski mita voj hutuyilasas, sar leske trajeski paluni mita, kodo Somnakuno halyin, so ande bimule nyevipeske iskiritorengo klubo vazdasles. Kothe somas vi me pe lesko perdal delipe thaj diklom sosko slabo avilas pala pesko somnakuno abav. Voj hutuyilas le nyevipeske iskiritoreski legmajuchi mita, de nas baxtalo. „Eva mami nashtig avel kathe...” – phendas. Kon pashal sas kaj lesko jilo thaj butivar vorbisardas lesa, zhanel te phenel o chachipe: pa peske bajura chikana chi das duma, pa leske nasvalipe, feri pe buteste phendas – te mukel kathar o dyelo – unyi vorbi. Zurales ashundas pe kodo, kasa vorbisardas, butivar palpale pushlas pe bajura, pe planura. Sagda slugisardas unyi lashe zhutipesa. Chacho platniko kerde le bersha. Kon kamlas, kade gindiyisardas pe leste, sar peske nyamura, thaj nas kaver manush, kon majfeder kamelas peske nyamon... gloriya das kado kamipe.

Anda 2004. pe augustushi 20. lalipo leske dine o Rupuno Trushul, de aba chi zhanglas te lel, pe augustushi 8. mulas.

Leske palune bersha (sunujipe feri le palune) kaver phen-de sar o lasho **Szepesi Jozsef**, kon kado iskirisardas ande pesko versho (darav na chaches phenav): Naj interesno khonyikaske amaro zumavipe, prassa si amaro potyinipe thaj mita chi dename pala leste.

Farkas Kalman majbut hutuyilas kathar e zhelya, sar turcki miti. Univerzalno chinstinipe, so – sar zhanas – nashtig mangas, feri shaj hutuyilas. Farkas Kalman apol hutuyilas kado chinstinipe.

Pe marciushi 9. avilasas eftavardesh thaj panzhe bershengo.

– **Hegedüs Sandor** –

„Itthon vagyok a belvárosban...”

Beszélgetés Szakcsi Lakatos Bélával

Neve a hazai zenei életben, mint az autómárkák között a Rolls-Royce, vagy a Bentley. Ritka tehetség: a közönség is szereti, a szakma is elismeri. Muzsikája virtuóz, dinamikus, egyszerre erőt sugalló és megejtően érzékeny. Ahogy fogad, az jellemző rá. Nyitott ajtó – bárki besétálhat. Most találkozunk először, s mintha ősidők óta ismernénk egymást. Nemrég Kossuth-díjat kapott, de ez sem ártott neki. Egyszerűen nem képes nagyozni.

– Valami nagy termet képzeltem el körüléd, mintha egy koncertteremben kellene élned, vagy legalábbis egy dzsessz klubban. Ehhez képest itt laksz a Belvárosban, egy finom kis polgári lakásban, igaz, Pazar kilátással a Dunára.

– Nagyon jól érzem magam itt az ötödik kerületben. Nincs autóm, ez már egy könnyebb-ség, mert a házunk előtt, a Szent István körúton nem is lehetne parkolni, ott ugye nem érvényes a kerületi lakosok engedélye sem, de a környéken egyébként sem könnyű leállni. Így aztán különösen kellemes, hogy kijövök a kapun, és rögtön szemben ott a 6-os villamos megállója. A Jászai Mari téren pedig mintha nekem találták volna ki a 2-es végállomását, hiszen azzal a legegyszerűbb a Nemzeti Színházhoz, a Művészetek Palotájához eljutni.

– Hát igen, az infrastruktúra nem rossz, de mint bázist is magadénak érzed ezt a környéket!

– Korábban a Belgrád rakpart 27-ben laktunk, ami fantasztikus hely volt. A Bestia című rockoperát ott próbáltuk, egy négyszobás, 160 négyzetméteres, Dunára néző lakásban, de azt eladtam, hogy a gyerekeimnek segítek önálló otthonhoz jutni. Sajnáltam, hogy eljöttünk onnan, de a Belvároshoz ragaszkodtam, így kerültünk végül ide.

– Mi volt a vezérelved, milyennek kell lenni a lakásnak?

– Ami közös mindkét helyben, az az, hogy itt is, ott is lehet zongorázni. Csak színesítésként jegyzem meg, hogy ott csupa művész élt körülöttünk, és épp egy színész lakott fölöt-

tünk, aki éjjelente játszott mindig a Paloma Blanca című számot zongorázta, elég gyermekieteg módon, de annál kitaróbban. (Nevet). De én örülök, ha zajos emberek laknak körülöttem, mert akkor én is zajonghatok. Hajdan a nyolcadik kerületben nagyon sok probléma volt ebből, még a rendőrséget is kihívták.

– Ez minden kerületben lehet gond.

– Itt, az új helyünkön az első három napon nem zongoráz-

ügyvéd vagyok, de nagyon szeretem a zenét”. Micsoda megkönnyebbülés volt! Amíg el nem költözött sokszor járt nálunk.

– Liszt Ferenc szerint, ha egy napot nem gyakorol, azt megérzi ő, ha kettőt, akkor a barátai, de három nap szünetet már a közönség is észrevesz. Neked is ez az elv határozza meg az életet?

– Azon kevés zenészek közé tartozom, akik nem rohangálnak szponzorpénzek után. Saj-

kell! Határoztam el magamban. Nem akarom azokat a kollégákat bántani, akik egész nap pénz után szaladnak, de mikor foglalkoznak a zenével?

– Rövid távon még lehet érteni őket, de hosszú távon talán a Te mentalitásod a nyerő. Mindenesetre egyéb elismerések után a legrangosabb hazai kulturális kitüntetést, a Kossuth-díjat is megkaptad.

– A legnagyobb öröm a díjon túl, a kitüntetés hatása, lecsengése volt. Egy vezető politikus odajött és azt mondta: „gratulálok, végre odakerült a díj, ahová kell.” És ez folytatódott később is. A szakma is elismert, ami nagy szó, hogy nem volt irigykedés. Ugyanakkor minden elismerés azzal jár, hogy még magasabbra kell tennem a mércét. És képesnek kell lennem meghaladni eddigi teljesítményem.

– Akkor nem pihensz a babérokon, hanem dolgozol?

– Mostanában Tony Lakatossal, vagyis Tónival készítettünk egy lemezt, azután megünnepeltük Brüsszelbe, ott fellépünk egy cigányfesztiválon, a *Gipsy Jazz*-szel. Velük készítettünk egy új stílusú új albumot, amit ott mutatunk be, a belgiumi Magyar Intézet támogatásával. Ennek meghatározója, hogy egy igazi world music, vagyis világzene, ami ötvözi a folklórt, a dzsesszt és a kortárs zenét. A címe: Na Dara! Ez cigányul azt jelenti: „Ne félj!” Egyébként érdekesség, hogy a magyar szlengben a „parázni” szó egy félrehallás miatti betűtörléssel honosodott meg, és most már így rögzült. Én egyébként sajnos nem beszélek cigányul,



Szakcsi Lakatos Béla munkásságát március 15-én Kossuth-díjjal ismerték el.

tam, nem tudtam milyen lesz a fogadtatása. Aztán amikor elkezdtem, átjött egy szomszéd és azt mondta: „de jó, művész úr, már vártuk, hogy elkezdje, mi nagyon szeretjük a zenét!”

– Akkor ez az ideális, művészetkedvelő ház.

– Egyszer éjjel csöngettek. A fiam épp *Bach*-ot zongorázott. „Nem akar beengedni?” – mondta szigorúan egy lenti szomszéd az ajtóban. Mit lehet erre felelni? „Jöjjön be!” Bejött. Leült és így folytatta: „Bár

nos nincs is hozzá tehetségem. Egyszer szereztem másfélmillió forintot, amikor összeállítottam egy cigány-show-t a Thália Színházban. Akkoriban azon kaptam magam, hogy már felébredéskor a telefonhoz kapok, azon jár az agyam egész nap, hogy mit kell szerveznem, tárgyalnom, egyeztetnem. Végül is megcsináltam, és fantasztikus volt az eredmény. Ám akkor rádöbbsenem, hogy jó, jó, de mikor fogok én zongorázni, zenét hallgatni? Ez nekem nem

de a köznyelvbe annyi szó bekerült, hogy néha a nem-cigányok többet használnak belőle.

– Van egy dalod, amit *Kincses Veronika* énekel, cigány nyelven.

– Igen, ez egy érdekes dolog, mert noha nem ismerem a nyelvet – de szeretném megtanulni! – egész más melódiák jutottak eszembe. Az a szöveg, az a kiejtés, azok a furcsa szavak, mind mélyen hatottak rám, valami rezonált bennem, ami ősidők óta él, s nyilván genetikusan a részem.

– A Művészetek Palotájában, május 24-én lesz egy Gipsy Show, ezt is a Te neved fémjelzi.

– Hat énekes lép fel, *Horváth Kornél* ütőhangszeren, *Lantos Zoltán* hegedűn játszik, plusz az én trióm és három táncos lesz a produkció. Jó akusztikájú, nagy teremben leszünk, szeretnék ott DVD-felvételt is készíteni az élő műsorról. Úgyhogy most megint csak rohángálni kell pénzek után.

– Korábban felröppent a

hír, hogy színpadi művet is komponálsz.

– Elkezdtem egy öttételes cigányszimfóniát. Már a Tavaszi Fesztiválra várták tőlem, de volt egy szem-műtetem, így halasztanom kellett. De most folytatom. Vannak még egyéb terveim is, egy oratórikus balett és a fő célom egy cigány opera, csak cigány nyelven.

– Ki lesz az alkotótárs?

– Most próbálok utat keresni *Bari Károlyhoz*, a költőhöz, hogy megnyerjem őt a mun-

kára. Eszembe jut *Bartók Béla* „A kékszakállú herceg vára” című műve is példaként. Ezt az egész világon magyarul adják elő, soha nem is fordították le semmilyen nyelvre. Jó lenne, ha ezt a művet cigányul lehetne megszólaltatni. Azt gondolom már önmagában fél-siker lenne a különleges nyelvezete.

Szerényi Gábor
Mai Belváros Belváros
Belváros-Lipótváros
független lapja

JÁRDAKŐ

„Nem félek az élettől”

Beszélgetés Rácz Gábor informatikussal

1988-ban egy cérnavékony, gyémánszemű 12 éves fiúcska futott oda hozzám a Vas megyei nevelőotthonban azzal, hogy „én is író leszek, mint te!” Ez a kisfiú mára, bár nem lett író, bátor, diplomás, több nyelven beszélő férfivé érett, aki bejárta a fél világot. *Rácz Gábornak* hívják. Informatikus.

– *Mesélj, mi történt veled?*

– Hol is kezdjem? Annak idején, amikor a diplomaosztón azt mondtad, hogy legyek nagyon büszke magamra, és próbáljak meg boldog lenni, megfogadtam, hogy az leszek. De itt sajnos, nem sikerültek a dolgok. Lehet, hogy nem a cigányságom miatt, de az biztos, hogy nem kapkodtak utánam a jó nevű cégek, ami rendkívüli módon megviselt, és elkezdtem visszaesni a régi állapomba. Értéktelennek éreztem magam. Állás nélkül lenni kemény hónapokig, évekig úgy, hogy a barátnő tart el, hát ezt senkinek sem kívánom. Aztán, amikor Zsóka elhagyott, ettől magamhoz tértem, és arra gondoltam, hogy utaznom kellene, világot kellene látnom... De nem volt pénzem. Írtam *Bíró Andrásnak* és

támogatást kértem tőle, az alapítványától. Gondoltam nem veszíthetek, én mindenhol cigánynak számítok bárhol legyek is. És nem görcsöltem be, hogy mi lesz, ha nem kapok támogatást. De kaptam! És életemben először (és utoljára) származott hasznom abból, hogy cigánynak születtem. Első utam Párizsba vezetett, mivel oda kaptam ajánlást. Egy fiú kollégiumban lakhattam és éjszakai nevelőként ott is dolgozhattam. Kemény volt eleinte, de megérte és a nyelvtanulásban is sokat segített.

– *De hisz te jól beszéltél franciául...*

– Igen, csak beleszerettem egy nálam 10 évvel idősebb német asszonyba, aki matematikát tanított, és így németül is jól megtanultam, igaz addigra *Gerda* elha-

gyott, és a szerződése is lejárt a kollégiumban. Érdekes egy év volt... Aztán új ajánlással, új címmel London mellé költöztem egy hasonló alapítványi kollégiumba, de ott nem éreztem jól magam, bár taníthattam is, de képtelen voltam megszokni.

– *Mit?*

– Semmit sem tudtam megszokni... Semmit! Olyan kimértek voltak, teljesen mások, mint a franciák. Tudod te Magda, hogy mekkora a különbség egy cigány és egy brit között?

– *Tudom. Mint a Buddhizmus és a Kereszténység között...*

– Most zavarba hoztál. Nem tudom mi a különbség a kettő között.

– *A Buddhizmus minden egyes emberre magára rója ki a felelősséget a saját életének viteléért, alakításáért. A Keresztény vallásban az ember nem vállal felelősséget az életéért, hanem Jézusra ruházza át a felelősséget...*

– Értem... Azt hiszem... Körülbelül valóban ekkora különbség volt köztem és az angolok között. Valahogy képtelen voltam elfogadtatni

magam, és egyszerre csak az utcán találtam magam. Fogalmam sem volt mihez kezdjek, hol lakjak.

– *Végszükségre ott volt a B. AND. B., a „BED AND BREAFAST”. Nem?*

– Más választásom nem maradt, ez így igaz, de nem bántam meg! Olyan emberi sorsokkal találkoztam, hogy az krimibe illő.

– *Az olvasók egy része talán nem tudja mi is az a B. AND. B., mondd el Gábor.*

– A BED AND BREAFAST, azaz „Ágy és reggeli” szöveggel hirdető nyomor-szállodák csúfneve. Lakás-gondjaik ugyanis az angol fiataloknak is vannak. Szociális helyzetükön javítandó nyíltak meg a szükségsszállók London Campden negyedében. Itt keskeny, sötét szobákat lehet bérelni nagyon olcsón. Berendezésük egy ágy és egy fogas. Fürdőszoba nincs, de minden folyosón van egy zuhanyzófülke és a szobaárban benne foglaltatik az egyszerű reggeli, ami vajás kenyérből, és teából áll. Bármilyen nyomorúságos is ez, azt gondolom Magyarországon is lehetnének ilyen nyomor-szállodák, átmeneti megol-

dásként, hiszen ez még mindig jobb lenne, mint az utcán élni vagy az aluljáróban aludni a kallódó fiataloknak.

– **Indult egy fészekrakó program itthon...**

– Hallottam erről, de a nyakamat tenném rá, hogy egy munkanélküli fiatal cigány házaspár, nem kap kölcsönt, és így esélye sincs arra, hogy lakáshoz jusson.

– **Anglia egykor hírhedt volt a szegényeknek létesített menedék helyeiről, amikben elképesztő állapotok uralkodtak. Ezeknél biztosan jobb a B. AND. B. Igaz?**

– Sokkal jobbak, viszont jóval drágábbak is. A hajléktalanokért aggódókat azonban nem az ár aggasztja, hanem az, hogy egyre több fiatal nő fel ott sivár környezetben az otthon biztonságára nélkül. Én teljes egy évet laktam egy ilyen helyen, közben megnéztem mindent, amit érdemes volt és persze dolgoztam is, nem válogattam, bármilyen munkát bevállaltam, míg le nem buktam. Feketén dolgozni életveszélyes odakint, engem

innen Pestről mentettek meg egy telefonnal úgy, hogy megúsztam minden büntetést. Így vissza mentem Párizsba, és ismerősök révén hozzácsapódtam **Hirakihoz** és **Georgina Sikához**. Ők Nemzetközi Jóléti Alapítványt működtetnek. Hiraki japán és jogász. Ő már Franciaországban született. Georgina cseh származású és pszichológus... És a kedvesem.

– **Mi a te feladatod?**

– Főleg a nyelvtudásomnak veszik hasznát. A nyelvek úgy ragadnak rám, mint másokra a piszok. Baromi nagy szerencsém ez! De az elosztásban, és a szállításban is segítek. Harmincegyen dolgozunk és mindenki csinál mindent, ha úgy hozza a szükség. Élelmiszert, ruhamezt, játékot viszünk a rászorulóknak. Jártam már Romániában, Szerbiában is és persze jóval keletebbre. De előfordult, hogy „csak” szórólapoztunk a drog ellen Németországban, vagy tüntettünk a gyerek prostitúció ellen, vagy óvszernek öltöz-

ve rohagáltunk Dániában és Hollandiában az AIDS-re figyelmeztetve.

– **Magyarországon voltak már akcióitok?**

– Nem voltak!

– **Itt is vannak rászorulóknak...**

– Tudom, de még mennyire, hogy vannak! Csak itt elég furcsa a helyzet, valahogy itt még adni se lehet, mert mintha 100 évre szét lennének osztva a segélyezők és a segélyezettek, területenként, és ide úgy látszik, nem lehet csak úgy bejutni... Próbáltuk, de nem megy, és nem is értjük, hogy kiknek az érdekeit sértené, ha például az ózdi cigányok élelmiszert és ruhákat kapnának kintről. Érthetetlen az egész, és nem is foglalkozunk, mert nem foglalkozhatunk itt ezzel az ügygel... Vannak Magyarországon Jóléti és Szeretet Szolgálatok. Ezt mondták...

– **Meddig maradsz Pesten?**

– Még 2 napig, aztán futok vissza Georginához...

– **Milyen terveid vannak Gábor?**

– Pszichológiát akarok hallgatni. Azt gondolom ez lesz az én igazi területem.

– **Nincs honvágyad?**

– De van. Azért vagyok most itt... De végleg már nem vágyom vissza. Valahogy Magyarországon, nekem úgy tűnik, nem változnak a dolgok. Van egy réteg aki jól él, aki dönt mások felett, és a többi ezt engedi. Nem jó ez, mert nem európai ez a mentalitás.

– **Az egyik képeslapodra tavaly csak annyit írtál, hogy „Szabadnak érzem magam!” Még mindig így érzel?**

– Igen.

– **Hogy lehet szabad az ember?**

– Te tanítottál a szabadságra...

– **Jól van Gábor! De ez egy interjúféle és jó lenne, ha elmondanád az olvasóknak.**

– Nincs titok! Csak nem kell félni az élettől. És én nem félek az élettől...

– **Köszönöm a beszélgetést, és minden jót!**

Dina, a múltbalátó striga...

Dinát hallgatva kisüt a nap és be is borul. Így egyszerre. Van valami varázslatos mélybarna tekintetében, amiről már-már hihető is, hogy boszorkány, ahogy magáról állítja. A Nógrád megyei szép családi házba lépve, nem látok semmi olyat, ami elárulná, hogy itt egy Sámánasszony él. Se kígyók, se békák, se varázsgömbök, se fekete macskák sehol, van viszont számítógép, házimozi rendszer, szauna, úszómedence, spanyol bőrgarnitúra, és fekete kávé Zsolnay csészében... Míg Dina, az 50 év körüli, rendkívül csinos cigányasszony tesz-vesz körülöttem, eszembe jut, hogy a boszorkány szó még a XVIII. században is 14 különböző fogalmat takart. Ez derül ki a *Pápai Páriz Ferenc* által összeállított latin–magyar szótárból. Ezért fordulhatott elő, hogy évszázadokon át félreértelmezték *Kálmán Király* dekrétumának híres 57. fejezetét, mely szerint „boszorkányok – melyek nincsenek – szó se essék”. E törvényben ugyanis nem azokról a boszorkányokról tesz említést bölcs királyunk, akiket a keresztény egyház eretnokség és ördöggel való cimborálás miatt az inkvizíció kegyetlen eszközökkel üldözött. *Kálmán Király* latin nyelvű dekrétumában a „Striga” az ősi magyar hitvilág Sámánnőit, varázslóasszonyait jelentette, akik gyógyítással és jóslással foglalkoztak. A királyi kijelentés tehát jelenthette azt is, hogy az ő korában, ilyen Sámánnők Magyarországon nem voltak. De hiába mondta ki *Kálmán Király* az 1100-as években, hogy varázslónők nincsenek, a varázslás még évszázadokig szervesen hozzátartozott az élet hétköznapijaihoz, és nemcsak az alsóbb néposztályok körében. Egyes elemei máig hatnak és napjainkban, ha tetszik, ha nem, tény, hogy mindinkább újraélednek, csak meg kell nézni a napilapok apró hirdetéseit...

*

– **Dina, hogy lettél boszorkány? Mitől? Foggal születél, vagy hat ujjad van?**

– Engem a csóroság tett boszorkánnyá Magda. Munkácson születtem, egy olyan szegény cigány családba, ahol a kenyér is ünnepnek számított, ha a boltból került az asztalra és nem a földről a szánkba. Nyolcan voltunk testvérek. Apám hol köszörűs volt, hol kubikus, de bármi is volt, nem tudott eltartani bennünket. Két fiútestvéremet örökbe adta egy gazdag családnak, az ikrekről azóta se tudok semmit a világon csak annyit, hogy Munkácson élnek, más néven, mint az enyém. A legkisebb húgomat elvitte a tüdőgyulladás 1951-ben, akik megmaradtunk, azokat meg áthozta Magyarországra, hogy itt majd jobb életünk lesz, ha cigányok is vagyunk. De az ötvenes-években nem volt jó élet sehol. Apámat rögtön munkára kötelezték az építőiparban, de nem volt ebben köszönet, épp csak nem haltunk éhen, olyan keveset keresett. Hát anyám ezért vette elő megint a kártyát, mint régen Munkácson, és jósolni kezdett a paraszt-asszonyoknak. Én a szoknyájába kapaszkodva figyeltem és amikor nagyobbacska lettem, leutánoztam őt.

– **Édesanyád valóban tudott jósolni?**

– Tudott. Mindenki tud. Főleg, ha éhes. Dehogy tudott! Az én drága anyám lehazudta a csillagot is az égből miattunk, és csak szerelmet, egészséget és jó termést ígért, hát azt mondta, amit hallani akartak, amit elvártak tőle. Csak a jóért adtak ennivalót Magda! Cigányoknak sosem jósolt, azoknak volt eszük, meg hát amazok is ebből éltek. Persze, csak titokban lehetett kártyát vetni, mert elverték ám az embert a rendőrök, ha

kiderült, épp úgy, mint a munkakerülésért. Hát, ilyen világ volt akkoriban...

– **Te is hazudsz Dina?**

– Nem. Én nem. Persze az elején, míg anyámmal jártam előfordult nem egyszer, nem kétszer, de a betegségem után soha!

– **Milyen betegséged volt?**

– Amikor édesanyám, akit imádtam, meghalt, összeestem a temetésén és öt napig kómában voltam. Bevittek Gyarmatra a kórházba. Amikor felébredtem, valahogy más lett a világ. Könnyebben is tanultam a kereskedelmiben, jobban és gyorsan értettem meg az embereket... Nem tudom elmagyarázni, de világosabb lett minden! Ahhoz hasonló, amiben öt napig voltam.

– **Milyen világ volt az?**

– Érdekes. Egyszerre tudtam ezt a világot is, meg azt is. Kómában jól láttam a doktornőt úgy is, hogy fölém hajol, meg úgy is, hogy kiabál egy kövér emberrel valami fénykép miatt. Mikor magamhoz tértem, meg is kérdeztem a doktornőt, hogy ki az a kövér ember? Nagyon elcsodálkozott és azt mondta, hogy az régen volt, már sok évvel ezelőtt, és, hogy a bátyjával kiabált, mert az mindent magának akart az örökségből még a fénykép albumot is.

– **Értem. Szóval amikor jósolsz, ugyanez történik benned, egyszerre látod a jelent és a múlt darabkait?**

– Igen. De nem tudom, hogy működik ez, csak látok. És csak a múltat. A jövőt sosem.

– **Kiknek jósolsz, kik járnak hozzád?**

– Hozzám nem járnak, én megyek, ha hívnak. Itt helyben egyáltalán nem jósolk senkinek. Pestre járok, vagy néha vissza Munkácsra. Dina néven hirdetem magam. Itt, ahol élek, csak annyit tudnak rólam, hogy a legdivatosabb cuccokat az én butikomban vehetik meg.

Akiknek jósolk, azok meg azt nem tudják, hogy boltjaim vannak. Nem keverem össze a kettőt. Engem főleg idősebb urak és hölgyek hívnak, akik régi titokra kíváncsiak. Volt egy nyugdíjas orvos, még 1989-ben, aki jól ismert engem, mert kezelt, ő például arra volt kíváncsi, hogy 1956-ban hova tűnt a lány, akit szeretett.

– **Megmondta?**

– Persze. Nem disszidált, a mai napig, vagyis 1989-ben még élt Miskolc mellett. Az orvos meg is kereste.

– **Mintha titkolnád a képességeidet Dina...**

– Ez az állapot nem tréfa. Néha meg is ijedek tőle. Ezért van az, hogy csak komoly esetekben, de sok pénzért jósolk.

– **Megijedsz... Mégis hirdeted magad, én is így találtam rád.**

– Hirdetem, mert 9–10 évvel ezelőtt rám tört a félelem, hogy mi lesz velem, ha netán befuccsol az üzlet, és én nem értek semmi máshoz csak a kereskedéshez meg a múltmondáshoz. Úgyhogy ez valami biztosíték féle, mert fiatal se vagyok már és a szegénységtől is félek, mint sokan mások, akik tudják, mi az szegénynek lenni.

– **Egyedül élsz?**

– Amikor fiatal és szegény voltam, volt nekem sok szeretőm, de egyik se akart feleségnek. Most meg csak feleségnek akarnának, de nem bírom meg bennük, ezek csak a lóvét akarják, meg a házat, az üzletet, de nem engem. Most már magyar manus is udvarolna, de amikor szegény voltam, épp ez az ember nézett le a legjobban. Azt nagyon sajnálom, hogy nem lett gyerekem, de a nővéremnek hat is van, sőt már unokája sem egy, úgyhogy van kikkel törődjek.

– **Jósolsz nekem Dina? Kíváncsi vagyok a képességeidre...**

– Mit akarsz megtudni?

– **Bármit! Amit látsz. Adjam a tenyerem?**

– Nem kell. Csak nézz a szemembe. Hát, elég furcsa... De neked nincs múltad, mintha nem lennél, vagy nem te lennél. Se szerelem, se semmi...

– **Na, ne bolondozz Dina! 36 éve majd meghalok a szerelemtől és nem látod?**

– Nem látom.

– **Hány gyerekem van szerinted?**

– Nincs gyereked Magda!

– **De van...**

– Nincs Magda, nem látok mást, csak mintha felhők mennének...

– **Ez mit jelent?**

– Azt, hogy nem vagy...

– **De, hát itt ülök Dina!**

– Akkor se! Hát, ki vagy te?

– **Mondd meg te, hogy ki vagyok, te vagy a jó.**

– Boszorkány vagy! Eszküszöm soha nem jártam még így... Nem lehet látni téged!

– **Nincs semmi baj Dina! Én jól emlékszem a múltam minden fontos pillanatára. Azt hiszem csak a kétségbeesett emberek jó aszszonyok egy múltbalató számára.**

– Ebben lehet valami.

– **Mit üzensz a Lungo Drom olvasóinak?**

– Valami okosat szeretnék üzeni egy ekkora lebőgés után.

– **Dehogy bőgtél le Dina, nekem nagyon érdekes volt az egész találkozás!**

– Hát köszönöm, ha így van... Az olvasóknak azt üzenném, hogy a múltunk nem egy koszos ruha amit levethetünk és kimoshathatunk. A múlt már örökre szól, és vigyázzanak arra, hogy ma mit tesznek, mert ebből lesz a múlt. Ezt egy könyvből olvastam és nagyon igaznak találtam, azóta én is oda figyelek, hogy mit teszek. Jó üzenet ez szerinted?

– **Nagyon jó, Dina! Köszönöm a beszélgetést.**

Szécsi Magda

A cigányság története

Minden népnek – így a cigányoknak is – szüksége van saját történetének rögzítésére és továbbadására. A cigányság e szempontból hátrányos helyzetben van, mivel nincsenek saját írott történeti emlékei, nem voltak krónika írói, akik megörökíthették volna népük hányattatásait az őshazától, Indiától Európáig. A cigányság történetét a nyelv és a hagyományanyag mélyéből lehet kibányászni.

A cigányok őshazája India, pontosabban India északnyugati része, a mai Pandzsab és környéke. A cigányok története szorosan összefügg India történetével. India már évezredekkel ezelőtt fejlett kultúrával rendelkezett, s e kultúra jegyei a cigányok kultúrájában is megtalálhatók. Ezekre az ősi alapokra épültek rá a vándorlás folyamán a kölcsön-elemek, s egy sajátos, minden néptől eltérő romani kultúrát hoztak létre. India kultúrájának, nyelvének, szokásainak, hiedelemvilágának a megismerése nélkül a cigányokét sem lehet tökéletesen megismerni és viselkedésüket sem lehet megérteni.

A cigányok Indiában az első évezred előtt kapcsolatban álltak a Kasmír, Szindh, Radzsisztán, Gundzsarah népeivel. Legközelebb a pandzsabi nép áll a cigányokhoz. Ma Indiában 15 millió él. Ezek a cigánytörzsek hasonlóképpen élnek, mint az európai cigányok. Az indiai nyelv és az antropológiai tudományos megállapítások biztos adatok sorát szolgáltatják a cigányok indiai eredetéhez.

Vályi István Komárom megyei református pap, aki a leydeni egyetemen tanult, megismerkedett malabári diákokkal, s felfigyelt arra, hogy anyanyelvük rendkívül hasonlít a magyarországi cigányokéhoz. Leírt több mint ezer malabári szót, s amikor hazajött, a győri cigányoknak felolvasta, s azok

majdnem minden szó értelmét meg tudták mondani. 1776-ban azt is megtudta, hogy Malabár állam egyik tartománya a Cigánia nevet viseli. Ennek bizonyítéka egy bécsi lap mely levelet tett közzé latinul Vályi Istvánról és felfedezéséről.

A cigányok Indiában kézműiparral, állattenyésztéssel, kereskedelemmel, halászat, vadászattal, zenéléssel foglalkoztak. Honnan tudjuk mindezt? Onnan, hogy a cigány nyelvjárásban ezekre a foglalkozásokra utaló szavak megtalálhatók. Például földműveléssel kapcsolatos szavak: föld, ásó, faeke, búza, állattenyésztéssel kapcsolatos szavak: fű, széna, ökör, birka, csikó. A cigányoknál a zenélés Indiában az élet része volt. A közös tánc, a zene igen erős összetartó erőt jelentett. A zenélés csak India elhagyása után vált náluk foglalkozássá. A cigányok történetével foglalkozó kutatók tényként állapították meg, hogy a cigányok Indiában is hosszú évszázadokon keresztül vándoroltak, majd Indiából kiszakadva is vándorló életmódot folytattak.

Mi késztette a cigányokat India elhagyására? Őseik vallása meghatározó volt számukra, mely életmódjukat, egymáshoz való kötődésüket lényegesen befolyásolta. Vallásosságuk még napjainkban is sok esetben kihat életvitelükre. Elvándorlásuk az iszlám hódítás kényszerhatására történt. A döntő lökést ez adta, hiszen a

hódítók vallása ellentétes volt a cigányok vallásával.

India elhagyása nem egy időben és nem is azonos irányban történt. Az egyik csoport Nyugat felé indult, Irán, Örményország, Európa irányába, a másik csoport Kelet és Dél felé vonult. Örményországból a cigányok Oroszország Fekete tengeri tartományain keresztül kerültek Besszarábiába, Görögországba. Görögországban hosszabb időt töltöttek, majd az első hullám a XIV. század végén, a XV. század elején érte el Magyarországot.

Indiában a cigányok szabadon éltek, nem voltak akadályoztatva a vándorlásban. Más népekkel barátságban, békében éltek. Indiából kiszakadva eddigi életükbe változások következtek be. Megismerkedve más népekkel, más szokásokat vettek fel, amelyeket ráépítettek saját kultúrájuk alapjaira. Állandó vándoréletre kellett berendezkedniük, a mindig ismeretlennel való találkozásra. Az állandó vándorlás miatt, melyhez később az állandó üldöztetés is hozzájárult, a máról holnapra élés lett döntő életvitelükben. Mindig és mindenben alkalmazkodniuk kellett a megváltozott életkörülményekhez. Mint zarándokok érkeztek Európába, ezért az egyház támogatásban részesítette őket. Mivel letelepedni nem tudtak, továbbra is vándorlók maradtak. Egy közös terület megszerzésének a lehetősége sem volt

meg a cigányoknál, mivel ekkor már Európában erős államok alakultak ki szigorú feudális megkötöttséggel. Egyre inkább ellentétbe kerültek az állami hatalmakkal.

Cigánysors a feudalizmusban

A XV. századi feudális Európa uralkodói kezdetben barátságosan fogadták a Balkán felől érkező cigány törzseket. Több európai uralkodótól útlevelet, menlevelet is kaptak, hogy vándorolhassanak tovább. Magyarországon **Zsigmond király** adott letelepedési engedélyt. A kezdeti jó fogadtatás két okra vezethető vissza:

1. A katolikus vallási dogmákkal terhelt Európa uralkodói nem egészen önzetlenül, hanem vallási megfontolásból akartak segítségükre lenni.

2. A másik ok a török birodalom előretörése volt. Azért segítették őket, mert a török hódítás elől menekültek. Ez sem volt azonban önzetlenül, mert új katonanyagot láttak bennük, illetve jobbágy munkást.

A kezdeti fogadtatás nem tartott sokáig. Európa szerte megkezdődött a kíméletlen, évszázados cigányüldözés. A legtöbb európai országban a XV. század végétől kíméletlenül irtották, üldözték

a cigányokat. Az állam és az egyház intézményesen lépett fel és megfélemlítésükre az inkvizíció minden eszközét felhasználták.

Cigánysors a kapitalizmusban

A XVIII. század végén és a XIX. század elején a kapitalista fejlődés útjára lépő Európa sem bizonyult humanusabbnak és türelme-sebbnek a cigányság problémáinak megoldásában. Továbbra is vallották és terjesztették a cigányság faji adottságaiból származó elméletet. Magyarországon ugyan 1873-ban elrendelték a cigányok összeírását, hogy ez kiindulási alapja lehessen a probléma további megoldásának. Ezen túl azonban semmilyen intézkedés nem történt az államapparátus részéről. Talán **József főherceg** volt az, aki tett valamit. Birtokán helyezte el a cigányokat és telepeket hozott létre. Az 1930-as évektől a cigánykérdés mint faji probléma került előtérbe. A cigányt nemcsak alacsonyabb rendűnek tartották, hanem emberszámba sem vették. Ennek megfelelően a legalapvetőbb szociális és egészségügyi támogatást sem biztosították kellő mértékben számukra. A cigánykérdés megoldását úgy képzelték el, hogy nem beolvasztani, hanem elkülöníteni kell, s a végső megoldás a kitelepítés lenne. Deportálásra hivatalosan 1944-ben került sor.

1945 után a rendszer egyenlőség eszméje, a teljes foglalkoztatottság gyökeres fordulatot hozott életükbe. Eddigi életük során először hitték, hogy hátrányos megkülönböztetésüknek vége, életesélyük azonos a többi magyar állampolgáréval. Lett munkahelyük, nem üldözték őket. Mindazok, akik ezt felismerték és értékelték szabadulni akartak a cigány-lét stigmájától, asszimilálódni akartak.



Vándor cigányok. Pollák Zsigmond fametszete. Magyarország Képekben, 1867.

Ebben az időszakban a megnövekedett idegenfor-galom a cigányzene kon-junktúráját hozta magával. Érdekes módon azonban a munkalehetőségek bővülése, az egzisztenciális biztonság fokozódása a cigányzene-szek társadalmát nem asszimilációra, hanem épp ellenkezőleg, önállósodásra sarkallta. Minden bizonnyal saját kulturális kincsük hirtelen felértékelődése ébresztette fel bennük az öntudatot és önmegbecsülést. Csak néhány nevet és helyet említenék, ahol az események zajlottak: a Nemzeti Szálló étterme, a Kulacs Étterem, Vígmátró-Étterem. Ezek voltak azok a helyek, ahol **Oláh Kálmán** zenekara, **Solti Károly**, **Jákó Vera**, **ifjabb Magyar Imre**, **Dankó Pistu** olyan attrakciókat produkáltak estéről estére, amelynek híre még az óceánon túlra is eljutott.

Akiknek azonban sem konszolidálódni nem sikerült, sem zenészek nem voltak, saját hagyományaik feladása után vákuumban találták magukat. Elvesztették belső tartásukat, a külvilághoz pedig csak a munkahelyük kapcsolta őket. A viszonylagos létbiztonság miatt mégis úgy érezték, hogy korábbi helyzetükhöz képest előbbre léptek. A rendszerváltással elő-

ször a munkahelyek szálltak el, majd a szociális háló foszlott széjjel. A romák visz-szazuhantak a régi viszonyok közé, de már pszichológiai-lag eszköztelenül.

Közép és Kelet-Európa kormányait hasonló problémák és megoldásbeli nehézségek nyomasztják. Következésképpen az elmúlt években konszenzus kezd kialakulni abban, hogy a roma kisebbség többé nem zárható ki a jognak és értékeknek az európai nemzetek egyesítő közösségéből.

Az Európai Tanács Parlamenti Közgyűlése, ennek bizottságai, illetve Miniszteri Bizottsága 1969-től, az ENSZ Emberi Jogok Bizott-sága 1977-től kezdődően szentelt figyelmet a cigány-ság hátrányos megkülön-böztetésének, 1993 óta a cigányság helyzetének kér-désköre az Európai Tanács legfőbb prioritásai közé tar-tozik. A célok között egy-aránt szerepel a kisebbségek védelme, a fajgyűlölet, a türelmetlenség és a társadal-mi leszakadás elleni harc. Az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet az utóbbi időben szintén fokozódó figyelemmel for-dul a roma kérdés felé.

Az Európai Unió Bizott-sága 2000. novemberi éves jelentése megállapítja, hogy kormányunk speciális támo-gatást biztosított a roma ki-

sebbség nehéz helyzetének kezelésére. Intézkedések születtek az oktatás, a kul-túra, a foglalkoztatás, a lakásügy, az egészségügy és a diszkrimináció-ellenesség terén. Az Európai Unió anyagi és szakmai segít-ségnyújtásának legfonto-sabb eszköze az egyes orszá-gokban a Phare nemzeti program, melynek keretében Magyarországon 1999-ben egy oktatási témájú, 2000-ben pedig a NEKH roma tár-sadalmi integrációs prog-ramja nyert támogatást.

Felhasznált irodalom:

A magyarországi cigánykérdés dokumen-tumokban 1422–1985
Kossuth Könyvkiadó 1986.

Szuha Péter:

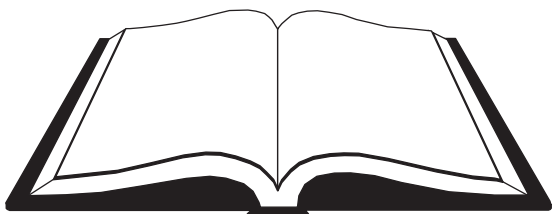
A magyarországi cigányság kultúrája: etnikus kultúra vagy a szegénység kultúrája. Panoráma k.
Budapest 1999

Rostás-Farkas

György-Karsai Ervin:
A cigányok története
Budapest 1992

A hosszú távú roma társadalom – és kisebbségpolitikai stratégiai irányelvei (vitaanyag) Budapest 2001

Tóthné Kiscsatári Irén
pedagógus



KÖNYVESPOLCUNK

Hegedűs Sándor



„Ne lőj a zongoristára! Elég, ha kezét törd...” – horgadnak fel bennem

Baranyi Ferenc verssora, miközben a **Furmann Imre** szerkesztette

„Fehér Füzet 2004” esettanulmányain végigborzadok. Minek is golyót pazarolni – folytatam a költő elmefutamát –, ha kevésbé hangosan, néhány alattomos csapással is örökre el lehet intézni: véget érjen a billentyűvarázs, zenésziünk soha többé ne gyakorolhassa művészetét, s ne leljen többé betevőre? Minek lőni? A remény és az emberi méltóság együttes elvesztése napról napra úgyszólván tovább taszigál az önfeladás szakadékaig. Egyszer aztán eljön a

végső megaláztatás, amely félresöpörve a józan ész, bozótvágo indulatokat gerjeszt, vagy ketté roppantva az akaratot, a meredélyről völgykatlanba lök.

Már megállapodsz az alvállalkozó és az önkormányzat ügyfélszolgálati irodájának vezetőjével. Előéletem és képzettségem alapján az összes pályázó közül téged tartanak a legalkalmasabbnak. Már éppen az új munkakörömet ismertetik. Rád köszön a biztonság, a béke, amikor a területi igazgató felétek téved, és származásod, bőrszíned okán félrehívja azt a főnököt, aki úgy kezel, mintha már fel is vett volna, hogy felülbírálja a döntését. Ő, természetesen nem ő közli veled ezt aényt, arra kényes a lelke. A beosztottjával üzen, hogy távozz, mégsem kellesz (megteszi inkább valaki, aki tehetségtelenebb, de fakóbb színű bőrből ágyazták).

Évek óta hiába próbálsz elhelyezkedni, amikor újra és újra jelentkezel az álláshirdetésekre – bár rendre megfelelsz az összes feltételnek – elutasítanak, de másnap, harmadnap, egy-két hét múlva ugyanabban az újságban, ugyanott hirdetik ugyanazt az állást. Szörnyen fáj a dolog, mégis – pusztán önvédelemből – elhessegeted a folyton erősödő gyanút, míg nem a következő álláshelyen szemedbe is mondják: akár ki se töltsd

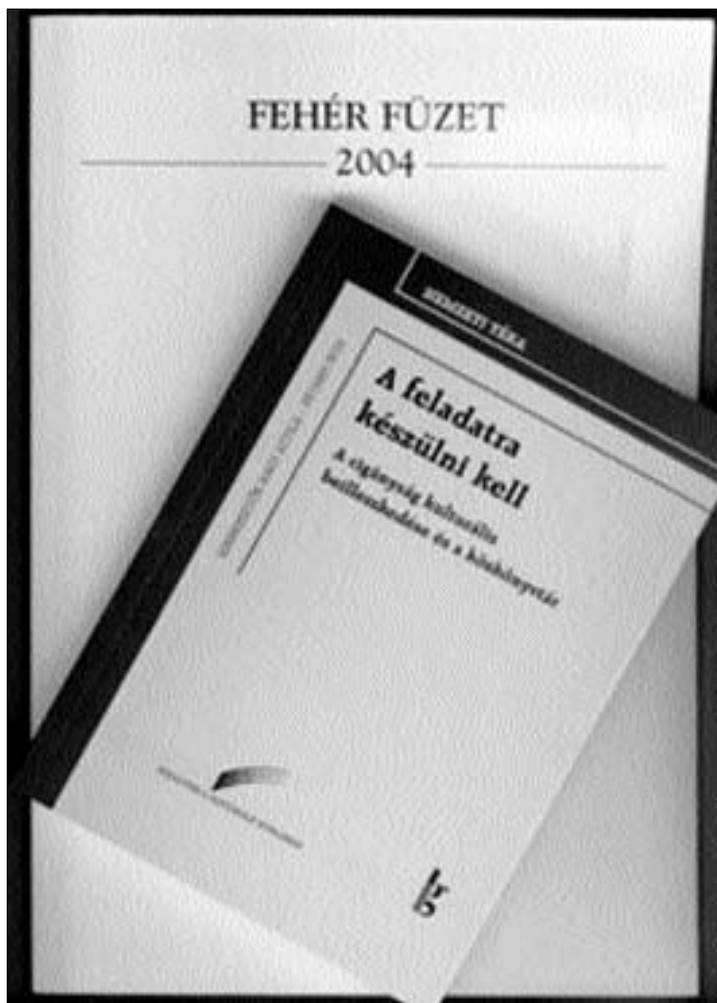
a papírokat, mert úgysem vesznek fel, hiszen roma vagy. Ő, dehogy is rosszindulatúak ők, kimondottan együtt érzők! Felvonnák, csak a megrendelőikre és ügyfeleikre kénytelenek tekintettel lenni, akik nem vennék jó néven a roma szagot.

Takarítási munkára jelentkezél társaidal együtt egy céghez. Negyven percet váratnak a szabadban, majd meglátva letagadhatatlan rasszjegyeiteket, a megérkező autóból, foghegyről közlik veletek, első látásra letegezve: „Ilyeneket nem alkalmazunk!” Ő, dehogyis e mitugrász az undok! A cég és az ügyvezető döntött ekként, hiszen évekkorábban alkalmaztak már egy romát, de „rosszul jártak vele”.

Ha hőszerű bőrről is áldott meg a teremő (félíg roma, félíg magyar származású szlovák állampolgár vagy) s fel is vennék a létszámhiányos községi óvoda konyhájába, midőn kiderül, hogy a cigánysorban laksz, visszavonják ajánlatukat. Jaj, dehogyis ők a gazemberek! A szülők azok, hisz „többen jelezték”, nem hajlandók cigány asszony kezéből elfogadni az ételt, s ha cigány lesz a konyhában, visszamondják az ebédet. Ők megértene és sajnálnak is téged.

Nem is folytatam. Álszent és álszemérmes akarnokok hitvány és ostoba gúnyja kísért, s vet folyton gátat lépteidnek. Nem hagyják, hogy kikecmeregj, hogy méltó életet élj. Szerencsédre (számukra persze balsors) több mint egy évtizede vannak szervezetek, ahová egyre komolyodó eséllyel fordulhatsz, ha a hátrányos megkülönböztetés már a húsdobba mar.

A Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Jogvédő Iroda (a NEKI), amely most éppen tizedszer tette közzé éves számvetését, az egyik legkövetkezetesebb s legfelkészültebb képviselője a roma sértetteknek. Tavaly 127 kérelem és írásos panasz érkezett hozzájuk. Ezek közül 21 esetben állapította meg az Iroda, hogy valóban hátrányos megkülönböztetés



történt. Meggyőződése, hogy az igazságszolgáltatás a maga lassúságával csak tetézi, mélyíti a sérelmeket, az évekig elhúzódó ügyek szinte biztatják a jogsértőket. Tavaly mindössze három ügyet sikerült befejezni. Háromból hármat eredményesen, az ügyfélre nézvést kedvezően. Ez mindenesetre biztató.

(„A Fehér Füzet 2004” a NEKI címén, de a budapesti Osiris könyvesboltban is beszerezhető.)

* * *

Több fejezetében is az előbbi kiadványra rímel az Országos Széchényi Könyvtár és a Gondolat Kiadó sorozata, a Nemzeti téka 10. darabjaként megjelent – **Nagy Attila és Péterfi Rita** által szerkesztett – „**A feladatra készülni kell**” című tanulmánykötet. A javarészt a cigányság és a közkönyvtárak kapcsolatát elemző szerzők között a könyvtárosok mellett oktatáskutatók, szociológusok, tanárok és egy lélekibúvár is található. Azt a küldetést mutatják be, illetve kérik számon, amelyet a nyilvános könyvtáraknak kell (kellene) teljesíteniük a leszakadó társadalmi rétegek, köztük a romák, cigányok és a társadalmi béke érdekében. Épp ezért riad meg az ember – a könyvtárviselt értelmiségi különösen –, ha ilyen tényekkel szembesül. „Az Újpalotán élő könyvtárvezető aszszonynak sem a magyarországi, sem a saját kerületében élő cigányokról nincs semmilyen ismerete, sőt ilyen irányú érdeklődése sincs. (Nem mondta ki, de elég egyértelműen érzékeltette, hogy ha nem jönnek be a cigányok a könyvtárba, az neki jó, illetve addig jó...)” Fiatal gyermekkönyvtáros kollegája ugyan szintén semmit nem tud a cigányságról, de bőszen állítja, hogy jártas a témában, hiszen egyszer „jószántából” szemináriumot dolgozat témának választotta a cigányokat. Amikor arra kéri, hogy meséljen belőle valamit, ha már a címét nem tudja felidézni, dühösen azt feleli, egyáltalán nem emlékszik már rá. Végül csak annyi tájékozottságról tesz bizonyosságot, hogy tudja: „van olyan magyarországi cigány, aki zenél, és van, aki nem.” Mélyen

hiszek **Csokonai** igazában: kanász marad, kinek nevelője kanász. Tesék csak elképzelni, milyen segítséget kaphat valaki ettől a hölgytől, ha valamit akar a cigányságról olvasni! Tud-e, vajon akar-e tenni valamit az előítéletek kialakulásának éveiben járó gyermekolvasóiért, a jövő társadalmáért? Amúgy sincs értelme a könyvtárak részéről a cigánysággal vagy egyáltalán a témával foglalkozni, mert egyrészt nem az ő feladatuk/dolguk, másrészt pedig már egy könyvtári könyv címében szereplő esetleges cigány/roma kifejezés is annak jelenti garanciáját csupán, hogy az adott művet egyetlen olvasó sem fogja kölcsönözni – fejti ki ugyanez a nő.

Egyfelől vannak tehát a sápadt erőlködések, hogy a különböző pályázatokon a cigány szerzőjű és tematikájú művek beszerzésére az örvendetesen szaporodó számú művekre elegendő pénzt kalapozzanak össze (társasági és a helyi romák számától függetlenül – egybehangzóan állítják a szerzők – nem megy), más részről meg teljes a közöny. „A könyvtárba nem csak, hogy önszántukból nem járnak cigányok, de még a kerületi iskolákból könyvtári órára érkező általános iskolai csoportok is minden esetben cigány tanulók nélkül érkeznek... a tanárok ilyen alkalmakkor elengedik a cigány gyerekeket. (Ez olyan abszurd formája a diszkriminációnak, ami az – adott pillanatban! – mindkét félnek jó.)” – írja az egyik szerző, az eddig többször idézett **Landauer Attila. Vraukóné Lukács Ilona** is nehezményezi, hogy bár a nyíregyházi iskolák igazgatóit külön levélben is megkeresték a meghívott nagy hírű cigány irodalmárok gyerekeknek szánt előadásaira, mindez meddő próbálkozás maradt, a szervezett közönségen túl alig akadt érdeklődő. **Kardos Ferenc**, aki nagyszerű írásban veszi sorra, hogy milyen sajátos – romákra jellemző – nehézségek leküzdésében kell segítsen a könyvtáros, ha a cigány olvasók könyvtárhasználatát kívánja megkönnyíteni, több hihetetlenül fontos megjegyzést tesz. Néhányat ehhez hasábként magunk is sokszor felvetettünk. „Nehezíti a helyzetet, hogy nem létezik kritikai-tartalmi

kontroll a könyvkiadásban. Ma szinte mindent le lehet írni, és mindent ki lehet nyomtatni.” Tegyük gyorsan hozzá, hogy ráadásul komoly kormányzati támogatással! Landauer Attila maga is felhívja a figyelmet – igaz: szemérmesen elhallgatva a neveket és műcímeket – a nagy számú, közkezen forgó, s a könyvtári polcokon is ott sorakozó naiv tudományos munkákra, mint olyanokra, amelyek „a hazai cigánytárgyú irodalomban határozott túlsúlyba kerültek”.

Számos előremutató kezdeményezésről is hírt kapunk a könyvből. Szó esik a fővárosi Kálvária téri könyvtár 1980-ban alapított Cigány és a Nagykerékiben a Bocskai várkastélyban létrehozott Romológiai különgyűjteményről éppúgy, mint az olvasótábori mozgalomról. A Hajdú-Bihar és Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei kis bibliotékákban létrehozott cigány letéti állományrészéről, a kistelepülésekre indítandó – pénzhány miatt egyelőre csak a tervek között szereplő – könyvtárbuszos szolgáltatásról, az évente indított gyerekklubokról, az iskolák, gyülekezetek és a könyvtárak fejlődő kapcsolatrendszeréről szintúgy olvashatunk.

Így válik teljessé a keresztmetszet. A sok jó kísérlet valamelyest helyrebillent bennünket. Hogy mégis kedvesezettek vagyunk, annak első sorban az az oka, hogy a könyvtárhálózatok szinte mindenütt viharverték. Minden ízében, eresztékében recseg, ropog a közkönyvtárak, gyerekkönyvtárak rendszere. Fog a pénz, fogy az olvasó, egyre csökkennek a könyvtárosi álláshelyek, s mindezekkel párhuzamosan olybá tűnik, hogy a könyvtárosok energiatakarékai is kimerülőben vannak. Pont most, amikor a cigányságnak a talpon maradásért, a hagyománymentésért, de a jövőbe vezető utak okán is, végérvényesen és visszavonhatatlanul a tudás népévé kell válnia. Ehhez segíthetnek hozzá a könyvtárak. Kevés ennél fontosabb könyv került ki mostanság a nyomdákba.

(Remélhetően legalább ez oda-kerül valamennyi könyvtárba. Az Országos Széchényi Könyvtár címén viszont bizonyosan beszerezhető.)

Jász-Nagykun-Szolnok Megye közsé-
geiben évről – évre
egyre nagyobb gon-
dot jelent a tartós
munkával nem ren-
delkező családoknak
a mindennapos meg-
élhetés. 1990 óta csak
úgy, mint az egész
országban, megyénk
településein is foko-
zott mértékben üti fel
a fejét a munkanél-
küliség. A többségi
társadalomhoz ké-
pest a roma kisebbség-
hez tartozókat kü-
lönösen nagy száza-
lékban sújtja a munka
hiányából adódó ki-
látástalanság, re-
mény vesztettség és
az igen szűkös anyagi
helyzet. Hátrányos
helyzetükből adódóan
iskolázottsági szint-
jük igen alacsony,
mely nagy problémát
okoz a munkaerő-
piaci beilleszkedés-
ben, elhelyezkedés-
ben. Alkalmi mun-
kákkal sokan próbál-
ják meg kompenzálni
kiadásait, de ezek
a lehetőségek idény-
munka jellegükből
adódóan általában
nem hosszú életűek.
Állandó bevételi for-
rást csakis a gyer-
mekek után járó tá-
mogatások és az
éhenhalástól éppen
csak megmentő jö-
vedelempótló jára-
dékok jelentenek.
Morbid dolog, de sze-
rencsésnek érzik ma-
gukat azok a cigány
emberek, akiket
egészségi állapotuk
miatt az állam le-
szárazolt, vagyis
rokkant nyugdíjjal lát
el. (Vagy mégsem!)

Folyó ügyek

A települési és a kisebbségi önkormányzatok összefo-
gással, más lehetőség híján,
közhasznú munkák szerve-
zésével próbálják enyhíteni a
rászorulók terheit, valamint
pályázati lehetőségek kiak-
názásával, ezekbe a prog-
ramokba való (roma célcso-
port) beszervezéssel – ami
általában képzéssel egybe-
kötött – próbálja a munka-
erőpiaci integrációt, és a
mindennapi megélhetést
valamilyen szinten előse-
gíteni. Ezek a törekvések
gyakran „tűzoltó” jellegűek,
mégis nagy segítség az alter-
natívákban nem bővelkedő
helyi cigány lakosságnak.

Meg kell jegyezzem, hogy
a hátrányos helyzet csökken-
tése nem pusztán az egyik
oldal feladata. A település
vezetésnek, csak úgy mint az
ott élő cigány embereknek
mindent el kell követni azért,
hogy a segítség hatékony
legyen és elérje célját.

A közelmúltban Cibakhá-
zán, Szolnok megye egyik
településén bebizonyoso-
dott, hogy közös akarat, és
együttműködés nélkül a ne-
héz helyzetben lévő, még
nehezebb helyzetbe kerül.
Karácsony előtt szerkesz-
tőségünket egy kétségbe-
esett hang hívta fel, hogy
közölje, mintegy 20 család-
nál, (ami kb.150 főt takar,
sok kis gyermekkel) kikötöt-
ték a vizet. **Rácz, Miklós**
szerint a többségében cigány
családokat érintő intézkedés
nagyon megviselte az embe-
reket, mert a határozathozók
a legnehezebb időszakot
választották a végrehajtásra.
A TELET!

Miklós is szenvedő alanya
a történeteknek, bár gyer-
meke nincs, beteg embernek
vallja magát, s élettársát.
Rendszeres szociális segély-
ből tengődik, ami még a 20
ezer forintot sem éri el. Azt

állítja kérte a helyi önkor-
mányzatot, hogy dolgozhas-
son, mert ebből a pénzből
nem tud megélni.

„Bemutattam az orvosi
papiromat is, amely tartal-
mazta, hogy fokozott figyel-
met igénylő nehéz fizikai
munkát nem végezhetek.
Erre mit tesz az Önkor-
mányzat, ki tesz a temetőbe
kaszálni. 2 hónap múlva
kértem könnyített munkát,
mert nem bírtam a fizikai
megterhelést. Könnyített
munka helyett a fejemhez
vágta, hogy 6 éve nem fi-
zettem kommunális adót,
fizessem be az otthont-
remtési támogatás (Célja,
hogy az átmeneti vagy tartós
nevelésből kikerült fiatal fel-
nőtt lakáshoz jutását, tartós
lakhatása megoldását előse-
gítse) címen kapott házam
után. Van egy lakótársam,
félíg meddig élettársamnak
mondhatom, aki agydaga-
natos. Föl sem lettem szólít-
va, nincs az önkormányzat-
tal semmiféle szerződés, en-
nek ellenére szűkítő fel-
szerelése helyett kikötötték
tőlem és még 20 családnál a
vizet.

Én elismertem a tartozá-
som az önkormányzatnak,
amihez hozzátettem, hogy
nincs közgyógy. ellátási iga-
zolványom, a gyógyszereim
viszont nagyon drágák. Vá-
lasztanom kell, hogy gyógy-
szert veszek, avagy vízdíjat
fizetek a szociális járadé-
komból. Írtam egy kérelmet,
hogy a tartozásomat szeret-
ném részletfizetésben meg-
fizetni, csak ne kössék ki a
vizet, hiszen alapvető szük-
ségletünk. Igaz nincs fürdő-
szobánk, csak egy csap az
udvaron, de beteg ember
lévén ez is nagyon fontos.
Ezt persze megtették a töb-
biek is. Nem kaptunk választ,
pontosabban igen, a vízkikö-
tést.

Úgy érzem magunkra ma-
radtunk. A falu vezetésének
nem számít más, csak hogy
behajtsa a kintlévőségeit
bármilyen áron. 46 ezer forint
hátralékom van, de nem iga-
zán tudom, hogy ez miből
ered. Én fizettem még au-
gusztusban is vízdíjat, pedig
a mérőóra nincs a nevemen.
Másfél éve lakom ebben a
házban. Fürdőszoba nélkül
mennyit fogyaszthatunk?! A
közikifolyó nagyon messze
van, szerintem a törvényben
meghatározott 150 m-től
messzebb. Hidegben, fagy-
ban járunk a kúthoz a többi
szegénnyel együtt, hogy inni,
mosakodni és néha főzni
tudjunk. Több fórumot meg-
kerestem, még a kisebbségi
ombudsmanhoz is írtam, de
eddig még semmi nem válto-
zott. Süket fülekre talált a
segélykiáltásom. A többiek
félnek a megtorlástól, in-
kább hallgatnak. Nekem már
nincs mit vesztenem.”

Megkerestem a település
első számú vezetőjét, **Dr.
Őze Sándor** polgármestert,
hogy reagáljon Miklós pa-
naszára.

„Nyilvántartásunk alap-
ján Rácz Miklós vízdíj hát-
raléka első alkalommal
1999 évben keletkezett, majd
ez az összeg a következő két
évben tovább halmozódott.
Első felszólítást a (csatolt
tértivevény alapján) 2001.
07. 21-én vette át, melyre
nem reagált. 2002 májusá-
ban részletfizetési kedvez-
ményt ajánlottunk fel ré-
szére, melyet elfogadott.
Kéthavi törlesztéssel vállalta
a hátralék összegének be-
fizetését, mely nem történt
meg. Méltányolva szociális
helyzetét és egészségügyi ál-
lapotát, 2003 márciusának
végén új megállapodásban
havi 3000,- Ft törlesztő rész-
letben állapotunk meg. Ezt
segítve a következő hónap

Ezek után 2004. augusztus 12-én a tartozás nagyságrendje miatt, újra felszólításra került azzal, hogy amennyiben nem rendezi hátralékát, a községi ivóvízhálózatból kizárjuk. Még ebben a hónapban 1000,- Ft befizetésével újabb részletfizetési megállapodást ajánlott, de a további befizetések nem történtek meg. Mivel a fennálló vízdíj tartozása 54.621,- Ft-ra emelkedett, 2004. november 12-én kizárásra került a községi vízellátásból.

Megjegyzem, hogy lakóingatlanához viszonyítva 150 méteren belül közkifolyó található, így jogszabályi előírások szerint, számára biztosított az egészséges ivóvíz, mely ellenőrzésre is került.

Az elmúlt öt évben egyébként **14 ingatlan került kizárásra**, 50.000,- Ft feletti vízdíj hátralék esetén. Amikor a hátralék teljes összege befizetésre került, a közüzemi vízhálózatba a visszakapcsolások megtörténtek, így **10 ingatlan esetében a visszakötés megtörtént.**

Rácz Miklós 1998. novembere óta lakik a már említett címen. Mivel az évek során együttműködését tekintve hitelét veszítette, így csak a vízdíjhátralék rendezése után tudjuk a hálózathoz vissza-csatlakoztatni.

Rácz Miklós közhasznú munkavállalásával kapcsolatban a következőket tudom elmondani.

Rácz Miklós részére az I. fokú Orvosi Bizottság szakvéleményében 50%-os munkaképesség csökkenést állapított meg. Nem rendelkezett megfelelő munkaviszonnyal, így a Nyugdíjbiztosítási Igazgatóság nem állapított meg részére ellátást. Ennek ellenére ügyfelünk nem volt ellátatlan.

mivel a Gyermekvédelmi Intézet utógondozói ellátást folyósított számára 24. éves koráig.

A Megyei Munkaügyi Központ Szolnoki Kirendeltségének Martfűi Irodája által kiadott igazolások alapján az egy éves együttműködési kötelezettségének eleget tett, ezért – kérelmére – 2003. december 15-től **aktív korúak rendszeres segélyében** részesült. Ügyfelünk több alkalommal kereste fel hivatalunkat munkavállalási szándékkal, ezért 2004. április 19-én – a **Cigány Kisebbségi Önkormányzat** vezetőjének javaslatát is figyelembe véve – a munkaügyi központ által támogatott **közhasznú munkavégzésre** értesítettük ki (melynek keretében elsősorban roma származásúak, pályakezdők, 45. éven felüliek foglalkoztatására volt lehetőség), melyet el is fogadott. **A program szerint 2004. május 01-jétől október 31-ig dolgozhatott volna**, ezért az előírások szerint, e munkaviszony létesítésére tekintettel, az aktív korúak rendszeres segélyének folyósítása megszüntetésre került. Azonban a közhasznú munkavégzés megkezdését követően 4 nappal már orvosi igazolással volt távol, majd június 1–11-ig tartó időszakra, táppénzre nem jogosító igazolást csatolt, s végül június 14-én közös megegyezéssel kérte, hogy szüntessük meg munkaviszonyát. Így mindösszesen 19 munkanapot dolgozott le.

2004. június 22-én újra igényelte az aktív korúak rendszeres szociális segélyét, amely megállapításra került a törvényben szabályozottak szerint havi 16.240,- Ft összegben. Azonban majd egy hónappal később július 19-én a Munkaügyi Központ Martfűi Irodája határozatban értesítette Hivatalunkat, hogy június 29-vel Rác Miklós a munkanélküliek nyilvántartásából törölte, mert az előírt együttműködési kötelezettségének nem tett eleget. Ezért együttmű-

ködés hiányában 2004. június 29-től részére az aktív korúak rendszeres szociális segélyének folyósítását megszüntettük, és határozattal köteleztük a jogtalanul felvett segély összegének a visszafizetésére, amely egyébként két napra vonatkozott.

Majd történt egy fordulat, ugyanis Miklós augusztus 9-én a Megyei Munkaügyi Központ Martfői Irodájának orvosi igazolás becsatolásával bizonyította, hogy betegsége miatt nem tudott megjelenni a közvetítő lappal. Így az Iroda értesítette hivatalunkat, hogy a kiadott határozatát, melyben az együttműködés hiányáról rendelkezett, visszavonta. A hivatalos értesítés alapján természetesen, az aktív korúak rendszeres szociális segélyét megszüntető határozat is visszavonásra került. Jelenleg is ezt az ellátási formát folyósítjuk részére.

A fent részletezettekből megállapító, hogy Önkormányzatunk – mind a vízszolgáltatás során, mind az ügyfél többirányú szociális ellátásai alkalmával – az önkormányzati törvény, valamint a kapcsolódó jogszabályok előírásainak fegyelmezett betartásával, a legrövidebb eljárási (ügyintézési) határidővel dolgozott, mindenkor a méltányosság szempontjait is figyelembe véve.

Véleményem szerint ügyfelünk származása miatt nem kerül hátrányos helyzetbe! Ezt a határozott véleményemet megerősíti az is, hogy Miklós esetenként átmeneti szociális segélyben is részesült. Ezen túlmenően képviselő-testületünk Szociális és Egészségügyi Bizottsága közgyógyellátásra jogosító igazolványt is megállapított részére méltányossági jogcímen, mely 2005. 11. 23-ig érvényes.

2004. november 24-én
kelt levelemben mindezek-
ről tájékoztattam a Nemzeti
és Etnikai Kisebbségi Jo-
gok Országgyűlési Biztosát,

Dr. Kaltenbach Jenő Urat
is."

A közelmúltban **Pókász Endre** tollából olvashattunk Cibakházáról „A határozottság fizetésre ösztönöz” címmel egy témába vágó cikket, amelyben olvasható, hogy a helyi hivatal az adósságrendezés területén „bekeményít”. Ezt olyannyira komolyan vette, hogy külső adósságkezelő céget bízott meg a kintlévőségek behajtásával, amely a tartozás összegére gyakran az ugyanolyan összegű kiszárlási díjat is ráterheli. A sajátos adósságkezelési program hatékonynak bizonyult, hiszen jócskán előmozdította a lakosok fizetési kedvét. De valóban pusztán kedv kérdése lenne?! Számoljunk egy kicsit. Miklós 16 ezer forintból él. Tudják mit? Ne is számoljanak, mert higgyék el hamar elfogy! Pusztán érezzenek bele helyzetébe! Alig 30 éves, s mennyi tortúra áll mögötte. Állami gondozás, tartós betegség, mindennapi megélhetési problémák... S mi jóléti államról beszélünk, ahol őt „**üggyféként**” **emlegetik**. Persze nem állítom, hogy a decentralizált hatalom nincs nehéz helyzetben, amikor a lakosság több milliós tartozást halmoz fel, a működést viszont mindenáron biztosítania kell. Tudom, hogy egy polgármester sem varázsló, s amikor kénytelen törvényes eszközök bevetésével mindent elkövetni a fennmaradásért, hát nem éppen ő lesz a legnépszerűbb ember.

Valahogy mégis azt érzem, hogy a segítő akarat, az együttműködés és a közös törekvés az elfogadható megoldásra mindkét fél részéről hiányzik.

Skandáljuk a jogainkat, kötelességeinket már kevésbé. Intézkedve törvények mögé bújunk, és közben elfelejtünk hivatalos levél nélkül beszélgetni, és elfelejtünk olyan értékeket mint az **emberi méltóság és szolidaritás.**

Lukács Ilona

Kislány, táncolj, kapsz kenyeret!

Egyik este jöttem haza Pestről, a vasútállomással szemben van egy élelmiszerbolt, és három ismerős cigányembert láttam ott, amint hadonásznak, és nagyon hevesen mondanak egymásnak valamit. Közlebb mentem, és azt hallottam, hogy a polgármestert szidják irgalmatlanul. Nem értettem minden szót, de azt többször is hallottam, hogy „Megverjük! Megverjük!” Miért akarják ezek megverni a polgármestert? Nem ment ki ez a fejemből, amíg az autóbuszon utaztam haza, a Vaskapu utcába. A cigányokat is ismertem – tudtam, milyen hamar felmegy náluk a pumpa –, de a polgármestert is, mert abban a zeneiskolában volt zene-tanár, ahol az én két lányom tanult. Csak szépeket hallottam róla. Nagyon jó és okos embernek ismerték az iskolában is, és mióta polgármesternek választották, azóta is úgy tartottuk, hogy ő egy nagyon jó és okos ember.

Akkor az lehet, hogy a cigányok és a polgármester nem értik egymás nyelvét. A polgármester nem tud a cigányok fejével gondolkodni, a cigányok pedig a polgármesterével. Én viszont a cigányokéval nagyon jól tudok – mint közülük való –, de a polgármester úréval is. Mi lenne, ha én lennék a közvetítő közöttük? Talán itt is, meg ott is a hasznomat vehetnék. Leszálltam a buszról, és hazáig azt forgattam a fejemben, mit lehetne tenni. A romáknak, annyi

szent, van okuk panaszcra. Abonyban a cigányok 90 százaléka munkanélküli! Hát van mit tenni. Odahaza a férjemmel is erről spekuláltunk lefekvésig. Így most utólag belátom, álmokban ringattuk magunkat több dologban... de álmok nélkül hozzá se fogjon az ember semmihez. Bárcsak a polgármester alkalmat adna, hogy legalább azt, ami az erőnkől kitelik, valóra válthassuk!

Tanfolyamokat kellene indítani. Ez jutott az eszembe legelőször. Írni-olvasni már addig is megtanítottam az analfabéta romákat, de ez nem elég. Olyasvalamit kellene megtanulniuk, amivel rögtön pénzt is kereshetnének. Másnap találkoztam az utcán a polgármesterrel, és elmondtam neki, hogy mit szeretnék. Megköszönte, majd átgondolja, és szólni fog. De láttam rajta, hogy fog ez menni. Amint később megtudtam, negyvenötven roma van ott mindig a fogadónap-

ján, és ő iparkodik, iparkodik, de nagyon sokszor nem tudja túlharsogni a hangjukat. Lehet abban valami, hogy egy cigányasszony talán jobban fogja érteni őket.

Ez 1993-ban történt, egy keddi napon. Szerdán a polgármester kiküldött hozzám egy levélkével egy fiatalasszonyt. Aranka, holnap reggel jöjjön be az önkormányzathoz. És ettől kezdve részleges munkában – mert rokkantnyugdíjas vagyok – elkezdtem dolgozni a polgármesteri hivatal szociális osztályán. A legbüszkébb a

két, tartós munkanélkülieknek szervezett tanfolyamra vagyok, a rongyszőnyegszővésire a nőknek, és a műanyag-feldolgozásra, vas-hasznosításra a tartósan munkanélküli férfiaknak. 1995-ben fogtam hozzá, hogy ezek meglegyenek. Hosszú lenne felsorolni, mi mindennel járt ez, de két év után elmondhattam, hogy sikerült, sőt, újabb tanfolyamot is indítottunk. Legalább annak a pár tucat embernek lesz valami a kezében, amivel valahogy elboldogulhatnak. Talán annak is meglesz



A fotón jobbra Raffael Jánosné

az értelme, hogy Szolnokon, a börtönben szövést és cigány nyelvet tanítok. Csepp a tengerben? Hát igen. De mégiscsak valami.

Kislánykoromban szabad voltam, mint a madár. Nélkülöztünk, de oda se neki! – élveztük azt a sok színt, azt a változatosságot, amit az élet adott. Cegléden laktunk, de megfordultunk mi az országban mindenütt. A szüleim kereskedők voltak, piacról-piacra, vásárról-vásárra, búcsúról-búcsúra jártak. Nekünk, gyerekeknek meg az volt a dolgunk, hogy kimenjünk a terepre, és mindent előkészítsünk az árusításhoz. Hú, de mennyire szerettük ezt a foglalatosságot! Már előre vártuk, hogy eljöjjön az a nap. Szaladtunk haza az iskolából, egyikünk felült a bakra, és hó! Hajtottuk a lovakat, hogy minél előbb odaérjünk. De az igazi mulatság csak ott kezdődött. Kikakni szép mutatósan az árut, rászógni a vevőre azt is, amit nem nagyon akart, jót kuncogni, ha valakit be tudunk csapni az árákkal: ez milyen buta, hogy hagyta magát! Mi meg milyen okosak vagyunk, hogy rá tudtuk őt szedni. Csak az volt a baj, hogy az aput nem tudtuk rászedni. Rögtön rájött, hogy rosszkodtunk, és jól kikapunk, hogy miért csináltuk ezt. Becsületes kereskedő volt az apám – és jó kereskedő is, mert tudta, a vevőt csak egyszer lehet becsapni. Többé felé se néz annak a kereskedőnek. Mi is tudtuk ezt, de ízlett a tiltott gyümölcs. Jaj, de jók voltak ezek a kiruccanások! Szabadok voltunk, nem parancsolt senki, jöttünk-mentünk, csak azért is rosszkodtunk, és hogyha kellő pénzt össze-sepertünk a vásározással, attól fogva azt tehattunk, amire kedvünk támadt.

Mikor később – nem sokkal a gyermekem születése után – gyárba mentem dolgozni, börtönben éreztem magam. Mindennap pontos időben beérkezni? Estig

egyhelyben lenni, akár egy faszent? Azt tenni mindig, amit megparancsolnak? Majd kiugrottam a bőrömből, szerettem volna elszaladni, de nem lehetett. Másnap megint ugyanazok a mozdulatok. Ugyanaz a fesszes fegyelem. De azt azért valahogy még kibírtam volna. Hanem azt már sehogyan sem, hogy nap mint nap a legrosszabb munkákat rakták eléem. Amit mindenki visszadobott, hogy ő ezt nem csinálja. – Adjátok csak oda annak a cigánylánynak! Meg voltam szeppenve, elfogott a tehetetlenség érzete ebben az idegen és ellenséges világban. Dehogy is mertem volna szétütni közöttük, mint gyerekkoromban, amikor valaki rám kiabálta, hogy te cigány. Mert akkor nekimentem annak, aki csúfolódott, és jól elagyabugyáltam. Bevallom, nem csak a sérelem miatt. Nagyon szerettem akkor még verekedni, ez az igazság. Már nem voltam kisgyerek, amikor majdnem megfojtottam valakit. Ez a nagyapám háza előtt történt. Sokszor elmentem hozzá, és ilyenkor a biciklimet mindig a ház falának támasztottam, féltem egy kicsit, hogy elviszi valaki. Az, hogy felvigyem a nagyapámhoz, szóba se jöhetett. Kihajít a bicajjal együtt, de előbb jól megkapom a magamét: Lánynak – biciklizni!? Hányszor kaptam emiatt a nagyapámtól! Meg más miatt is, ami nem egyezett az ő felfogásával. Néha bizony még meg is pofozott, ha valamivel felmérgecskítettem. De akármennyit kaptam tőle – senkit se szerettem úgy, mint a nagyapámat. Még most is imádom, 84 évesen.

Csodálatos ember ő ma is. Hát még fiatalkorában! Először is, nagyon szép férfi volt. És méltóságteljes. A külseje, a tartása, a beszédmódja, minden – akár egy grófé. Az emberek utánanéztek az utcán, és a nők bolondultak érte, ha magyar

nő volt, ha cigány. Ő meg válogatott közöttük. Ha cigány nő volt, ha magyar. Csak szép legyen. A szépekből is talált minden ujja egyet. Az egyik barátnője egy gyönyörű szép cigány nő volt. Kalapban járt, ez a roma nőknél nagyon kirívó dolog: nem is láttam akkoriban más cigány nőt kalapot, egyedül csak őrajta. És lopós volt. Haj, de mennyit lopott! Értékeket. Aranypénzeket. Kihasználta, hogy mindenki bámulja a szépsége miatt, a magyarok is – megbíztak benne, és ő meglapta őket. Volt úgy, erre nagyon jól emlékszem, hogy kötényben hozta haza az aranypénzeket. Sosem tudtuk meg, hogy honnan való. Arról, ami ő közte meg a nagyapám között volt, mindenki tudott. Még titkolóznia se kellett. Ha egy nő volt hűtlen, az se volt ritkaság, hogy megsúfították – de ha egy férfit? Miért ne!? Őneki szabad.

Azt, hogy a nagymamám mit érzett emiatt a viszony miatt, nem tudtuk, mert ő sohasem beszélt róla. Mindenesetre nem veszekedett. És hogy ő emiatt otthagyja a nagyapámat? Vagy örökösen szemrehányásokat tegyen? Nem. Szerette, de meg hát, volt tőle három gyereke, hova is mehetett volna velük? Meg minek is ment volna el, amikor máskülönb arany dolga volt a nagyapám mellett. Ő mindig előteremtette a pénzt, épített egy szép házat, adott rá, hogy tiszták legyenek a gyerekek, meg a házban is ragyogott minden, mert ő nem bírt volna meglenni pizokban. Még most is, pedig már megöregedtek, a vendégnek a teraszon kell a papucsot felhúznia – kár lenne bepiszkolni azt a ragyogó parkettát.

Egyszer azért jól emlékszem, mégiscsak rendezett a nagymamám egy emlékeztetes jelenetet. Az a bizonyos kalapos nő hozta ki őt a sodrából – min is vesztek össze?

Már nem tudom – de csúnyán veszekedtek, verekedtek. A végén a kalapos nő leharapta a nagymamám orrát. Az orrát! Jól hallottad. Ma is szépasszony a nagyanyám – de nincs meg az orra hegye. Nevetséges? De minálunk nem volt nevetséges, mert a hűtlen asszonyokat azzal büntették, hogy levágták a hajukat – vagy az orrukat. Igaz, a nagymamám nem lett hűtlen az urához, mégis az ő orrát... de az volt a helyzet, hogy előbb ő akarta levágni a kalapos nő orrát, nagyapám biztatására, aki lefogta a kalapos nő kezét, és a nagyanyámnak azt kiabálta: vágd le az orrát! Vágd le az orrát! De nem volt kés a nagymamámnál. A kalapos nő kiszabadult és a fogát használta. Így rövidült meg a nagymama orra.

De én akkor is a nagyapám pártján álltam. Mindig az ő pártján álltam. Pedig nem egyszer én is jókat kaptam tőle – ha nem is harapta le az orromat. Ma is jól emlékszem arra az esetre, amikor egyszer otthon felejtettem az értesítő füzetemet. Éppen akkor feleltem magyarázóan, a tanító ötöst akart adni, no de nem volt nálam az értesítő. Minden áron be akarta írni az ötöst, hát szólt az egyik fiúnak, vigyen haza engem a kerékpárján. Haza is vitt, én mögötte ültem a csomagtartón... és akkora pofont kaptam a nagyapámtól, hogy nekiestem a falnak. Először azért, mert biciklin jöttem. Másodszor azért, mert egy fiúval jöttem. Harmadszor azért, mert egy magyar fiúval jöttem.

Ő lovakkal foglalkozott egész életében. Hát mivel tudott a cigányember pénzt keresni? A ló volt a kereseti forrás, a ló volt a becsület. Akinek lóva volt azt vették minálunk emberszámba. Nagyapám annyira megsajnálta azt a cigányt, akinek nem volt lóva, hogy behívta őt az istállóba. Na, gyere, nézd meg, melyik tetszik! És neki adta azt a lovat. Ha nem

volt kocsija, egy hónap múlva adott rá pénzt. – No, ha lovad van, legyen kocsid is, pajtás!

A dédapám is lovakkal foglalkozott, biztosan az ő apja is, és visszafelé menve ki tudja meddig. A vérükben volt, hogy értsenek a lovakhoz. Szemre megtudták mondani, hogy az a ló hány éves, mi a baja, mitől lesz kehes, eret vágta rajta, hogyha kellett, felismerték a betegséget, sokszor többet tudtak segíteni rajta, mint az orvosok. De senki annyira nem értett minálunk a lóhoz, mint a nagyapám. Ezért volt olyan nagy a tekintélye – amellet, hogy írni-olvasni, számolni tudott –, ezért volt a szava döntő minden dologban, de leginkább azokban, amikben ló volt a vita tárgya. Az egyik cigány eladta a lovát. A vevő fizetett, de amikor hazaért, azt látta, hogy a ló köhög, fűjat, fullad – hiszen ez kehes! Szaladt vissza a lóval az eladóhoz, de a cigánynak esze ágába sem volt visszaadni a pénzt. Vitatkoztak, a végén abban egyeztek meg, hogy a nagyapám döntse el, kinek van igaza. Ő aztán szigorúan megparancsolta az eladónak, hogy adja vissza azt a pénzt, amivel a vevőt becsapta. És vissza is adta. Mert amit a nagyapám mondott, az szentírás volt. Cigány csapjon be cigányt? Azt a nagyapám nem tűrte el. De mi tagadás? Hogyha nem cigányt csapott be a lókereskedő, ilyen ügyben a nagyapám nem ítélkezett. Aki olyan buta, hogy rá lehet szedni – az megérdemli a sorsát.

Hogy nekem is szentírás volt-e a szava? Ezt így azért nem merném kijelenteni. Hát ugye, szerettem verekedni, amiről hallgattam, mint a sír. Hát ugye, bicikliztem, ami őszerinte nem való egy lánynak. Meg arról se számoltam be én öneki gyerekkoromban, hogy én akkor még, mi tagadás, nagyon szerettem lopni. Hát például, a közelünkben volt

egy kertészet, és onnan elcsentem egy pár szál virágot. Annyira megtetszett! Szerettem volna megkapni, de nem volt rá pénzem – hát beosontam... aztán kiosontam. A pozsonyi kiflit is nagyon szerettem, addig bámultam rá, amíg egyszer csak a kezemben volt. Mákos és diós. Szép sárga. De a pénztárosnő észrevette. Kikapta a kiflit a kezemből, elmondott mindennek – én meg cserébe megátkoztam őt. De loptam én mást is, mert nagyon szegények voltunk. Az anyám elment vásárolni, kecske és birkabőrrel kereskedett, akkor ez nagy sláger volt – én meg a gyerekekkel egyedül maradtam. Hideg volt a kályha, üres volt az asztal, mit csináljak? Loptam fát és szenet a vasútnál. Meleg lett, a gyerekek nem fáztak, mi rossz van ebben? Nem találtam akkor benne semmi rosszat. És kértem is pénzt, kaptam is pénzt, szívesen adták nekem, mert helyes kislány voltam. És igen jól tudtam táncolni. Volt egy öreg néni, az mindig bízott: táncolj, kislány, kapsz kenyeret! Táncoltam és adott egy hatalmas, gyönyörű házi kenyeret. Még egészen friss volt.

Egyvalami volt, amivel szívesen dicsekedtem el a nagyapámnak. Az imádott iskola. Nagyon jó tanuló voltam. Csak énekből és tornából volt négyesem, a többi mind ötös. De a szüleimnek nem beszéltem az osztályzatokról – minek? Ötöst kaptam, kettést kaptam, mindegy volt nekik. És legjobban szerettek volna kivenni az iskolából – a fiúnak még üsse kő, de a lánynak, minek a tanulás – csak azért nem vettek ki, mert jöttek a felszólítások. Hiszen kötelező volt az iskola. Sírta, de másik oldalról kicsit meg is értettem őket. Az apám alig volt otthon, mert vásárolt, az anyám meg a bőrökkel házról-házra járt – ki vigyázzon a kicsikre, ki adjon enni nekik? Persze

hogy a legnagyobb leány. Az én voltam. Úgyhogy azt is megcsináltam, meg a tanulást is. Hajnalban kitakarítottam, meg is főztem, ha nem volt otthon az anyu – aztán rohanás az iskolába. Hazamentem, akkor megint a mosás, főzés, takarítás. Mikor már mindenki lefeküdt, én akkor vettem elő a leckét, a paplan alatt. Mert a villanyt nem szabadott égetni. Hogy azért lássak egy kicsit, meggyújtottam a gyertyát, egyik kezemben az, a másikban a könyv – egyszer ki is gyuladt fölöttem a paplan.

Az volt az álmom, hogy fehér köpenyben eladó legyek, de míg mások hármassokkal is bekerültek a kereskedelmi iskolába, én a jelessel sem voltam elég jó nekik. De miért? Mert egyszerű ruhában mentem el felvételezni? Vagy azért, mert úgyse vennének fel egy cigánylányt eladónak? Gimnáziumba felvettek volna, de azt nem engedték meg odahaza. Úgyis férjhez mészt. Minek ez neked? Az anyám sohase járt iskolába – talán ezért nem vette azt semmibe. A nyolc év alatt csak egy szülőiértekezletre jött el, akkor is azért, hogy kieszaközölje, ne kelljen a tornórán levetköznöm tornaruhára. Mert mi, cigányok egymás előtt sohase vetköztünk, öltöztünk, soha nem mondtunk ki nemhogy durva, de egyáltalán a szexre vonatkozó szavakat, nem volt téma a szex. Egyáltalán. Lehet, hogy hihetetlen, de én nem emlékszem, hogy észrevettem volna, márhogy az anyám és az apám között mi történt. Pedig egy szobában aludtunk, amíg férjhez nem mentem. 17 évesen. Nálunk az volt a szokás, hogy a szülők hozták össze a házasságot. Az én nagyszüleim, szüleim, és az ő szülei, nagyszüleik ismerték egymást. Megállapodtak, hogy mi összeházasodunk. A nagyapám vitte ebben a prímet, ő ezt így akarta, és nem engedett. Ugyanígy volt a fiú

szüleinél is. Önekek még külön okuk is volt rá, hogy sürgessék a dolgot. A kollégiumban, ahol a nekem szánt fiú lakott – gázszerelői szakmát tanult-, volt nekik egy német barátnője. Szerette, el is vette volna, de a szülei nem engedték. Oláh cigány fiúnak csak oláh cigány lány lehet a párja. Mi oláh cigányok voltunk. A fiú is. Ez így jól összejön, no de egy német lányt elvenni!

A cigánygyerekek neveltetése annyira irányítva van, annyira hallgatnak a szüleikre, hogy nem is háborognak, ha rájuk parancsolnak, hogy ezt tedd, vagy azt ne tedd. Így aztán – ahogy Raffael Jancsi ki volt jelölve nekem, én is ki voltam jelölve neki. Isten neked, fakeseszt. De ez még semmi. Nekem a dologról egy árva szót se szóltak. Csak itt hallottam valamit, ott hallottam valamit. A férjem is így lehetett vele, mert amikor egyszer összeláldoztunk – régen ismertem, mert a bátyám barátja volt –, még csak nem is célozott rá, hogy mi is készül. Én meg azt mondtam neki: – Hallom, hogy mit beszélnek a cigányok. – Mit? – Hát, hogy nemsokára jönnek engem megkéretni. Nem szólt semmit, én se mondtam utána már egy szót sem. Ennyi volt. Egyszer aztán, egy márciusi napon, sokan eljöttek hozzánk. Az egyik férfi elkezdett kérdegetni: Szeretnél-e férjhez menni? Mit gondolsz a házasságról? Tettszik neked ez a fiú? De nem sokat törődtek vele, hogy mit felelek. Ha ezt mondom, vagy azt mondom, mindenképpen úgy lesz, ahogy ők akarják. De én szívből mondtam, hogy igen, akarom ezt a házasságot. Tettszett nekem a fiú – nagy szerencsémre, mert ha nem tettszett volna, akkor is hozzá kellett volna mennem. Göndör hajú, jóképű, intelligens fiú volt, a nők mindig irigyelték tőlem. Örültem, hogy a felesége lehetek.

De hogy visszatérjek arra

az esetre, amikor megakar-
tam valakit fojtani, az tör-
tént, hogy lejövők a nagy-
apámtól, és ahogy nyúlok a
bicikliért, hangot hallok va-
lahonnan a sötétből: el ne
lopd a biciklimet, te büdös
cigány! Na, csak ez kellett!
Mögéje mentem, hátulról
megmarkoltam a nyakát, és
nekifogtam, hogy én ezt a
szemetet most rögtön meg-
fojtom. Úgy szedtek le a
nyakáról. Maga ez a szó
akkora dühöt váltott ki be-
lőlem! Később rájöttem, ha
én így gyűlölök, hát
akkor mivel vagyok különb
náluk! De akkor szívből
gyűlöltem azt a fiút.

Valamiről még nem be-
széltem, pedig azt nem lehet
kifelejtetni, mert hozzátar-
tozott az életünkhöz. A jóslás.
A nagyanyám is jósló, az
anyám is. A nagynéném is
szeretett jóslani. Mondtam a
nagynénémnek, tanítson
meg engem is. – Figyeld
meg, hogy csinálom! Megfi-
gyeltem és hamarosan már
tudtam is a fortélyokat. Én
cérnával tudok nagyon jól
jóslani. Négy szál cérnát
veszek elő. A négyből hár-
mat odaadok annak, aki
jóslatot velem. Kösse cso-
móra a cérnákat, aztán adja
vissza. Ha eltűnnek a cso-
mók, akkor teljesül a kíván-
sága. A trükk abban van,
hogy amíg ő a csomókötés-
sel van elfoglalva, én addig
egy másik cérnaszálát úgy
csúsztatok a középső vagy a
gyűrűs ujjam hosszú körme
alá, hogy ezt az illető ne ve-
gye észre. Mikor az ő cér-
naszálát visszaadtam, én –
miközben szavakkal el-
vonom a figyelmét –, kive-
szem a körömöm alól a cso-
mó nélküli cérnaszálát, a
másikat gyorsan eltüntettem.
Örvendezve mondom: no
lám, eltűntek a csomók, úgy
lesz minden, ahogyan maga
szeretné. S hát – a mutat-
ványom közben azt szedek
ki belőlük, amit csak akarok.
Ők azt hiszik, ha így olvasok
a gondolatokban, akkor már
megbízhatnak abban, amit
mondok nekik. Ha valakiből

kinézem, hogy másodszor is
áldozna a jóslatásra, annál
nem csinálom meg a cérna-
trükköt, hanem azt mondom
neki: nem tűnt el a csomó, az
Isten most nem hallgatta
meg a kívánságát. Majd ha
újra eljön, biztosan meghall-
gatja. Megint eljön, tényleg
eltűnik a csomó, de akkor
már kétszer fizetett nekem.
És tudod mi a különös do-
log? Ami akkor nagyon tet-
szett nekem? Az, hogy ami-
kor elhívtak a lakásukra
jóslatni, azt láttam, ezek
gazdag emberek. Tanult
emberek. Mi meg tanulatlan
cigányok vagyunk, és be-
tudjuk őket csapni, és
hasznot tudunk húzni be-
lőlük. Nem bántott a lelkiis-
meretem emiatt. Miért olyan
buták? De meg – nem állt ez
az egész csupáncsak csalás-
ból. Erős késztetés, készség
is kell ahhoz, hogy belelás-
sak, beleérezzek egy másik
ember érzéseibe. Ugye, ve-
led is megtörtént nem egy-
szer, hogy úgy érezted,
mintha valaki a szádba adná
a szót? Nem gondolkodsz,
hanem minden, amit teszel
vagy mondasz, csak úgy jön
magától. Ilyen lehet az ihlet
is a művésznél. Valahogy
így vagyok én a jóslással is,
amikor nem pénzért csinál-
lom. Ilyenkor tényleg csak
az van előttem, hogy segít-
sek annak a másiknak ki-
mászni a bajból, mert jóslat-
tatni az megy el leginkább,
aki bajban van. Kiveszem
belőle, hogy mi bántja, pedig
talán még soha nem mondta
el senkinek. Ez már maga is
megnyugvást, biztonságot
ad. Aztán, mivel nagyon
beleérzek a helyzetébe, tu-
dok is tanácsokat adni neki.
Ha más adná, bizonyára
elhárítaná, de akinek a jöste-
hetségében megbízik, abból
az Isten szól, hallgatni kell a
szavára. És megfogadja. Be-
teljesíti önmaga a jóslatot.

A munkahelyemen nem
pénzért csináltam. Nem is
akartam akkor már csinálni,
de nem hagytak békén, hogy
Aranka, jóslj nekem! Aran-
ka, jóslj nekem! Megtettem

néha, de egyszer aztán tör-
tént valami. Volt egy főnö-
kőm, nagyon szerettem, és
ez a szép és kedves asszony
sírt, zokogott, amikor azt
mondtam neki, hogy a férje
megcsalja. Tényleg meg-
csalja, képzeld el. Németor-
szágban dolgozott, és ott.
Sejtette, hogy így van, de
amikor én ki is mondtam –
mert amiket kivettem be-
lőle, abból nagyon jól leszűr-
hettem, és hát a megérzésem
is közrejátszott –, ez az asz-
zony egészen összeroskadt.
Akkor éreztem először, hogy
galád dolog ezt tenni azok-
kal, akik megbíznak ben-
nem, és megfogadtam, hogy
nem jósolk többé. De vala-
mi azért ezekből a jóslási
gyakorlatokból megmaradt.
Talán többet tudok az em-
berekről, mint mások, talán
jobban megbíznak bennem,
mint másokban. Átjárnak
hózzám csak úgy beszélget-
ni, kiöntik a szívüket, és már
ezzel is segíték nekik. Persze
mással is, főleg, mióta az
önkormányzatnál dolgozom.
Ezer apró dolog, de sokszor
nagyobb ügyek is, amiket el
tudok intézni. Most talán
még többet tehetek majd,
mert megválasztottak ki-
sebbségi önkormányzati
képviselőnek.

Most akkor visszamegyek
oda, amiről már beszéltem –
hogy miképpen ismerked-
tem meg én a Mechanikai
Műveknél a munkásérettel.
Akkor adtam be a kislá-
nyomat a bölcsődébe, ő ott
sírt, én meg odahaza. Négy
nap után azt mondtam, nem
megyek be többé. És másho-
va se megyek. Semmiféle
gyárba. Pedig nagyon kellett
otthon a pénz. Aztán egy
tündéri nő a bérszámfejtés-
ből megkeresett a lakáso-
mon. Kérdezte, Aranka, mi-
ért nem jött dolgozni? Jöjjön
vissza, áttettem egy másik
helyre! Visszamentem. Át-
tettem a kismamaszalagra –
ott is éreztem, hogy nekem
adják a legrosszabb munká-
kat, de azt mondtam, azért is
megmutatom, hogy meg-
csinálom azt is. Megcsi-

náltam. Látták, hogy nem
tudnak kifogni rajtam, és
elfogadtak. Annyira meg-
szerettek, hogy mindenki azt
akarta, az ő párja legyek.
Egy év múlva megválasztot-
tak brigádvezetőnek és bi-
zalminak. Szépen is keres-
tem, 3000 forintot, jó pénz
volt az akkor. Aztán átmen-
tem a Mechanikai Művektől
egy kötődébe, ott egy na-
gyon aranyos főnökünk volt.
Egy tanfolyam elvégzése
után meős lettem. Ott is na-
gyon szerettek, ott is megvá-
lasztottak brigádvezetőnek,
mert mindig kiálltam a mun-
kásokért.

Sokat javított rajtam, hogy
elmentem dolgozni. Munká-
sok közé kerültem, láttam,
milyen az életmódjuk, én is
sok mindent ellestem tőlük
abból, ami tetszett. Hozzá-
szoktam a rendszerességhez,
ahhoz, hogy fegyelmezetten
a munkára kell figyelni.
Láttam, mennyi munka van
azokban a dolgokban, ami-
ket én néha elcsentem, és so-
ha többé nem loptam el még
egy gombostűt sem. A jós-
lást is végleg abbahagytam.
Mindkét gyermekemet tanít-
tattam, ne járjanak úgy,
ahogy az anyjuk járt a tanu-
lással.

Valaki felfigyelt rá, hogy
azzal a kis cigánylánnyal mi
van? Hiányzik a munkahe-
lyéről, de miért? Gondolt
rám, valami arra indította,
hogy eljőjjön hózzám.
Hogyha nem keres meg, ha
nem szán időt rám, akkor
minden másként alakult
volna az életemben. Ennyin
múlik ez. Kár, hogy nem
mindig így történik.

Részlet

Juhász Júlia:
Találkoztam boldogul
cigányokkal is
című kötetéből.
(1999)

A kötet megrendelhető
az alábbi címen:
TANINFO Bt
Budapest
Silvanus sétány 33.
1031



Újszerű családgondozási program Ózdon

A kisgyermek „beleszületett” hátrányos helyzetűbe, védtelenek és kiszolgáltatottak.

„Alapvető társadalmi érdek, hogy a hátrányos helyzetű rétegek, családok felzárkóztatása irányított és szervezett folyamatok keretében – belátható távlatban megtörténjen. Ennek hiányában a „lecsúszás” az esélytelenséghez és a megalázó élethelyzetek sokaságához vezethet” – nyilatkozta lapunk érdeklődésére Egyed Gréta, az ózdi Területi Szociális Gondozási Központ vezetője, a Családsegítés irányítója.

A szociális szakember beszélgetésünk elején arra is rámutatott, hogy a felnövekvő nemzedék szempontjából rendkívüli jelentősége van annak, hogy a társadalmi kirekesztettségük lehetőségei mielőbb megszűnjenek. Különösen igaz ez az élet kezdetén lévő 0–6 éves kisgyerekekre, akik sajnos „beleszületett” hátrányos helyzetűbe, védtelenek és kiszolgáltatottak. Pedig emberi és állampolgári joguk van a méltó élethez, de ennek beteljesüléséhez sokoldalú állami intézkedésekre, komplex civil segítségnyújtásra van szükség.

Először Angliába vezették be

– Ózdon az Egészségügyi, Szociális és Családügyi Minisztérium pályázata segítségével

gével 2004. elejétől egy újszerű családgondozási program indult útjára, amelyet először Angliában vezettek be „Sure Start” azaz „Biztos Kezdet” elnevezéssel. A Családsegítő Szolgálat tizenhat szervezettel közösen, sikeresen pályázott, így kezdődhetett el az a program, amelynek a lényege az, hogy a szociális, egészségügyi és oktatási szakemberek sokrétű segítséget nyújtsanak 52 olyan rászoruló családnak, ahol 6 évesnél kisebb gyermeket nevelnek. A kisgyermek számára ugyanis nagyon fontos, hogy a család segítségével korai gyermekkorban leküzdhessek azokat a szociális és egyéb hátrányokat, amelyek iskolás korukra komoly gondot jelenthetnének számukra a beilleszkedésben és a tanulásban. A családok kiválasztását

óvónők, védőnők végezték, s fontos szempont volt, hogy olyan családok kerüljenek be a programba, akik a féléves kísérleti időszak alatt folyamatosan együttműködnek a segítőkkel – mondta Egyed Gréta.

A kísérleti időszak 2004. június végén zárult le, s a szakmai munka keretében védőnők és szülésznőgyógyász szakorvos végezte az egészségügyi felvilágosítást. Pszichológus, fejlesztő pedagógus és logopédus foglalkozott a gyermekek fejlesztésével, a kulturális és szabadidős foglalkozásokat a Bárka Színpad és az Esély Gondozóház biztosította a gyermekek számára. A kisgyermekes anyukáknak kismama klub állt rendelkezésre, az életmód klub pedig az egészséges táplálkozáshoz

nyújtott tanácsadást. A programoknak a Mekksey úti óvoda, a Rombauer téri Családok Átmeneti Otthona, valamint az Alkotmány úti óvoda adott otthont. A családlátogatók rendszeresen segítették a családokat mindennapi dolgok közös megoldásában. A családlátogatók kiválasztására civil szervezetek, illetve oktatási és szociális intézmények javaslata alapján került sor, folyamatos felkészítésükről szociális szakemberek gondoskodtak. A családok is részt vettek olyan képzésekben, amelyek bővítették az ismereteiket az élet minden területéről. A képzések személyi és tárgyi feltételeit a helyi Átképző Központ biztosította, a Munkaügyi Központ segítségével több felnőttnek sikerült közhasznú munkát is találni. Ma-



Foglalkozás az Alkotmány úti óvodában.

gánszemélyek, egyházas és karitatív szervezetek ruha és bútoradoományokkal segítettek a programban résztvevő családokat. Az elért eredményeket az ózdi Családsegítés vezetője a következőképpen értékelte.

– A tapasztalatok kedvezőek voltak, így megalapozták a folytatást. A családok megkedvelték a programot, a szociáliságuk javult. Nőtt a bizalmuk az óvodák iránt, igénylik a közösségi rendezvényeket. A megélhetési gondjaik enyhültek, s aktivizálhatók váltak a környezetük ápolására. Ami azonban a legfontosabb, hogy elhatározták aktív formálói lesznek családjuk és gyermekeik jövőjének alakításában.

Biztos Kezdet II.

A családgondozási program második szakaszának sikeres lebonyolítása (2004. július 1.–2005. június 30.) érdekében a következő intézmények és szervezetek vezetői (Ózdi Családsegítő Szolgálat, Ózdi Gyermekjóléti Csoport, Alkotmány úti Óvoda, Mekksey úti Óvoda, Nevelési Tanácsadó, Ózdi Krízis Alapítvány, Védőnői Szolgálat, Városi Művelődési Központ, Borsod-Abaúj-Zemplén megyei ÉRÁK Ózdi Kirendeltsége, B-A-Z megyei Munkaügyi Központ Ózdi Kirendeltsége, Bárka Színpad, Ózdi Életmód Klub, Máltai Szeretet Szolgálat) kötöttek együttműködési megállapodást. Azt vállalták, hogy 12 hónapon át személyi, szakmai, tárgyi és dologi lehetőségeikkel összhangban támogatják a gyakorlati végrehajtást a résztvevő 26 családnál.

Halmazottan hátrányos helyzet – komplex segítség

A programban résztvevő célcsoport roma származású és halmazottan hátrányos helyzetű. Munkajövedelemmel kevesen rendelkeznek, a családok többsége rendszeres szociális ellátást kap.

– A kiskorú gyermekek nevelése, eltartása családonként differenciált nehézségeket okoz, óvodáztatásuk nem jel-



Családok Átmeneti Otthona II. – Élethelyzetek rendezése. Fotók: Józsa Zoltán

lemző. Életkörülményeik – általában kedvezőtlenek, a lakásaik mérete kicsi, állaga igen leromlott, egészségtelen. A háztartások berendezése és felszereltsége a túlnyomó többség esetében nagyon hiányos. A ruházati ellátottságuk szerény, különösen a gyermekeké. A mindennapi rendszeres táplálkozás biztosítása a családok egy részénél alig oldható meg, a többen pedig rendkívüli erőfeszítéseket igényel a szülőkől. Az életmódjuk leegyszerűsödött, a családok többnyire befelé fordulók. Mindezek ellenére igen figyelemreméltó, hogy a célcsoportban a deviancia és a káros szenvedély csak esetlegesen jelenik meg – összegezte a célcsoport jellemzőit az ózdi szociális szakember.

Egyed Gréta arról is tájékoztatott, hogy a komplex segítség egyik fontos pillérét jelenti a családok aktív gondozása. A családlátogatók rendszeresen felkeresik a családokat, így tájékozódhatnak helyzetükről és szükségleteikről. Közreműködnek a családi és állampolgári ügyek intézésben, gyakorlati segítséget nyújtanak a gyermeknevelés, az életvezetés, valamint a háztartásvezetés területén.

– Munkatársaink mozgósítanak a szabadidő hasznos eltöltésére, a munkalehetőségek felkutatására, a képző és a munkaerőpiaci intézményekkel

való kapcsolattartásra. A krízishelyzetek kezeléséhez a Családsegítő Szolgálat, a Gyermekjóléti Szolgálat és az Ózdi Krízis Alapítvány megbízottai nyújtanak érdemi segítséget. Az informáló-tanácsadó szolgálat célja a rászoruló családok olyan jellegű és mértékű tájékoztatása, amely segíti a probléma megértését, eligazít a megoldás lehetséges útjaiban. Az érintettek gyakorlati segítséget kapnak az írásos dokumentumok elkészítéséhez. Hetente két alkalommal orvos, jogász, pszichológus tart fogadóórát a Családsegítésnél, s ennek keretében kerülnek meghallgatásra a szolgáltatást igénylő személyek. Természetesen a fogadónapokon csoportos foglalkozásokra, tematizált megbeszélésekre is sor kerülhet a közös gondok feldolgozása céljából.

Közösségi programok

A közösségi programok szervezésének kiemelt célja a szabadidő hasznos és kulturált eltöltése. Felnőtt és gyermekfejlesztés történik családias terápia keretében, valamint kiterjedt elvi-gyakorlati egészségnevelés. A Családok Átmeneti Otthona II. és a Mekksey úti Óvoda a helyszíne a Bárka Színpad és Műhely Kulturális Egyesület által megszervezett játszóházaknak, kéz-

műves foglalkozásoknak, zenés-műsoros produkcióknak, amelyek jól szolgálják a szociális alapon létrejött kulturális közösségi fejlődést is.

A Mekksey és Alkotmány úti óvodákban folyó Nyílt Napok keretében az óvónőknek mód nyílik a szülőkkel közvetlen kontaktusok kialakítására, így számos olyan probléma rendezhető, ami a gyermekeket érinti. A program során az óvodák orvost, védőnőt, pszichológust és fejlesztő pedagógust hívhatnak meg egy-egy rendezvényre, akik a jelenlévő szülők számára hathatós tanácsot tudnak adni. Az egészségügyi felvilágosítás erősítését, kiterjesztését vállalta fel az Egészségnevelési Klub, a célok megvalósítása előadások, beszélgetések, gyakorlati bemutatók formájában történik.

– A programban kiválasztott családok és gyermekeik számára – a nyilvántartás ideje alatt – „játék centrum” működtetését biztosítja a Családok Átmeneti Otthona II., mint bázisintézmény. A Nyitott ház programot az teszi indokolttá, hogy a célcsoport által lakott településrészen nincs közterületi játszótér. Összességében tehát a „Bázis Kezdet” elnevezésű program nagyon fontos célja a célcsoport szociális helyzetének és életkörülményeinek javítása, valamint az ellehetetlenült élethelyzetek átmeneti rendezése.

**a hazai roma mikro-, kis- és középvállalkozások piaci esélyeit
és versenyképességét javító
fejlesztések és beruházások támogatására
(Kódszám: SZVP-2005-R)**

**A Gazdasági és Közlekedési Minisztérium pályázatot hirdet
a hazai roma mikro- kis- és középvállalkozások piaci esélyeit
és versenyképességét javító fejlesztések és beruházások támogatására
a Kis- és Középvállalkozói Célelőirányzathól.**

I. A támogatás célja

A pályázati konstrukciónak a hazai roma mikro-, kis- és középvállalkozások piaci esélyeit és versenyképességét javító fejlesztések és beruházások támogatása a célja, különös tekintettel gépek, berendezések és haszongépjárművek beszerzése, már működő vállalkozások tekintetében.

II. A támogatásra rendelkezésre álló forrás mértéke

A pályázat meghirdetésekor a támogatásra rendelkezésre álló keretösszeg: 200 millió Ft.

III. A támogatott pályázatok várható száma

A támogatott pályázatok várható száma: 70–80 db.

IV. Pályázók köre (Támogatásra jogosultak)

Pályázhatnak a magyarországi székhelyű, a devizajogszabályok alapján belföldinek minősülő

- gazdasági társaságok (közkereseti társaság, betéti társaság, korlátolt felelősségű társaság, részvénytársaság, közös vállalat),
- szövetkezetek,
- egyéni vállalkozók,

amelyek kis- vagy középvállalkozásnak minősülnek.

A kis- és középvállalkozások meghatározását a Pályázati Útmutató (IV melléklete) ismerteti részletesen.

A pályázónak rendelkeznie kell a helyi Cigány Kisebbségi Önkormányzat és/vagy más országos, a roma közösség érdekképviseletét ellátó társadalmi szervezet ajánlásával. Az ajánlásnak tartalmaznia kell, hogy:

- a vállalkozás eddigi tevékenysége során hogyan járult hozzá a helyi roma közösség gazdasági és társadalmi integrációjához,
- a vállalkozás foglalkoztatott-e korábban roma munkavállalókat

V. Támogatás formája

A támogatás formája: a pályázó működési támogatásának nem minősülő, visszafizetési kötelezettség nélküli végleges juttatás (a továbbiakban: vissza nem térítendő támogatás).

A pályázat keretében nyújtott támogatás csekély összegű támogatásnak minősül, amelyre a vonatkozó rendelkezéseket az EK-Szerződés 87. és 88. cikkének a csekély összegű (ún. de minimis) támogatásokra való alkalmazásáról szóló 69/2001/EK bizottsági csoportmentességi rendelet tartalmazza. Ennek értelmében egy vállalkozásnak, bármely forrásból, csekély összegű támogatási fogcimen odaítélt támogatás támogatástartalma - három év vonatkozásában – nem haladhatja meg a 100.000 eurónak megfelelő forintösszeget. Ezen a jogcímen nem részesülhetnek támogatásban a szállítási ágazatban tevékenykedő vállalkozások, továbbá a támogatás nem vehető igénybe a mezőgazdasági illetve halászati termékek előállításához, tevékenységekhez, az exporthoz közvetlenül kapcsolódó tevékenységek, valamint az import áruk helyett hazai áru használatától függő támogatások esetében.

VI. A támogatás mértéke

A jelen pályázat keretében elnyerhető támogatás mértéke: a projekt elszámolható költségének 65 %-a, de maximum 3 millió Ft.

Ha a pályázónak a támogatásból finanszírozott projekttel kapcsolatban nincs ÁFA visszaigénylési jogosultsága, akkor a támogatás számításának alapja a projekt ÁFA-val növelt, bruttó összköltsége.

Ha a pályázó ÁFA visszaigénylésre jogosult, akkor a támogatás számításának alapja a projekt nettó összköltsége. A támogatásként megítélt összeg tekintetében a pályázó ÁFA visszaigénylésre teljes körűen nem jogosult, az így felmerülő visza nem igényelhető ÁFA-összeg, mint költség, a pályázót terheli. (Az általános forgalmi adóról szóló 1992. évi LXXIV. törvény. 38. §-a alapján, melyet az áfa törvényt módosító 2003. évi XCI. törvény 86. § tartalmaz.)

A gépbeszerzésnek a pályázó által aktivált beruházás keretében kell megvalósulnia. Operatív lízing és haszonbérlet keretében történő beszerzéshez támogatás nem igényelhető. Amennyiben a vállalkozás pénzügyi lízing keretében kívánja a gépet beszerezni, a beruházás megvalósítását két éven belül, a pályázó vállalkozás tulajdonjogszerzésével be kell fejezni. A támogatás csak a lízingcélg részére fizetendő tőkerésze után igényelhető.

A döntéshozó indokolt esetben a támogatást a kértnél alacsonyabb mértékkel is megállapíthatja, erről a pályázót tájékoztatja. Ha a pályázó a csökkentett mértékű támogatás mellett is képes, és kész a fejlesztés megvalósítására, erről köteles – az

értésítés kézhez vételét követő 15 napon belül – írásban nyilatkozni, csatolva beadványához a megfelelően módosított üzleti és finanszírozási tervét az igényelt és az elnyert támogatási összeg különbözőzetére vonatkozó forrás meghatározását (pl. igazolt saját forrás, bankhitel). Az eljárás ezen második szakaszában pályázati díjat nem kell fizetni.

A kedvezményezetteknek jelen pályázati konstrukció keretei közt nincs lehetőségük előleg igénybevételeire.

A támogatás maximális összege csak akkor fizethető ki, ha a pályázó az elszámolható költségeket igazoló számlákat a projekt megkezdését követő két éven belül benyújtja a közreműködő szervezetnek. Mindazokra a számlákra, amelyek e határidőn túl kerülnek benyújtásra, nem fizethető ki a támogatás arányos része a pályázó részére. A pályázónak a támogatás elnyerésekor vállalt kötelezettségei ez esetben is fennállnak.

VII. Kizáró okok

Nem nyújtható támogatás azon pályázó részére

- aki, vagy amely csődeljárás, felszámolási eljárás vagy végelszámolás alatt áll;
- aki vagy amely a támogatás iránti pályázat benyújtását megelőző három naptári éven belül az államháztartás alrendszeréből, az Európai Unió előcsatlakozási eszközeiből, vagy a strukturális alapokból juttatott valamely támogatással összefüggésben a támogatási szerződésben vállalt kötelezettségét nem vagy csak részben teljesítette;
- akinek vagy amelynek lejárt esedékességű, 60 napot meghaladó adó- vagy adók módjára behajtható köztartozása van, kivéve, ha az adóhatóság számára fizetési halasztást vagy részletfizetést engedélyezett;
- akit vagy amelyet a támogatás iránti pályázat benyújtását megelőző két naptári éven belül az államigazgatási szerv határozatával vagy annak bírósági felülvizsgálata esetén a bíróság munkavállalók bejelentés nélküli vagy munkavállalási engedély nélküli foglalkoztatása miatt jogerősen bírság megfizetésére kötelezett;
- akinek vagy amelynek az utolsó éves beszámoló alapján saját tőkéje negatív volt, vagy annak a gazdálkodó szervezetnek a részére, amelynek a számviteli jogszabályok szerint számított saját tőkéje a törzstőke (alaptőke) jogszabályban előírt legkisebb mértéke alá csökkent;
- aki vagy amely a beruházást, illetve a fejlesztést olyan ingatlanon kívánja megvalósítani, amely a pályázat benyújtásának időpontjában nem per- és igénymentes, illetőleg bérelt ingatlan esetében a bérleti szerződés kizárólagos joggal nem biztosítja a támogatással megvalósuló létesítmény üzemeltetésének lehetőségét legalább a rendelkezésben előírt üzemeltetési kötelezettség idejére. Amennyiben a beruházást, illetve fejlesztést osztatlan közös tulajdonban álló ingatlanon kívánják megvalósítani, a pályázat befogadásának feltétele a tulajdonostársak között közokiratba vagy teljes bizonyító erejű magánokiratba foglalt használati megállapodás és az ahhoz tartozó használati megosztásra vonatkozó vázrajz pályázati dokumentációval történő benyújtása. A per- és igénymentesség követelményének az osztatlan közös tulajdon azon tulajdoni hányada vonatkozásában kell teljesülnie, amely a beruházás (fejlesztés) helyszíne;
- akiről vagy amelyről hitelt érdemlően bebizonyosodik, hogy a pályázat szakmai, pénzügyi tartalmát érdemben befolyásoló valótlan, hamis adatot szolgáltatott a pályázat benyújtásakor;
- aki vagy amely a jóváhagyott, utolsó éves beszámoló vagy SZJA-/EVA bevallás alapján meghatározott nettó ár-

bevételeinek több mint 50%-át mezőgazdasági tevékenység (TEÁOR szám: 01.11–05.02) teszi ki;

- aki vagy amely ezen pályázat (SZVP-2005-R) keretében már részesült támogatásban. (A kis- és középvállalkozásokról, fejlődésük támogatásáról szóló 2004. évi XXXIV. törvény 4. §-a alapján partner vagy kapcsolódó vállalkozások egy vállalkozásnak minősülnek.);
- akinek vagy amelynek a tevékenysége/projektje a környezetvédelmi előírásoknak nem felel meg;
- aki vagy amely nem rendelkezik a tevékenység folytatásához szükséges szakhatósági engedéllyel;
- akinek vagy amelynek a pályázatban szereplő projektje ingatlan-, és/vagy részvény- és/vagy üzletrészvásárlást tartalmaz.

A támogatást a pályázat benyújtását megelőzően megkezdett beruházásra nem lehet igényelni. A beruházás megkezdésének kritériumait a Pályázati Útmutató tartalmazza. A pályázat benyújtásának a pályázat – a pályázó által igazolható – postai feladásának dátuma számít.

VIII. Támogatható tevékenységek és elszámolható költségek

a) Támogatható tevékenységek:

- technológiai fejlesztéshez kapcsolódó beruházások

b) Elszámolható költségek beruházási típusú támogatás esetén

- műszaki gépek, berendezések beszerzése és/vagy
- ingatlan építése, bővítése, fejlesztése és/vagy
- haszongépjárművek vásárlása és/vagy
- informatikai fejlesztés és/vagy
- irodabútor/berendezés vásárlása.

A haszongépjárművet: kizárólag a pályázó saját vállalkozási tevékenységének kiszolgálása céljából történő munkaerő, eszköz, alapanyag, készáru szállítására, valamint taxi személyszállításra lehet hasznosítani. Más cégek részére történő bérfuvarozási tevékenység (TEÁOR 60,2) fejlesztése nem támogatható, a taxi személyszállítás (TEÁOR 60.22) kivételével.

c) Egyéb, a támogathatósághoz kapcsolódó feltételek:

- A támogatás kizárólag az a) és b) pontban meghatározott fejlesztésekhez adható
- Támogatás csak új telephely létesítéséhez vagy meglévő telephely bővítéséhez kapcsolódó tárgyi eszköz beszerzéséhez vagy a termékben, a szolgáltatásban vagy a termelési, szolgáltatási folyamatban alapvető változást hozó tevékenység megkezdéséhez (ésszerűsítés, diverzifikálás vagy korszerűsítés útján) nyújtható, így szinten tartó beruházás nem finanszírozható.
- A támogatásban részesített fejlesztés a vállalkozás gazdasági tevékenységét szolgálja.
- A beszerezni kívánt gépeknek meg kell felelniük a vonatkozó európai irányelvek, illetve az azokat harmonizáló magyar rendeletek követelményeinek. A gépeknek CE jelöléssel és /vagy gyártói megfelelőségi nyilatkozattal (lásd 21/1998. (IV.17.) IKIM rendelet a gépek biztonsági követelményeiről és megfelelőségének tanúsításáról) kell rendelkezniük.
- Gépbeszerzés esetén támogatás kizárólag új gép, vagy olyan használt gép vásárlásához vehető igénybe, amely esetén a pályázó igazolni tudja, hogy a használt gép 6 évnél nem idősebb. Haszongépjármű beszerzése esetén a beszerezni kívánt gépjármű 4 évesnél nem lehet idősebb.

- Használt gép beszerzése esetén az eladónak nyilatkoznia kell a gép eredetéről, valamint arról a tényről, hogy a gép a projektet megelőzően nem került beszerzésre hazai vagy európai uniós támogatás igénybevételével. A használt gép ára nem haladhatja meg a piaci értékét, valamint egy hasonló új gép áránál alacsonyabbnak kell lennie. A használt gépnek a működéshez szükséges műszaki paraméterekkel kell rendelkeznie, és meg kell felelnie a vonatkozó előírásoknak és szabványoknak.
- A támogatott fejlesztés kizárólag olyan ingatlanon valósítható meg, ahol biztosítható a rendeletben előírt (a projekt befejezésétől számított legalább 5 évig tartó) fenn tartási, működtetési idő. Az ingatlannak per- és igénymentesnek kell lennie, illetve bérelt ingatlan esetében a bérleti szerződésnek kizárólagos joggal biztosítania kell a támogatással megvalósuló beruházás legalább fenti ideig való üzemeltetési lehetőségét.

Nem adható fejlesztési támogatás:

- mezőgazdasági fejlesztéshez,
- saját előállítású gépekhez, vagy saját kivitelezésű építéshez.
- A beruházást legkésőbb a támogatási szerződés megkötését követő 2 hónapon belül meg kell kezdeni, és a fejlesztésnek a megkezdéstől számított két éven belül meg kell valósulnia.
- A projekt megtérülési idejével kapcsolatban nincs minimális elvárás.
- Ugyanazon projekthez támogatás egy előirányzattól csak egy alkalommal ítéltető meg.

A pályázó vállalja, hogy a támogatott beruházással létrehozott termelő kapacitásokat, szolgáltatásokat a támogatási szerződésben rögzített üzembe helyezési (befejezési) időponttól számítva legalább 5 évig folyamatosan fenntartja és működteti.

A projekt megvalósításához nyújtott támogatás esetén a szerződéskötésnek nem feltétele, hogy a pályázó biztosítékkal rendelkezzen.

A kifizethető támogatás akkor sem haladhatja meg a támogatás maximális értékét, ha az elszámolható költségek összege meghaladja a maximális értéket. Ez esetben a pályázó választhatja meg a még be nem nyújtott számlák alapján, hogy mely elszámolható költségekhez vesz igénybe támogatást.

IX. A célok számszerűsítésére használt indikátorok

- a fejlesztésből származó többlet nettó éves árbevétel
- a fejlesztésből származó többlet adózott eredmény
- a fejlesztés eredményeképpen létrejött új munkahelyek száma
- a fejlesztés eredményeképpen megőrzött munkahelyek száma

X. A projekt kiválasztás folyamatának rövid bemutatása

A pályázati anyag beérkezését követően a pályázati konstrukcióért felelős Közreműködő Szervezet megvizsgálja, hogy a pályázat megfelel-e

- a benyújtás
- a jogosultság
- a teljesség (formai megfelelés) feltételeinek.

A pályázónak hiánypótlásra kizárólag a pályázat formai hiányossága esetén, a megadott határidőn belül van módja. Amennyiben a beérkezett pályázat megfelel a benyújtás, a jogosultság és a teljesség feltételeinek, a Közreműködő Szervezet az előre meghatározott értékelési szempontrendszer és az ahhoz

rendelt pontrendszer alapján elvégzi a benyújtott projekt szakmai és pénzügyi értékelését. Az értékelő a pályázati anyag pontszáma alapján javaslatot tesz a Bíráló Bizottság részére a támogatás odaítéléséről. A Bizottság a pályázati felhívás feltételei alapján alakítja ki javaslatát.

A Bíráló Bizottság javaslata alapján a támogatásról szóló döntést a Miniszter, illetve az általa meghatalmazott személy dönt:

- a pályázat igényelt támogatással egyező összegű támogatásáról,
- pályázat csökkentett mértékű támogatásáról, vagy a pályázat elutasításáról.

A döntésről a pályázó támogató vagy elutasító levélben értesül.

A jóváhagyott projektek megvalósítására és a támogatás nyújtás feltételeinek rögzítésére a pályázónak támogatási szerződést kell kötnie a Támogatóval.

XI. A pályázatok benyújtásának módja, helye és határideje

A pályázat magyar nyelven, kizárólag a Pályázati Formanyomtatványon nyújtható be. A formanyomtatvány sem tartalmában, sem alakjában nem változtatható. A pályázatot a Pályázati Útmutatóban közölteknek megfelelően hiánytalanul, azaz a Pályázati Formanyomtatvány minden kérdésére választ adva és az egyéb előírt dokumentumok csatolásával kell benyújtani.

A pályázónak a pályázat benyújtásakor egyszeri, a Pályázati Útmutatóban rögzített összegű pályázati díjat kell fizetnie. A pályázati díjat a Pályázati Útmutatóban megjelölt számlaszámra kell befizetni.

1. A pályázat benyújtása **2005. március 16-tól 2005. június 30-ig** lehetséges. A pályázatok benyújtása és elbírálása folyamatos.
2. A pályázatot 3 példányban (1 eredeti, 2 másolat), valamint elektronikusan 2 db floppy vagy 1 db compact disc (CD) lemezen zárt csomagolásban ajánlott küldeményként, a következő címre kell beküldeni:

**Gazdasági és Közlekedési Minisztérium
Széchenyi Vállalkozásfejlesztési Program
Kódszám: SZVP-2005-R
1539 Budapest, Postafiók 684.**

3. A Pályázati Adatlap/Formanyomtatvány és az Útmutató a Gazdasági és Közlekedési Minisztérium Internet honlapjáról (www.gkm.hu) letölthető.

4. A pályázatokkal kapcsolatban a következő kék számon kérhető felvilágosítás:

06-40-200-617

5. A támogatási keret kimerülése esetén a pályázat kiírója hirdetményt tesz közzé. A hirdetményben meghatározott határidőt követően benyújtott pályázatok feldolgozására nincs lehetőség.
6. Több előirányzat együttes támogatására benyújtott igény esetén az egyes előirányzatok szabályozásának, illetve az egyes felhívások által meghatározott feltételeknek megfelelően, a szükséges formanyomtatványok, mellékletek és példányszám szerint összeállított pályázati anyagokat egyidejűleg és kizárólag azon előirányzat kezelőjéhez kell benyújtani, amelytől a legmagasabb összegű támogatást kéri. Több azonos legmagasabb összegű támogatási igény esetén az ezekkel érintett előirányzatok bármelyikének kezelőjéhez benyújtható a pályázat.

A Pályázati Felhívás elválaszthatatlan része a Pályázati Útmutató és a Formanyomtatvány, ezek együtt tartalmazzák a pályázáshoz szükséges összes feltételt.



A Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Hivatal elnökének

PÁLYÁZATI FELHÍVÁSA

a 2005. évi központi költségvetésben a „KISEBBSÉGI KOORDINÁCIÓS ÉS INTERVENCIÓS KERET” igénybevételére

A Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Hivatal (a továbbiakban: NEKH) a Magyar Köztársaság 2005. évi költségvetéséről szóló 2004. évi CXXXV. törvény 1. számú mellékletének XXIV. Ifjúsági, Családügyi, Szociális és Esélyegyenlőségi Minisztérium (továbbiakban: ICSSZEM) fejezet 9. címszámban 15. alcímszám 7. jogcímecsoport alatt szereplő „Kisebbségi koordinációs és intervenciók keret” jogcímen előirányzott keret 2005. évi felhasználására pályázatot ír ki kisebbségi intézmények, szervezetek, önkormányzatok működési zavarainak elhárítására, illetve kisebbségpolitikai szempontból kiemelten fontos rendezvények, projektek eseti támogatására.

Az előirányzat felhasználása során az államháztartásról szóló 1992. évi XXXVIII. törvény, az államháztartás működési rendjéről szóló 217/1998. (XII.30.) Korm. rendelet, az ifjúsági, családügyi, szociális és esélyegyenlőségi miniszter felügyelete alá tartozó fejezeti kezelésű előirányzatok felhasználásáról szóló 2/2005. (III.4.) ICSSZEM rendelet (a továbbiakban: ICSSZEM rendelet), illetőleg a vonatkozó egyéb jogszabályok szerint kell eljárni.

A támogatás célja:

A keret elsősorban pénzügyi nehézségek miatt válságos helyzetbe jutott nonprofit szervezetek, intézmények, kisebbségi önkormányzatok más forrásból nem finanszírozható támogatására szolgál, másodsorban kisebbségpolitikai szempontból kiemelten fontos rendezvények, projektek eseti támogatására.

Pályázók köre:

Pályázatot nyújthatnak be a kisebbségi oktatási, kulturális, tudományos intéz-

mények, társadalmi szervezetek (pl. egyesület, szövetség) – kivéve pártok és szakszervezetek –, közhasznú szervezetek, egyéb szervezetek, (pl. egyházi szervezetek), kisebbségi önkormányzatok, helyi önkormányzatok, amelyek kisebbségi intézményt tartanak fenn vagy kisebbségi feladatokat látnak el.

A vissza nem térítendő támogatás elnyerése érdekében pályázat nyújtható be a NEKH elnökéhez az erre a célra szolgáló – a NEKH Titkárságán igényelhető – egy példányban kitöltött és minden oldalon aláírt adatlap (1. sz. melléklet), nyilatkozatok (2. sz. melléklet) és a pályázati felhívásban előírt mellékletek megküldésével. (NEKH – 1085 Budapest, Baross u. 22-26, vagy 1388 Budapest, Pf. 73.). A részletes pályázati anyag letölthető a

www.icsszem.hu honlapról.

A pályázat benyújtásához a pályázónak nem kell regisztrációs díjat, illetve pályázati díjat fizetnie.

A pályázó által igényelhető minimális és maximális támogatás összege nincs korlátozva.

A pályázat benyújtásához nem szükséges, hogy a támogatási cél megvalósításához a pályázó önrésszel rendelkezzen, azonban a pályázatok elbírálása során a rendelkezésre álló önrészt a NEKH, mint támogató vizsgálja és a támogatás összegének meghatározásakor figyelembe veszi.

A pályázatok benyújtásának

határideje

2005. december 1-ig folyamatos.

A pályázónak a kitöltött adatlaphoz és nyilatkozatokhoz a következő mellékleteket (igazolások, dokumentumok) kell csatolnia:

1. A pályázó alapító okiratának hitelesített másolatát, illetve a jogi helyzetét igazoló dokumentumokat (30 napnál nem régebbi igazolás a bírósági, (cégbírósági) nyilvántartásba vételéről, kivonat a bírósági (cégbírósági) nyilvántartásban szereplő adatokról, intézmény esetén a működési engedély másolata, költségvetési szerv esetén alapító okirat, és az Államháztartási Hivatal törzskönyvi nyilvántartásába történő bejegyzés igazolása), továbbá a képviselőre jogosult személy aláírási címpéldánya.
2. A pályázó tevékenységének bemutatását, a 2004. évi tevékenységről szóló tájékoztatót, illetve beszámolót és költségvetést, továbbá a 2005. évre tervezett programot és költségvetést.
3. A támogatási igényt megalapozó dokumentumokat, (a veszélyhelyzet igazolása, a veszélybe került program, projekt leírása, részletes költségvetése, költségvetési terve).
4. A pályázó bankszámla szerződésének hitelesített másolatát, valamint a számlavezető pénzügyintézet igazolását arról, hogy a bankszámlán van-e fedezetlen tartozás.
5. A számlavezető vagy hitelintézet által kiállított igazolást a rendelkezésre álló saját forrás összegéről, valamint azt, hogy a saját forrás milyen formában áll rendelkezésre.
6. Építési tevékenység (beruházás, rekonstrukció) esetén jogerős építési engedélyt, kiviteli tervdokumentációt és költségvetést, építési engedélyhez nem kötött (pl. felújítás) tevékenység esetén tulajdonosi hozzájárulást, 30 nap-

nál nem régebbi tulajdoni lapot, jogerős szakhatósági engedélyeket, a kiviteli tervdokumentációt és költségvetést.

A csatolandó dokumentumok köre a jogszabályváltozásokhoz, esetenként a benyújtott kérelemhez igazodva bővíthet, illetve a NEKH szükség szerint kiegészítő dokumentumokat kérhet be.

A pályázatok elbírálása

A pályázatok érdemi bírálatra bocsátásának előfeltétele az előírt követelmények maradéktalan teljesítése.

Érvénytelennek minősül a pályázat, ha:

- nem felel meg a Pályázati felhívásban meghatározott tartalmi követelményeknek,
- nem felel meg a Pályázati felhívásban meghatározott formai követelményeknek, (az adatlap hiányzik vagy hiányos, hiányoznak az előírt nyilatkozatok, a szabályszerű aláírás, illetőleg a csatolandó mellékletek),
- a pályázó a korábban kapott támogatással határidőben, maradéktalanul nem számolt el,
- a pályázó az államháztartás valamely alrendszeréből a pályázatában meghatározott célra, annak megvalósításához szükséges teljes összegű támogatásban részesült,
- a pályázó az államháztartás valamely alrendszeréből a pályázati felhívást megelőző két éven belül támogatásban részesült és a kapott támogatással határidőben, maradéktalanul nem számolt el,
- a pályázót korábban – meghatározott időre – kizárták a támogatási rendszerből és a kizárás időtartama még nem telt el.

A benyújtott pályázatok formai és tartalmi áttekintését követően hiánypótlásra a NEKH illetékesétől kapott ilyen irányú megkeresést követően 15 napon belül van lehetőség. Amennyiben a kért mellékletek beszerzése – a pályázón kívül álló okból – ennél

hosszabb időt vesz igénybe, abban az esetben a pályázó kérelmére a határidő egy alkalommal meghosszabbítható. A meghosszabbított határidő elmulasztása esetén a pályázatot el kell utasítani.

Általános szempontok:

A bírálat általános érvényű szempontjai között elsősorban a nemzeti és etnikai kisebbségek jogairól szóló 1993. évi LXXVII. törvény (a továbbiakban: Nek. tv.) VI. fejezetében szereplő művelődési és oktatási öngazgatásra vonatkozó törvényi előírások tekintendők irányadónak. Amennyiben a pályázó a Nek. tv-en túlterjeszkedő feladatokat is ellát e keret terhére támogatás csak a kisebbségpolitikai feladatvállalás arányában nyújtható. Ilyen esetben az elbírálás során a NEKH köteles meggyőződni arról, hogy az adott intézmény nem kisebbségpolitikai feladatainak finanszírozása más forrásokból biztosított.

Prioritások:

A pályázatok rangsorolása a következő sorrend figyelembevételével történik:

1. oktatási intézmények, szervezetek működési zavarainak elhárítása,
2. kulturális intézmények, szervezetek működési zavarainak elhárítása,
3. tudományos intézmények, szervezetek működési zavarainak elhárítása,
4. kiemelt rendezvények, projektek eseti támogatása.

További tartalmi értékelési szempontok:

1. A pályázónak a kisebbségi közösség életében betöltött szerepe (kisebbségi identitást megőrző, megerősítő, fejlesztő; kulturális hagyományteremtő, megismerő, megismertető).
2. A kisebbségi nyelvhasználatban betöltött szerep, hozzájárulás a kisebbségi nyelv megerősítéséhez, megerősödéséhez.

3. Az intézmény, szervezet illeszkedése a kisebbségi közösség szükségleteihez és annak közvetlen hatása a kisebbségi életre.
4. Az intézmény, szervezet illeszkedése az önkormányzati alapelvekhez, a Nek. tv. által biztosított jogokhoz.
5. Az intézmény, szervezet újszerűsége és mintaértéke más kisebbségi közösségek számára.

Az értékelés menete és a döntés:

A pályázatokat a NEKH illetékes szervezeti egységei értékelik. A pályázatok feldolgozása során a NEKH a lehető legteljesebb körűen tájékozódik a pályázó, illetve az érintett intézmény, szervezet tevékenységéről. A NEKH munkája során szükség szerint egyeztet az esetlegesen érintett helyi kisebbségi önkormányzattal, az érintett szakmai szervezetekkel és az illetékes szaktárcák szakembereivel, illetve az adott kisebbség igényeinek mérlegelésekor az országos önkormányzat illetékeivel.

Az elbírálás határideje:

**2005. december 15-ig,
negyedévente, folyamatos.**

Az előírt formai és tartalmi szempontoknak megfelelő pályázatok támogatásáról, a támogatás ütemezéséről, valamint az elszámolási határidőről a pályázatban foglaltak figyelembevételével, a NEKH illetékes szervezeti egységeinek javaslata alapján a NEKH elnöke negyedévente dönt. Pozitív döntés esetén a NEKH támogatási szerződést köt a pályázóval.

A NEKH a döntésről – a döntéstől számított 15 napon belül – írásban értesíti a pályázót és intézkedik a támogatási szerződés megkötése érdekében.

Amennyiben az elbírálás időpontjában hiánypótlás szükséges, az adott pályázatról a NEKH elnöke a következő negyedévben dönt.

Abban az esetben, ha a pályázati felhívásban meghatározott formai és tar-

talmi előírásoknak megfelelő pályázatból megállapítható, hogy a válsághelyzet megoldásához sürgős pénzügyi segítség szükséges, a NEKH elnöke az illetékes szervezeti egységeinek javaslata alapján soron kívül dönt a támogatásról.

A határidőn túl benyújtott pályázatokat a NEKH illetékes szervezeti egységei értékelik. A pályázati felhívásban meghatározott formai és tartalmi előírásoknak megfelelő pályázatok támogatására azonban csak abban az esetben van lehetőség, ha a keret még nem merült ki. Ellenkező esetben a pályázat csak a következő évi keretből támogatható.

Abban az esetben, ha a támogatási igény meghaladja a támogatási keretet, a NEKH elnöke a pályázatok elbírálási szabályaiiban meghatározott prioritási szempontok figyelembe vételével dönt az egyes pályázatok támogatásának összegéről.

Abban az esetben, ha a keret az elbírálás határidejéig nem kerül teljes mértékben felhasználásra, a kötelezettségvállalással nem terhelt maradvány a Magyar Államkincstár által elvonásra kerül.

A szerződéskötés:

A támogatás folyósításának feltétele az érvényes és hatályos támogatási szerződés. A szerződés mellékletét képezik a 2. számú melléklet szerinti nyilatkozatok. A szerződéshez csatolni kell továbbá az azonnali beszédési megbízás alkalmazására vonatkozó felhatalmazást.

Abban az esetben, ha a pályázó nem jogi személy a szerződéskötéshez jogi személyiséggel rendelkező, számlatulajdonos szervezet kötelezettségvállalása is szükséges.

Támogatás nem folyósítható, ha a pályázónak esedékessé vált és meg nem fizetett köztartozása van. Ezért a pályázónak a pályázat benyújtásával egyidejűleg írásban nyilatkoznia kell arról (2. számú melléklet), hogy esedékessé vált és meg nem fizetett köztartozása nincs, továbbá hozzá kell járulnia ahhoz, hogy a támogatás folyósítója e nyilatkozat valóságtartalmának igazolását kérje a Kincstártól.

Nyilatkozattétel hiányában a támogatási szerződéshez mellékelni kell az állami és önkormányzati adóhatóság, valamint a Vám- és Pénzügyőrség 30 napnál nem régebbi igazolását arról, hogy a támogatás kedvezményezettjének esedékessé vált és meg nem fizetett köztartozása nincs.

A rendelkezésre álló keret terhére tárgyévén túli fizetési kötelezettség nem vállalható. Az elszámolás határideje a felhasználás befejezését követő 30. nap, melytől indokolt esetben el lehet térni.

A támogatási összegek átutalása a támogatási szerződésben rögzített – illetve a pályázatban megjelölt forrásösszetétel szerinti – pénzügyi és időbeli ütemezésben, a működési célú felhasználás esetén időarányos, a felhalmozási (beruházási) célú felhasználás esetén ütemezett utófinanszírozási rendszerben történik.

Támogatási előleg csak rendkívül indokolt esetben, a program, projekt elindításához szükséges legkisebb összegben nyújtható, amely nem haladhatja meg a támogatás 25%-át, illetőleg kutatás, (műszaki fejlesztés esetén 75%-át). Támogatási előleg fizetésére abban az esetben kerülhet sor, ha az erre vonatkozó igényét a pályázó összegszerűen és részletesen megindokolva pályázatában jelezte, valamint a támogatás ennek figyelembe vételével került jóváhagyásra és a támogatási szerződés azt tartalmazza. Az adott támogatással kapcsolatban támogatási előleg egy alkalommal – kutatás-fejlesztési tevékenység támogatása esetén három alkalommal – nyújtható. A támogatás fennmaradó része csak akkor folyósítható, ha a kedvezményezett a saját forrás adott évi ütemezés szerinti összegét igazoltan felhasználta, és elszámolt az előleggel.

A NEKH a pályázó nyilatkozata alapján (2. számú melléklet) nyilvánosságra hozza a nyertes pályázók nevét, címét, az elnyert támogatás összegét, célját, a felhasználás helyszínét.

A támogatás igénybevétele:

A támogatást kizárólag a megkötött támogatási szerződésben rögzített

célra lehet felhasználni. A támogatási szerződésben meghatározott céltól eltérő felhasználás esetén a pályázót visszafizetési és kamatfizetési kötelezettség terheli, melynek teljesítésére a szerződésben meghatározottak szerint (azonnali beszédési megbízás útján) kerül sor.

A támogatás elszámolása:

A pályázónak a támogatás szerződés szerinti felhasználásáról a jogszabályoknak, ezen belül az ICSSZEM rendelet 3. számú mellékletében meghatározott követelményeknek értelemszerűen megfelelő szakmai beszámoló és pénzügyi elszámolás elkészítésével kell elszámolnia a NEKH felé. Elszámolási kötelezettségét a támogatási szerződésben foglaltak szerint, a szerződésben meghatározott határidőig kell a pályázónak teljesítenie. Elszámolásra csak eredeti számla alapján kerülhet sor, melyen – a szerződésszám megjelölésével – fel kell tüntetni, hogy az a NEKH által nyújtott támogatás elszámolására szolgál.

A NEKH, vagy az általa megbízottak jogosultak a támogatás rendeltetészerű felhasználásának kisebbségpolitikai szempontból történő tartalmi, illetőleg pénzügyi ellenőrzésére, továbbá szükség szerint műszaki szakértő közreműködésével, helyszíni szemle lefolytatására.

A NEKH elnökének döntése alapján a pályázó – legfeljebb öt évnyi – meghatározott időre jogszabályban meghatározott esetekben kizárható a keret támogatási rendszeréből. Kizárható a pályázó, ha a szerződésben rögzített kötelezettség teljesítése egyáltalán nem, vagy csak elenyésző részben valósul meg, az elfogadott céltól eltérő feladatot valósít meg, vagy haladéktalanul nem jelenti, ha a támogatott program megvalósítása megghiúsul, tartós akadályba ütközik, vagy a szerződésben foglalt ütemezéshez képest késedelmet szenved.

Budapest, 2005. március 22.

Heizer Antal
a Nemzeti és Etnikai Kisebbségi
Hivatal elnöke

Antidiszkriminációs Ügyfélszolgálati Hálózat

A hálózatban részt vevő ügyvédek



Borsod-Abaúj-Zemplén megye

Dr. Kiss Éva
3527 Miskolc,
Széchenyi út 35.
Tel: 06 (46) 354-811

Dr. Főnyedi Béla
3980 Sátoraljaújhely,
Kossuth tér 5.
Tel: 06 (47) 322-955

Bács-Kiskun megye

Dr. Sente Zsolt
6400 Kiskunhalas, Tó u. 36.
Tel: 06 (77) 428-064, 423-612
Fax: 06 (77) 428-064

Baranya megye

Dr. Olt György
7700 Mohács, Kossuth u 51.
Tel: 06 (69) 510-315

Békés megye

Dr. Lipták András
5540 Szarvas.
Arató Pál u. 1/1.
Tel: 06 (66) 216-004

Csongrád megye

Dr. Simonné
Dr. Báron Zsuzsanna
6930 Makó,
Kálvária u. 94.
Tel: 06 (62) 219-015

Fejér megye

Dr. Dobai Lajos
8000 Székesfehérvár,
Börgyár út 2.
Tel: 06 (22) 313-463

Győr-Moson-Sopron megye

Dr. Karcagi-Mészáros Zsolt
9023 Győr, Hunyadi u. 13.
Tel./Fax: 06 (96) 442-968

Heves megye

Dr. Keindlné
Dr. Patyi Zsuzsanna
3360 Heves, Arany J. út 15.
Tel: 06 (36) 545-155

Hajdú-Bihar megye

Dr. Czakó Marianna
4031 Debrecen,
Kishegyesi út 38. fsz.
Tel: 06 (52) 541-657, 541-658
Mobil: 06-20/384-3853

Komárom-Esztergom megye

Dr. Kiss Juhász István
2800 Tatabánya,
Ságvári E. u. 15.
Tel: 06 (34) 323-185

Pest megye

Dr. Lázók Tibor
Dr. Várhelyi W. Péter
Budapest VII. ker.
Dohány u. 76. (OCÖ)
Tel.: 06-1-322-8903/115 mellék

Dr. Molnár Iván
2740 Abony,
Kossuth tér 1.
Tel: 06 (53) 360-135,
360-136/106 mellék
Fax: 06 (53) 360-064

Somogy megye

Dr. Kócsó József
7400 Kaposvár,
Szent Imre u. 14. 1/8.
Tel: 06 (82) 413-906

Szabolcs-Szatmár-Bereg megye

Dr. Lőkös Eleonóra
4400 Nyíregyháza,
Hősök tere 9.
Tel: 06 (42) 407-468

Dr. Ferenczy Róbert
4600 Kisvárd,
Temesvári út 6.
Tel: 06 (45) 416-105

Jász-Nagykun-Szolnok megye

Dr. Fancsali Ágnes
5000 Szolnok, Szapáry út 19.
Tel: 06 (56) 420-110

Tolna megye

Dr. Sümegi Helga
7090 Tamási, Rácvolgy 7.
Tel: 06 (74) 474-977
Fax: 06 (74) 570-110

Nógrád megye

Dr. Farkas Imre
2660 Balassagyarmat,
Rákóczi fejedelem u 18.
Tel: 06 (35) 505-995
Fax: 06 (35) 300-782

Veszprém megye

Dr. Harcos Gábor
8200 Veszprém,
Szabadság tér 15.
Tel: 06 (88) 329-489

Zala megye

Dr. Németh Györgyi
8800 Nagykanizsa
Teleki u. 14.
Tel: 06 (93) 312-749

Vas megye

Dr. Kabay Gábor
9700 Szombathely,
Óperint u. 1.



Az „Oktatási és Továbbképzési Központ” Alapítvány kiadásában megjelent alábbi kötetek szerkesztőségünk címén megrendelhetőek! (Szolnok, Pf.: 77 5001)

Szécsi Magda: *Fekete fények* 1300,- Ft

Farkas Kálmán: *Mosoly és párbeszéd* 500,- Ft

Farkas Kálmán: *Ember a viharban* 1500,- Ft

Bokszi és Tulpica: *Cigány népmesék* 1500,- Ft

ÚJ KÖTET: Farkas Kálmán: *Elsorvasztott mozgalom* 1600,- Ft



Felhívás

A Szent István Egyetem Jászberényi Főiskolai Karának 4 fős roma származású hallgatói csoportja 2005. május 4-5.-én roma kulturális programmal egybekötött

„MÉRLEGEN A ROMÁK VALÓSÁGA” című konferenciát tart.

A rendezvény célja: a roma értékek megjelenítése, közvetítése olyan roma származású értelmiségi személyeken keresztül, akik hiteles képet formálnak a cigányság valódi értékeiről, rombolva az általánosan elterjedt negatív sztereotípiákat.

Néhány előadó a teljesség igénye nélkül: **Daróczi Ágnes, Horváth Aladár, Teleki László, Havas Gábor, Daróczi Gábor**

A programot színesíti több művészeti ág megjelenítése, autentikus cigány tánc- és ének előadás, valamint a **Nagyecsedí Fekete Szemek** együttes műsora.

A szervezők minden érdeklődőt szeretettel várnak a Jászberényi Főiskola „A” épületének gróf Apponyi termébe



MEGRENDELŐ

Megrendelem az LD című roma lapot

..... példányban, az alábbi címre:

Megrendelő neve:

Címe:

Előfizetési díj
egy évre: 1680,- Ft,
fél évre: 840,- Ft,
negyedévre: 420,- Ft

*A megrendelőlapot és az előfizetési díjat
a szerkesztőség címére kérjük eljuttatni:*



5001 Szolnok, Pf.: 77
Telefon:
(06) 56/513-592, 513-953, 513-954
*Előfizethető rózsaszínű
postai utalványon.*

Felhívás

Oláh Mara
cigány származású festőművész

várja azon alacsony nyugdíjjal
(22 ezer forint) rendelkező cigány asszonyok
jelentkezését, akik hozzá hasonlóan egyedül
élnek, s mindennapi megélhetési gondjaikból
nem látnak kiutat.

A művésznő saját tulajdonában álló házából
(Városház III. ker. 48.)

„Szociális Panziót” szeretne létrehozni,
ahol maximum 10 fő befogadását vállalja.

Bővebb információért hívják a
06-76/709-719-es telefonszámon.

Szécsi Magda:

Kecske Bonifác és a szerelem...

- A „Koppány meséi” című sorozatból -

Ne búsulj Koppányka! Sok lány van még a világon, akik közül egy biztosan szerelmes lesz beléd. Kecske Bonifác is búsult, és rosszul tette, amikor Kecske Lenke nem őt választotta, hanem a bambaszemű Kecske Tódort. De aztán belátta, hogy kár keseregnie, mert mindenkinek megvan a maga párja, legyen az állat, növény vagy ember. Érdekel? Elmondjam Bonifác történetét? Jól van. Elmondom. Bújj ide. Ez úgy volt, hogy a tavasz megcsókolta a földet, mint minden évben egyszer, amivel csodát tett. Csókjától kipattantak a rügyek, harsány zöldbe öltöztek a füvek. És a virágok, mint színes ruhába öltözött kacagó lányok, kíváncsian bújtak ki a földből: szirmaikat megfeszítették a nap felé, mint hajók vitorláit a szél, és csak úgy voltak egyszerűen, mint a bogarak, a madarak, a föld illatos párolgása, vagy a langyos szél tánca. Egyszerűen harsogott a tavasz az egész világon, örömben öltözött a föld, és minden élőlény tette a maga dolgát: nyílt, fejlődött, kutatott-keresett, gyűjtögetett, harcolt az életért, mert az élet a legnagyobb kincs. Kecske Bonifác sem tett mást. Élt. Egyenletesen vette a levegőt, ette a friss fűvet, ugrált meg bugrált, ámult és bámult, hogy milyen szép a világ, és boldog volt ettől. Igen ám, de egy nap észrevette, hogy nem csak a világ szép, de benne a legszebb, a legcsodálatosabb lény, Kecske Lenke. Ettől kezdve a szíve nagyokat dobo-

gott, ha meglátta, és bizony ettől a különös érzéstől kettőt sem tudott mekegni. A nagy csodálattól nem jött ki hang a torkán, ha Kecske Lenke kérdezett tőle valamit. Nem voltak ezek Nobel-díjas kérdések, ne hidd! Csak amolyan Kecske Lenkések, mint például, hogy: mi kerül a tejembeee, ha nincs jókedv a fejembeee? vagy: lenneee kedveee egyeeet játszani veleeeem? De Kecske Bonifác egy szót sem tudott ki-nyögni úgy megilletődött. Csak hallgatott nagy szemekkel és bámulta szerelmét, Lenkét, aki pár hónap után megunta hallgatni a semmit.

– Lúkeee! – mekegte sértődötten Lenke egy nap és inkább a nagy-mekegős Kecske Tódor mellé szegődött, s többet rá se nézett másra, csak választott párjára. Szégyen vagy nem szégyen, Bonifác ezt látva úgy sírt, hogy majd a szíve szakadt meg. Bánatában még a ropogós levelű káposzta sem ízlett neki. De az igazsághoz tartozik, hogy azért a sárgarépat jóízűen falta, ha éppen elfelejtett sírni Lenke miatt. De az biztos, hogy minden napot sírással kezdett. Felugrott egy hatalmas fatuskó tetejére, fejét az ég felé fordította, és bögött csak bögött.

– Miért sírsz? – kérdezte tőle egy reggel Fecske Emma, akivel jó barátok voltak.

– Szereteeem... – bökött szarvával a vígan nyargalászó Lenke felé Bonifác.

– Örülj neki! Nagy áldás, ha valaki képes szeretni – csicseregte a fecske lány.

– De... De ő nem szereet – panaszkolta újból keserves sírásra fakadva Bonifác.

Ó, jaj! Ez bizony probléma még az emberek között is.

– Náluk is van ilyen? – ámult el Bonifác.

– Mi az, hogy! Csak náluk van ám igazán! Az egyik szeret, a másik mást szeret, aki meg menekül megint máshoz a szeretet elől. Csupa fogócska az életük, néha bele is szédülök röptömben – újságolta Fecske Emma és bekapott egy szép kövér legyet.

– Ők végül egymásra találhatnak? – érdeklődött izgatottan Bonifác.

– Dehogy, dehogy! Valami pohár kell, vagy nem kell a dologhoz... Épp tegnap hallottam, hogy egy lány azt mondta egy fiúnak, hogy betelt a pohár, ez volt az utolsó csepp benne, vége van a szerelmünknek, „keress mást magadnak, elegendem van belőled!”

– Utolsó cseeepp? Na, még ez is! Lehet, hogy aszály lesz az idén? – töprengett el bánatosan Bonifác.

– Nem ez a lényeg Bonifác, hanem az, hogy a fiú tényleg keresett egy másik lányt magának. Láttam jól a fészkekből. Te is kereshetsz valakit Kecske Lenke helyett. Olyat, aki szeret téged.

– Nekem nincs poharam... És én őt szeretem... – mekegte kétségbeesetten Bonifác.

– Őt szereted, de csak addig, míg nem a másikat!

– Ez igaz. És ha a másik sem fog szeretni engem? Akkor mi lesz?

– Szeretni fog! Minden élőlény, arra vágyik, hogy szeressen és hogy szeressék...

– De honnan fogom tudni, hogy igazán szeret? – kérdezte Bonifác a hátára telepedett fecskétől.

– Honnan, honnan? Hát, onnan, hogy ugyanúgy nem tud majd mekegni ha meglát téged, mint ahogy te sem tudtál, amikor Lenkét megláttad.

– Jól van. Akkor keresek valakit, aki nem tud mekegni! – mondta Bonifác és neki szaladt a világnak, mint egy kerge kecske.

Fecske Emma pedig tátott csőrrel bámult utána, majd rosszérzésekkel repült vissza a városba, a Mérei Ferenc Általános Iskola eresze alá rakott fészkébe, ahol egyre csak azt csicseregte, hogy „Bonifác majd rájön mit kell tennie...”

Eközben Bonifác még mindig nyargalt a réten, egy régi kecske nőt harsogva, ami úgy kezdődött, hogy: szél fut a réten, én futok érte, várj... De bizony nem várt rá senki, hiába is fűrkészte a hatalmas rétet. De azért ment, mendegélt tovább, Lenkére gondolva, aki ki-nevette, kicsúfolta, nem szerette, és

ezzel a rét bús vándorává tette. Ahogy így szomorkodott magában, egyszerre csak Nyúl Stefánia topant elé hirtelen. Úgy megijedtek egymástól, hogy egy ideig csak bámultak nagyokat, mint borjú az új kapura.

– Érteem... Te nem tudsz mekegni, tehát szereeetsz engeem! – kiáltott fel végül Bonifác.

– Segítsééég! Itt egy szakállas disznóóó! – ordított fel ezt hallva ijedtében Nyúl Stefánia és úgy elszaladt, hogy lába sem érte a földet.

– Valamit elrontottam? De mit? – csóválta meg a fejét csalódottan Kecske Bonifác, és lefeküdt a fűbe. Ahogy ott pihent és a felhőkben gyönyörködött, egyszer csak az eszébe jutott, hogy Nyúl Stefánia egyáltalán, de egyáltalán nem hasonlított Lenkére.

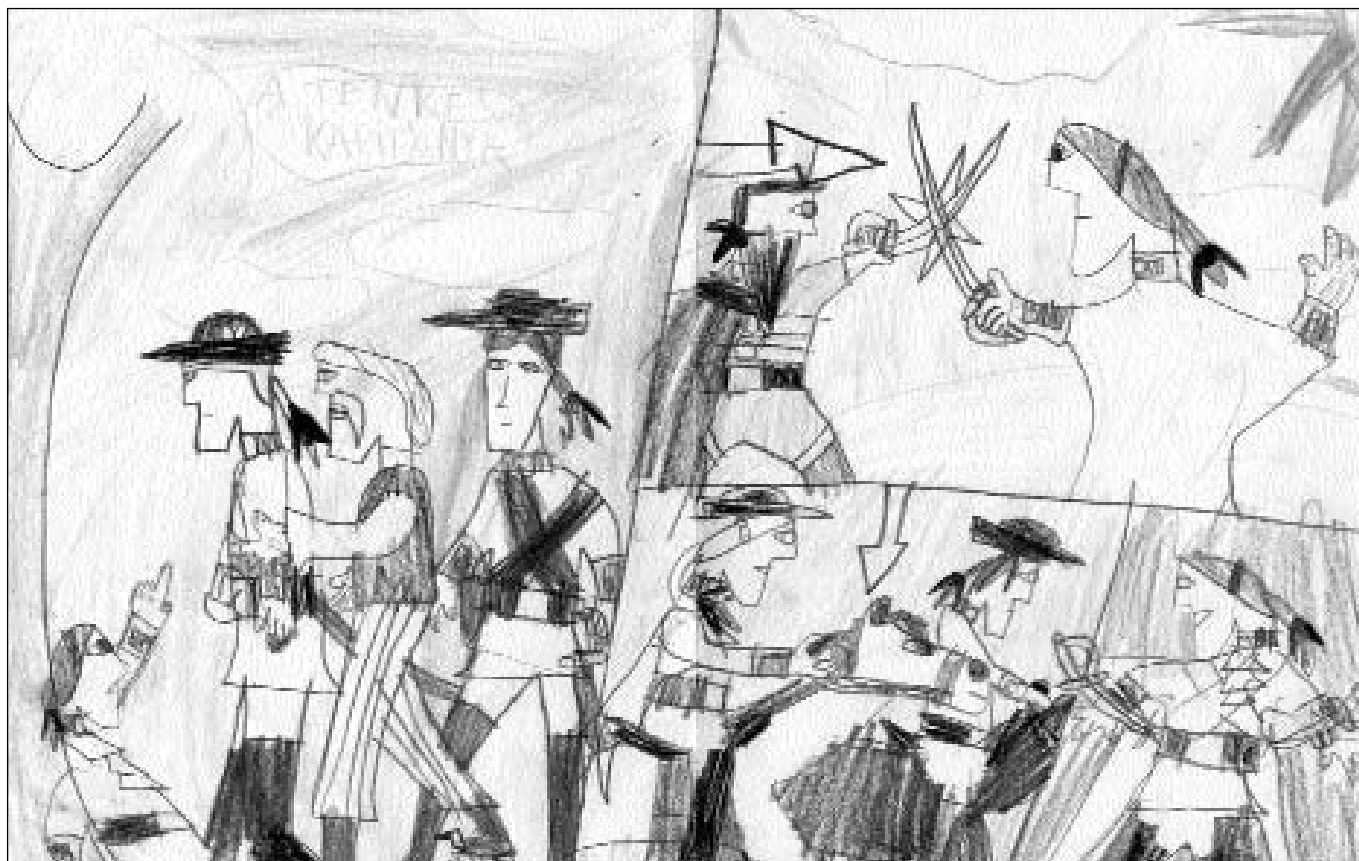
– Hoppá! Kecske a kecskéhez való, nyúl a nyúlhoz, ember az emberhez, eső a felhőhöz meg a földhöz... Ej, de jó az esőnek... De nekem csak kecske lehet a párom – gondolta, és ettől az okos gondolatától olyan boldog lett, hogy elindult hazafelé.

– Majd csak rámtalál a szerelem, én bizony nem keresem többéet – mekegte lemondóan, de mit ad a kecskék védőszentje, hát ebben a pillanatban összeakadt a szarva egy kecskelánnyal, akit Violának hívtak. Egy más szemébe néztek és csak álltak, álltak, álltak türelmesen egymást bámulva hosszú ideig, és szívükben kinyílt egy tűzpiros virág. Mekegniük sem kellett, anélkül is tudták, hogy egymásnak teremtette őket az élet.

– Tudnál te nekem szerelmet adni? – kérdezte Bonifác szeme Violától.

– Tudnék, tudnék, tudnék! – üzenté Viola tekintete. És innentől boldogan éltek, míg meg nem haltak.

Hát, így történt Koppányka. Sok bánat, szomorúság, tévedés után, mindenki megtalálja a párját, és még keresni sem kell. Ne búsulj az miatt a kislány miatt. Van valahol egy Viola, Zsófi, Johanna vagy Sára, aki neked született. Mindennek eljön az ideje. Majd meglátod...



A Tenkes kapitánya – Pustai Koppány (3. osztályos tanuló) rajza.

A Tessedik Sámuel Alapítvány kiadásában jelent meg magyar és első ízben cigány (lovári) nyelven Az első képes Bibliám. A kötet a 125 legkedveltebb bibliai történetet tartalmazza *Kenneth N. Taylor* egyszerű szavaival átfoglalva.
A történeteket *Richard és Frances Hook* szép rajzai illusztrálják, cigány nyelvre *Choli Daróczi József* fordította.
A kiadók remélik, hogy a Képes Biblia hozzájárul ahhoz, hogy a cigány nyelvet minél több gyermek szépen megtanulja és használja, és ezáltal megtanulja a Biblia legszebb, legfontosabb történeteit is.



manusha shuke punrenca shaj zhan pherdal pej darija.

Kon phuterdas o paji?

Exodus 14

Ez a család kis kenyérdarabkákat szedget fel. Isten küldte a kenyeret a mennyekből, hogy a népe ne éhezzen. Isten minden reggel így etette meg a népét. Mutass rá a kislányra, aki köszönetet mond Istennek.

Honnan jött a kenyér?

MÓZES MÁSODIK KÖNYVE 16.



Isten népe a Vörös tenger nevű nagy tó medrében vonul. Látod, hogyan tornyosul a víz kétoldalt? Mikor Mózes felemelte a pálcáját, Isten megnyitotta a vizet. Most az emberek száraz lábbal kelhetnek át a tavon.

Ki nyitotta meg a vizet?

MÓZES MÁSODIK KÖNYVE 14.

Le Devlesko nipo ande la Lolya darijaki xar zhal. Dikhes sar vazdyolpe o paji pel duj riga? Kana o Mozes opre vazdas peski rovlyi, o Del phuterdas angla lende o paji. Akanak le

Kado cino nyepeto manreske xurde kotora kidel opre paj phuv. O Del bishadas o manro anda o cheri, ke o nipo te na bokhajvel. O De ande sakko detehara kade xaxavlas peske nipos. Sikav pe late pej cinyi shej, savi najisil o manro le Devleske

Kathar avelas o manro?

Exodus 16

Isten népe nagyon szomjazott, de semmi innivalójuk nem volt. Isten mondta Mózesnek, hogy a pálcájával üssön rá a sziklára. Amikor így tett, Isten vizet fakasztott a sziklából. Így mindenki eleget ihatott.

Mi történt, amikor Mózes a sziklára ütött a pálcájával?

MÓZES MÁSODIK KÖNYVE 17.



Le Devlesko nipo zurales trushajvelas, ba khanchi pimo nas. O Del phendas le Mozesoske, peskia rovlyasa te malavel po barr. Kana kadi kerdas, o Del paji shoryardas anda o barr. Atunchi apal sakkon shaj pilas dosta.

So pecisajlas kana o Mozes po barr maladas peska rovlyasa?

Exodus 17

Mózes Isten szavát hallgatja. Isten tíz nagyon fontos törvényt mond Mózesnek és azt akarja, hogy a népe megtartsa ezeket a törvényeket. Isten ezt a tíz törvényt egy kőre írta fel. Ezeknek a törvényeknek a neve a Tízparancsolat.

Hogy hívják Isten tíz törvényét?

MÓZES MÁSODIK KÖNYVE 20..



O Mozes pe le Devleski vorba shol kan. O Del desh zurales trubutne krisa phenel le Mozeseske thaj kodi kamel, ke lesko nipo andre te inkrel kadal krisa. O Del kadal desh krisa pe ekh barr iskisaravadas opre. Kadale krisango anav si le Deshporonkura.

Sar bushon le Devleske desh krisa?

Exodus 20

L. D. Horoszkóp

2005. április



KOS (III. 21.–IV. 20.)

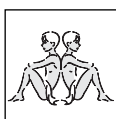
– Továbbra is óvakodjék útjain a gyorshajtástól, türelmetlen előzetéstől,

és utazásai során kerülje a rögtönzést, a szervezetlenséget. Minél inkább sietne, annál lassabban ér célhoz! Ezt tartsa szemelőt akkor is amikor munkamegbeszéléseket folytat, különben dühödt kollégák tehetnek keresztbe önnek. Társával szép időszakot élhet át, de vele se legyen türelmetlen...



BIKA (IV. 21.–V. 20.)

– Jó lenne, ha besegítené a sorsnak egy „véletlen” találkozás létrejöttében: mozduljon ki otthonról és különleges társra találhat... Munkája most nem csak örömet, de pénzt is hoz...



IKREK (V. 21.–VI. 21.)

– Ingatlanügyben egyelőre ne tegyen döntő lépéseket! És addig is míg

lelki kátyúban csücsül, ne töltse tétlenül a napokat! A sport, a színház, egy jó beszélgetés kilendíthetik és hasznosak lehetnek... Tudatosan akarjon jól lenni, és jól is lesz!



RÁK (VI. 22.–VII. 22.)

– Megerőltető munkahelyi teendőit a kollégáival folytatott parázs viták tetézhetik. Mindezt elkerülhetné, ha türelmet és végtelen bölcsességet tanúsítana. Tegye ezt párkapcsolatában is, és visszatér éle-

tébe a harmónia. Némi anyagi veszteség érheti...



OROSZLÁN (VII. 23.–VIII. 23.)

– A társasági életben kellemes élményeket szerezhet, bár

egyes barátaival összerúghatja a port, pénzügyek miatt, épp úgy, mint élete párjával! Ön téved, ha azt hiszi, hogy mindent Ön tud a legjobban... Szellemi gögijéből vegyen vissza, mert a szíve rendetlenkedni fog...



SZŰZ (VIII. 24.–IX. 23.)

– Nem lesz jó kedve hónap közepén, főleg a huzamos munkahelyi túl-

terheltség viselheti meg kedélyét és kedvese költekező kedve. Beleköthet az élőfába is, és morog mindenkire mint egy barnamedve. Csodálkozik ha félnek Öntől? Nézzen magába! Tényleg ez a baja, vagy valami más?



MÉRLEG (IX. 24.–X. 23.)

– Most gyakorta találkozhat agresszív megnyilvánulásokkal, burkolt

vagy nyílt formában. Legyen hát türelmes partnerével, kollégáival és legyen hasonlóan megértő a közlekedésben is. Jutalmazásképpen, ha teheti, szenteljen egy-két napot kedvteléseinek!



SKORPIÓ (X. 24.–XI. 22.)

– Ebben a hónapban is roppant kedvezőtlen anyagi konzekvenciákkal

járó lépéseket tehet, ha nem vigyáz. Bár egy kis gondolkodással nemcsak sok pénzt, de sok fáradtságot is megspórolhatna önmagának és környezetének – azonnali cselekvésre érezhet sürgető késztetést. Törekedjék jóval kisebb felhajtással, ám több ésszerűséggel intézni aktuális ügyeit!



NYILAS (XI. 23.–XII. 21.)

– Erőt próbáló hónap következhet az Ön számára,

ám aggódnia nem szükséges, mert elegendő energiája lesz ahhoz, hogy mindent végig csináljon. Elsősorban társkapcsolati viszályok juttatják közel a kimerültséghez. Feladatait, lelki terheit ossza meg családtagjaival és hű barátaival. De ha kell, merjen szakítani is... Nem bokszzsák Ön!



BAK (XII. 22.–I. 20.)

– Bevételei kétkezi munkából növekedhetnek, ám magánéleti és

hivatásbeli gondjaival kapcsolatos tehetetlenségérzése fokozódhat. Ráadásul környezete részéről ebben a hónapban sem tapasztalhat olyasfajta odaadó empátiát, amilyenre szüksége lenne. De ne keseredjen el! Önfegyelmével, szívósságával a jó szerencsét is magához vonzhatja!



VÍZÖNTŐ (I. 21.–II. 19.)

– Amennyire körülményei engedik, vigye

tökélyre a „nem cselekvés” művészetét: új dolgokba most ne fogjon! Lustálkodnia persze nem kell. Szellemének megmozgatása kimondottan előnyére válik! Annál is inkább, mert valaki az Ön helyére pályázik, miközben szépen mosolyog Önre...



HALAK (II. 20.–III. 20.)

– Hiába vágyik szakmai sikerekre, még nincs esélye!

Találja meg saját arcát, legyen egyéni stílusa, és főleg ne irigyelje az Önnél sokkal tehetségesebbek sikereit. A külsejével is többet foglalkozhatna.

L. D. Horoszkóp

2005. május



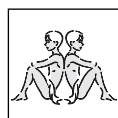
KOS (III. 21.–IV. 20.) –

Májusban sikeres pénzügyi akcióban kezdhet, ha partnere egy Mérleg vagy egy Vízöntő, akiben megbízik, és aki képes fokozni az Ön ragyogását. Most legkényesebb pontja a haja lesz, figyeljen oda rá, és bízza szakemberre a gondozását.



BIKA (IV. 21.–V. 20.) –

Egészsége és jókedve töretlen marad, ha továbbra is betartja a klasszikus szabályokat, aminek a képletét Ön nagyon jól ismeri: $M+M+M=3M$ azaz B. Mozgás! Mosoly! Mértékletesség! Ami egyenlő a boldogsággal! A Bika jegyűek nyakuk ápolására fordítsanak nagyobb gondot, amely sajnos gyorsan öregszik, ezért ápolásukat egészen fiatalon kell elkezdeni.



IKREK (V. 21.–VI. 21.) –

Mostanában mások jutnak előre, míg Ön a helyén marad. Ez nem jelent feltétlenül élehetetlenséget, ne bosszankodjon! Mindennek meg van a maga ideje. Ügyeljen kezére: bár arisztokratikusan szép, de hát az idő Önt sem kíméli. Védekezzen ellene!



RÁK (VI. 22.–VII. 22.) –

Egyetlen képessége sem viheti olyan messzire, mintha jó előadónak tartják. Ebben a hónapban nagy esélye van arra, hogy megvesse a lábát a Nemzetközi Munkaerő Piacon! A bőre rendkívül száraz, érzékeny lehet. Ne sajnálja a pénzt jó kozmetikumokra, jó krémekre. Ma már

nem csak a tudás hatalom, de a szépség is....



OROSZLÁN (VII. 23.–VIII. 23.) –

Gondolja meg kedves Oroszlán! Vajon hány ügyfele maradna, ha megszegné a titoktartás íratlan szabályait? Ha lelkiismeretesen jár el, elkerülheti a bajt. Tanuljon meg párjának is kéremet és köszönömöt mondani... Mellei formában tartására ne sajnálja az időt! Csodát tehet a küssúlyokkal való otthoni edzés is. Arcára varázsoljon mosolyt! Miért jár mindig olyan arccal, mintha fel akarna gyújtani egy falut? Hová tűnt a játékosága? Keresse meg!



SZÜZ (VIII. 24.–IX. 23.) –

Ha gyakran van visszautasításban része, elmegy a kedve a szextől és kezdeményezéstől, sőt lassanként egészen passzívvá válik. Szerelme a társa iránt csak addig marad tartós, ha érzi, hogy nyugodtan kezdeményezhet szexet! Földjegyű partnerrel ilyen nem fordulhatna elő Önnek! A Szűz jegyűek szervezetében a méreganyagok hamarabb lerakódnak és tovább tárolódnak. Ez a nyirokáramlás lelassulásával függ össze. Havi két napos léböjtúra sokat lendítene az egészségén... Próbálja meg!



MÉRLEG (IX. 24.–X. 23.) –

Ön tudja mennyit ér a jó megjelenés. Mindig is igyekezett személyiségét különleges ruhák mögé rejtetni, és ezzel eddig sikert aratott. Ez maradjon így! Súlyos hibát csak azzal vét, ha nem mozog eleget...



SKORPIÓ (X. 24.–XI. 22.) –

Hányszor vitatkozott már úgy barátjaival, szeretteivel, hogy később kiderült félreértésből fakadt az egész? Újrafogalmazva mondanivalóját úgy, hogy a másik is megértse, elsimíthatja a félreértéseket! Önnek a mély, pihentető

alvás a leghatásosabb szépségelixír, a szemkörüli ráncok megelőzésére!



NYILAS (XI. 23.–XII. 21.) –

Az új állás vagy a magasabb fizetés reményében Ön akkor szépít a valóságon, amikor éppen kedve tartja, de ennek meg lesz a bőjtje! A végén úgy is kiderül, hogy valójában mennyit ér. A Nyilas jegyűeknél az idő vasfoga a combokat és a popót támadja meg leghamarabb. Ezen csak a torna segíthet...



BAK (XII. 22.–I. 20.) –

Végre egy jó hónap! Kikapcsolódás, kellemes benyomást hátrahagyó élmények, különös érzéki tapasztalatok várják, és olyan emberekkel ismerkedhet meg, akiket első látásra vonzónak talál. Kedveséről kiderül valami, ami most nem veszi el a jókedvét! Élvezze az élet legjobb oldalát, flörtöljön, ismerkedjen! Szépsége megmaradásáért ugyanazt kell tennie, mint a Rák szülötteknek!



VÍZÖNTŐ (I. 21.–II. 19.) –

Májusban kerülje el messzire az Oroszlán szülötteket, mert üres maradhat a pénztárcája! Lába formában tartására kell ügyelnie.

Pedikűröséhez sétáljon el, ne autóval menjen, már ez is segíthet egészségének megőrzésében!

HALAK (II. 20. –



III. 20.) –

A nagyvonalú fizetés igen csábítja, de leendő főnöke udvariatlan és kellemetlen ember!

Gondolja meg, hogy a nyugalmaért érdemes-e pénzre váltania! Jó közérzete érdekében járjon többet színházba. Schopenhaver azt írja erről, hogy aki nem jár színházba, hasonlít az olyan emberhez, aki soha nem néz tükörbe... Na, nézzon tükörbe bátran! Bőre hámlik. Krémezze!